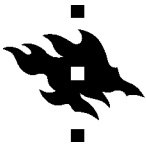

Nimistösuunnittelun ja -huollon haasteet Helsingin vuoden 2009 suuressa alueliitoksessa

Pro gradu -tutkielma
Alisa Isokoski
Helsingin yliopisto
Suomen kieli
Joulukuu 2011

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos - Institution – Department Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä - Författare – Author Isokoski, Ansa Alisa			
Työn nimi - Arbetets titel – Title Nimistönsuunnittelun ja -huollon haasteet Helsingin vuoden 2009 suuressa alueliitoksessa			
Oppiaine - Läroämne – Subject suomen kieli			
Työn laji - Arbetets art – Level pro gradu -tutkielma		Aika - Datum – Month and year joulukuu 2011	Sivumäärä - Sidoantal – Number of pages 91 + 2 liitesivua
Tiivistelmä - Referat – Abstract			
<p>Tutkielma käsittelee nimistönsuunnittelua ja -huoltoa Helsingin vuoden 2009 alueliitostilanteessa. Helsinkiin liitettiin vuoden 2009 alusta alue, johon kuului entisiä Sipoon ja Vantaan maita. Liitos sai paljon julkisuutta. Tutkielman tarkoituksena on kuvata, miten Helsingin nimistönsuunnittelussa on toimittu alueliitoksen tuomien haasteiden kanssa ja mitä nimistöön liittyviä seikkoja on otettava huomioon, kun kuntaan liitetään uusia alueita. Tutkimusaineistona toimivat ne Helsingin kaupungin nimistötoimikunnan kokousten pöytäkirjat, joissa on käsitelty vuoden 2009 alueliitoksen nimistöä. Lisäksi aineistoon kuuluu muutamia lehdistötiedotteita ja artikkeleja, joissa käsitellään Helsingin vuoden 2009 alueliitoksen nimistönsuunnittelua. Työtä varten on myös haastateltu Helsingin nimistönsuunnittelijaa Johanna Lehosta.</p> <p>Työssä kuvataan koko nimistönsuunnittelussa käyty prosessi alueliitoksen toteutumisen vahvistumisesta vuoden 2011 lopulle saakka. Nimistönsuunnittelun ja -huollon kannalta Helsingin vuoden 2009 alueliitostilanteessa haasteellisinta oli viiden uuden kaupunginosan nimeäminen sekä liitosalueen ja Helsingin päällekkäiset kadunnimet ja niiden muuttamisprosessi. Myös nimenmuutoksista tiedottaminen ja vuoro-vaikutus liitosalueen asukkaiden kanssa vaativat Helsingin nimistönsuunnittelulta aikaa ja asiantunte- musta. Tutkielman tekijä on työskennellyt syksyllä 2008 työharjoittelussa Helsingin kaupunkisuunnittelu- virastossa yhtenä työtehtävänä paikannimistön kerääminen haastatteluin liitosalueella.</p> <p>Alueliitosten vaikutuksista kunnan nimistönsuunnitteluun ja -huoltoon ei ole kirjoitettu aiemmin paljoa, vaikka kaupunkinimistöä muuten on nykypäivänä jo käsitelty monista eri näkökulmista. Aihe on kuitenkin ajankohtainen ja mielenkiintoinen, koska Suomen kunnat ovat viime vuosina yhdistyneet ennätysmäistä tahtia, ja etenkin suuret alueliitokset aiheuttavat usein paljon muutoksia paikannimistöön. Jatkotutkimuk- sen kannalta mielenkiintoista olisi ainakin verrata erilaisten kuntien nimistönsuunnittelua alueliitostilan- teessa, sillä niin alueliitokset kuin tavat toteuttaa kunnan nimistönsuunnittelu vaihtelevat suuresti.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords paikannimet, nimistöntutkimus, nimistönsuunnittelu, alueliitokset, Helsinki, Sipoo, Vantaa			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Tutkimuksen taustaa	3
2.1 Nimistönsuunnittelu ja -huolto Suomessa.....	5
2.1.1 Helsingin nimistönsuunnittelu	6
2.1.2 Uuden nimen synty Helsingissä.....	7
2.3 Alueliitos ja sen nimistönsuunnittelulle tuomat haasteet	7
2.3.1 Helsingin alueellisen laajenemisen historiaa	9
2.3.2 Vuoden 1946 alueliitoksen nimistönsuunnittelu.....	13
2.4 Helsingin vuoden 2009 alueliitos.....	14
3 Nimistönsuunnittelu vuoden 2009 alueliitostilanteessa	17
3.1 Yleistä tietoa Sipoon ja Vantaan liitosalueen nimistöstä	17
3.2 Nimien keruu eli nimestäminen	22
3.2.1 Nimestämisestä tiedottaminen syksyllä 2008	27
3.2.2 Käytännön nimestystyö.....	30
3.2.3 Havaintoja nimienkeruusta 2000-luvulla	33
4 Helsingin uudet kaupunginosa- ja muut alueennimet	37
4.1 Erilaisia aluejakoja Helsingissä	38
4.2 Kaupunginosaanimien erilaisia nimeämisperusteita.....	40
4.2.1 Östersundom (– Itäsalmi).....	40
4.2.2 Muut uudet kaupunginosaanimet.....	45
4.3 Yksi- vai kaksikielinen nimi?	49
4.4 Kaupunginosaanimiehdotuksista kerätty asukaspalaute	54
4.5 Nimikilpailut kaupunginosaanimistä mediassa	59
4.6 Muiden aluejakojen tuomat uudet nimet.....	63
4.7 Uudet nimet puntarissa.....	65
5 Liitoskuntien päällekkäiset kadunnimet	66

5.1 Ensimmäiset nimenmuutosehdotukset ja asukkaiden suhtautuminen niihin	68
5.3 Palautekirjeiden sisällöstä ja muodosta.....	72
5.4 Uusien kadunnimien vahvistaminen ja nimeämisperusteet	74
5.5 Kadunnimenmuutosten onnistumisesta.....	77
6 Lopuksi.....	84
Lähteet.....	86
Liite 1. Lehdistö tiedote nimestyksestä	
Liite 2. Tiedote muuttuvista kadunnimistä ja kaupunginosanimistä	

1 Johdanto

Helsingin kaupungin pinta-ala kasvoi merkittävästi vuoden 2009 alusta lähtien. Tällöin astui voimaan alueliitos, jossa Helsinkiin liitettiin osa Lounais-Sipoota sekä pieni alue Vantaasta. Liitosta vastustettiin voimakkaasti, joten siitä myös keskusteltiin paljon. Eniten puhuttiin alueliitoksen vaikutuksista liitosalueen palveluihin ja seudulla toteutettaviin rakennusprojekteihin, mutta muitakin liitoksen tuomia mullistuksia käsiteltiin. Yhtenä keskustelunaiheena olivat liitosalueen paikannimet, niiden mahdolliset muutokset ja alueen tuleva nimiympäristö, jotka työllistivätkin Helsingin nimistönsuunnittelua kovasti jo vuoden 2008 syksyllä ennen alueliitoksen voimaan astumista.

Käsittelen pro gradu -tutkielmassani nimistönsuunnittelua vuoden 2009 alueliitostilanteessa. Kiinnostuin tutkimusaiheestani ollessani syksyllä 2008 opintoihini liittyvässä työharjoittelussa Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa. Työtehtävänäni harjoittelussa oli kerätä paikannimiä ja nimitietoa Sipoon ja Vantaan liitosalueen asukkailta sekä arkistoida tiedot toisen suomen kielen opiskelijan kanssa. Harjoittelun myötä pääsin tutustumaan erittäin läheltä erilaisiin alueliitoksen kaupunkisuunnittelulle tuomiin, etenkin nimistöä käsitteleviin, haasteisiin. Työskentelin puoliksi kentällä, eli tässä tapauksessa liitosalueella asukkaiden kodeissa ja paikallisissa yrityksissä, ja puoliksi kaupunkisuunnitteluvirastossa alueliitosta luotsaavan Sipoo-projektin (nyk. Östersundom-projekti) tiloissa. Koen päässeeni seuraamaan alueliitostilanteen vaikutuksia molempien liitoksen osapuolten näkökulmasta. Uskon harjoittelukokemukseni auttaneen minua pro gradu -tutkielmani toteuttamisessa paljon ja tuovan työhöni näkökulmia, joita minulla ei ilman työkokemustani olisi.

Tutkielmani tarkoituksena on kuvata niitä haasteita, joita alueliitos tuo kaupungin nimistönsuunnittelulle ja -huollolle ja pohtia, kuinka Helsingin nimistötoimikunta lähti haasteisiin vastaamaan. Lisäksi pyrin analysoimaan nimistötoimikunnan tekemien ratkaisujen toimivuutta ja niiden soveltuvuutta käyttöön mahdollisesti myös muissa tulevaisuuden alueliitoksessa. Sivuan työssäni myös suuren alueliitoksen nimistönsuunnittelusta ja -huollosta mediassa käytyä keskustelua sekä kerron työnkuvastani kaupunkisuunnitteluviraston harjoittelijana ja pohdin nimien keruuta 2000-luvulla. Käsittelen myös lyhyesti nimestämisen historiaa ja pyrin oman työkokemukseni perusteella pohtimaan, miten nimien keruuta voisi nyky maailmassa tehostaa ja ehkä jopa joissakin tilanteissa uudistaa, sillä nimien kerääminen perinteisin tavoin on viime vuosikymmeninä

vähentynyt radikaalisti, ja muun muassa eri alueiden nopean kaupungistumisen myötä muuttanut muotoaan monin tavoin.

Tutkimusaiheeni on mielestäni ajankohtainen ja tärkeä. Viime vuosikymmeninä Suomessa on muuteltu kuntarajoja ennätysmäisellä tahdilla, ja useimmat suuret alueliitokset ovat aiheuttaneet paljon muutoksia paikannimistöön. Pällekkäisiä kadun- ja tiennimiä, uusia kaupunginosanimiä ja jopa uusia kunnannimiä on pohdittu monissa työhuoneissa ja palavereissa eri puolilla Suomea, ja satoja nimenmuutoksia on tehty ja uusia nimiä annettu. Yleisiä, valtakunnallisia toimintamalleja tai ohjeita nimistönsuunnitteluun ja -huoltoon alueliitostilanteessa on kuitenkin olemassa vain niukasti, vaikka niiden avulla voitaisiin säästyä varmasti sekä monilta turhilta, ylimääräisiltä työtunneilta että kiireessä muodostetuilta, myöhemmin toimimattomaksi todettavilta ja paikallishistoriaa kunnioittamattomilta nimivalinnoilta.

Kirjallisena tutkimusaineistonani ovat kaikki ne Helsingin nimistötoimikunnan kokouspöytäkirjat liitteineen vuosilta 2008–2009, joissa sivutaan alueliitosta jotenkin. En esittelen pöytäkirjoissa käsiteltyjä tilanteita erikseen työssäni, vaan viittaan pöytäkirjateksteihin tilanteissa, joissa ne ovat relevantteja tutkimukseni kannalta. Kirjallisesta aineistostani eniten käsittelen pöytäkirjojen liitteinä olleita asukkaiden palautekirjeitä, jotka koskevat nimistötoimikunnan laatimia nimenmuutosehdotuksia liitosalueen ja Helsingin kadunnimiin sekä nimistötoimikunnan ehdotuksia liitosalueelle muodostettavien uusien kaupunginosien nimiksi. Pöytäkirjamateriaalien lisäksi kirjalliseen tutkimusaineistooni kuuluu erinäisiä alueliitoksen nimistönsuunnittelua koskevia lehtiartikleja syksyltä 2008. Kommentoin pöytäkirjoja ja työni media-aineistoa paljon työharjoittelukokemukseni pohjalta, ja muistini apuna olen käyttänyt myös minun ja työharjoitteluparini HuK Elina Suomalaisen nimestysmuistiinpanoja ja -päiväkirjoja. Viittaan usein myös Helsingin nimistönsuunnittelija Johanna Lehtosen antamiin tietoihin ja kommentteihin, joita olen häneltä työharjoitteluni aikana ja sen jälkeen saanut.

Tutkielmani etenee siten, että luvussa 2 käsittelen ensin tutkielmani sijoittumista nimistöntutkimuksen tämänhetkiselle tutkimuskentälle. Sen jälkeen kerron lyhyesti nimistönsuunnittelusta ja -huollosta ja siitä, kuinka ne on toteutettu Helsingissä. Luvun lopuksi käyn läpi haasteita, joita alueliitos tuo kaupungin nimistönsuunnittelulle ja kuinka näihin on pyritty vastaamaan ennen ja nyt. Luvussa 3 käsittelen työtäni nimestäjänä kaupunkisuunnitteluvirastossa. Luvun aluksi kerron myös jonkin verran nimestämisen historiasta ja liitosalueen nimimaisemasta. Tutkielmani neljännessä pääluvussa

esittelen Helsingin uudet kaupunginosanimet taustoineen ja pohdin nimien onnistumista. Lisäksi käyn läpi nimistä lähetettyjä asukaspalautteita ja lehdistön järjestämiä nimikilpailuja. Käsittelen luvussa myös erilaisia kunnan osa-aluejakoja, ja luvun lopuksi kerron lyhyesti alueliitoksen tuomista muista erilaisista osa-alueennimistä. Luvussa 5 esittelen liitosalueen kadunnimiin aiheuttamat muutokset. Lisäksi analysoin nimenmuutoksista lähetettyjä asukaspalautteita ja pohdin nimenmuutosten ja uusien nimien tuomia haasteita. Loppuluvussa 6 esitän tutkimukseni viimeiset johtopäätökset ja pohdin, millaisia mahdollisuuksia tutkimusaiheeni tarjoaa jatkotutkimuksen kannalta.

Tutkielmani tekoon olen saanut apurahan Suomen Kulttuurirahaston keskusrahaston Taru, Ilmari ja Pentti Mannisen rahastosta. Kiitän Suomen Kulttuurirahastoa työni tukemisesta.

2 Tutkimuksen taustaa

Paikannimistöä voidaan tutkia monesta eri näkökulmasta. Useimmissa yksittäisissä nimistöntutkimuksen tutkielmissa on monia eri tutkimuskysymyksiä ja useampi kuin yksi tutkimuslinja. (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 61) Näin on myös omassa pro gradu -työssäni. *Nimistöntutkimuksen perusteissa* (Ainiala ym. 2008: 61–81) nimistöntutkimuksen kenttää on jaoteltu erilaisiin yleisimpiin tutkimuslinjauksiin, joita ovat:

- nimen alkuperää selittävä, etymologinen tutkimus
- kulttuuri- ja asutushistoriallinen nimistöntutkimus
- lainanimistöntutkimus
- paikannimistön typologinen tutkimus, jossa selvitetään nimien ja nimisysteemien muodostumista sekä nimien taustoja
- sosiolingvistinen, nimien sosiaaliseen ja tilanteiseen käyttöön ja variaation keskittyvä tutkimus
- ja kaupunkinimistön tutkimus.

Kaikkien linjauksien sisältä löytyy myös spesifimpiä tutkimustapoja ja -kohteita, ja eri tutkimuslinjat ovat osin päällekkäisiä – esimerkiksi kaupunkinimistöä tutkiessa voidaan tutkia myös lainanimien etymologioita vaikkapa asutushistoriallisesta näkökulmasta. Pro gradu -työni edustaa nimistöntutkimuksen kentällä useita eri tutkimuslinjauksia.

Tutkimukseni edustaa ensisijaisesti kaupunkinimistön tutkimusta, sillä tutkimani nimet ovat kaupunkinimiä kaupunkiympäristöstä. Osa liitosalueesta on hyvinkin maalaismaista, mutta esimerkiksi kaikki uudet kaupunginosanimet ja kadunnimet ovat aivan ehdottomasti kaupunkinimistöä. Suurin osa työssäni käsittelemistä nimistä on myös virallisia nimiä, jotka on vahvistettu rakennuskaavoissa ja jotka näkyvät kartoissa. Perinteisessä paikannimistön tutkimuksessa näin ei aina ole, sillä nimiä kerätään usein harvaanasutuilta ja varsin syrjäisiltä alueilta. Toiseksi tutkimukseni on myös sosiolinguvistista, sillä luvuissa 3 ja 4 käsittelen paikannimien käyttäjien mielipiteitä ja käsityksiä uusista kaupunginosa- ja kadunnimiehdotuksista analysoidessani niitä käsitteleviä kirjoituksia. Näkisin myös, että tutkielmassani on ripaus paikannimien typologista tutkimussuuntausta, sillä esimerkiksi tutkimukseni luvuissa 3 ja 4 on sivujuonteena ajatus siitä, millaiset nimet ovat nimistön ammattilaisten ja käyttäjien käsityksen mukaan hyviä ja toimivia paikannimiä. Lainanimistöntutkimusta työni sivuaa taas monin eri tavoin siten, että kaksikielisen liitosalueen nimistä useat ovat lainautuneet ainakin toisesta kotimaisesta kielestä toiseen. Etenkin nimestystyötäni käsittelevässä alaluvussa 3.2 tutkielmani sisältää perinteisempää etymologista ja kulttuuriasutushistoriallista nimistöntutkimusta. Myös luvuissa 3 ja 4 suuntaukseni on jossakin määrin etymologinen, kun tarkastelen nimistötoimikunnan uusia nimiä antaessa käyttämiä nimeämisperusteita.

Koska kaupunkinimistön tutkimus on Suomessa vielä varsin uutta, ei kaikkia urbaanien nimimaisemien ilmiöitä ole vielä tutkittu. Nimistöntutkimus on kuitenkin enenevässä määrin alkanut siirtyä maalta kaupunkimaisempiin ympäristöihin, ja varsin kattavia tutkimuksia esimerkiksi suurten kaupunkien virallisista kadunnimistä on ilmestynyt useita. Lisäksi virallisen paikannimistön luojille on laadittu erilaisia oppaita ja ohjeistuksia. Näistä merkittävin ja kattavin lienee Sirkka Paikkalan, Ritva Liisa Pitkäsen ja Peter Slotten toimittama teos *Yhteinen nimiympäristömme: nimistönsuunnittelun opas* (1999), joka koostuu eri asiantuntijoiden nimistönsuunnittelua käsittelevistä artikkeleista. (Ainiala ym. 2008: 78.) Teoksessa käsitellään esimerkiksi kaksikielisten alueiden nimistönsuunnittelua, kaavanimien oikeinkirjoitusta ja keskiajan kaupunkinimistöä. Erilaisia, hyvinkin reaaliaikaisia ohjeistuksia ja kannanottoja paikannimistön huoltoon ja suunnitteluun löytyy Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen internetsivuilta (kotus.fi) niin suorina ohjeina ja artikkeleina kuin lyhyinä blogiteksteinäkin.

2000-luvun alussa kaupunkinimiä on tutkittu myös järjestelmällisesti laajoin hankkein. Vuosina 2001–2003 toimi Suomessa ensimmäinen suuri kaupunkinimihanke,

jonka toteutti Kotus yhdessä useiden suomalaisyliopistojen kanssa. Hankkeessa tutkittiin kaupunkinimistöä useista eri näkökulmista, ja sen myötä julkaistiin muun muassa useita eri lehtiartikkeleja ja opinnäytetöitä sekä Terhi Ainialan toimittama artikkelikoelma *Kaupungin nimet: kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* (2005). (Ainiala ym. 2008: 78; kotus.fi.) Vuonna 2004 käynnistyneessä *Nimimaiseman muutos Helsingin sosiolingvistisesti moninaistuvissa kaupunginosissa* -hankkeessa yhteistyössä toimivat kielentutkijat ja maantieteilijät. Hankkeessa kartoitetaan kahden kaupunginosan, Vuosaaren ja Kallion, asukkaiden käyttämää ja tuntemaa nimistöä erilaisin ryhmähaastatteluin. (Ainiala ym. 2008: 79; kotus.fi.)

Kuntien ammattimainen nimistönsuunnittelu, kaavanimet ja kaupunkinimet ylipäänsä ovat siis vielä varsin uusia tutkimusaiheita. Muun muassa edellä mainittujen suurempien hankkeiden puitteissa on kuitenkin tehty useita erilaisia opinnäytetöitä ja muita pienempiä tutkimuksia kaupunkinimistön ilmiöistä, ja esimerkiksi ryhmänimiä ja niihin suhtautumista (Aalto 2002) sekä muuttajien (slangi)nimien käyttöä (Rinkinen) on jo alettu tutkia. Omaa tutkimustani vastaavaa, nimistönsuunnittelua ja -huoltoa alueliitostilanteessa käsittelevää, tutkimusta ei ainakaan Suomessa ole aiemmin tehty. Tutkimuksessani pohdin kuitenkin esimerkiksi erilaisia nimeämisperusteita ja ihmisten suhtautumista kotiseutunsa nimistöön, joista löytyy lähdemateriaalia kattavasti. Ainoa julkaistu nimistöä alueliitostilanteessa käsittelevä teksti, jonka olen aineistooni löytänyt, on Helsingin nimistötoimikunnassakin vaikuttaneen Pirjo Mikkosen Kotuksen internet-sivulle vuonna 2008 laatima teksti *Yhdistyvien kuntien samat tiennimet*, jota siteeraan myös laajalti työssäni.

2.1 Nimistönsuunnittelu ja -huolto Suomessa

Paikannimillä yksilöidään paikkoja. Kaikissa kulttuureissa ja kielissä, jotka tunnetaan, annetaan nimiä erilaisille paikoille. Tavat muodostaa paikannimiä vaihtelevat, mutta kaikkialla maailmassa pyritään yksilöimään paikkoja kielen avulla. (Ainiala ym. 2008: 87.) Etenkin ennen vanhaan monet paikannimistä syntyivät, kun jostakin paikasta alettiin puhua. Yhteisölle tuli tarve nimetä puheenaiheena oleva paikka, ja yksittäisten nimenkäyttäjien suista nousi käyttöön paikannimi, joka levisi laajemmalle yhteisössä. Suomen paikannimistöstä suurin osa on tällaista perinnäistä, spontaanisti syntynyttä paikannimistöä. (Ainiala ym. 2008: 88.) Kaupunkiympäristön nimimaisema eroaa jon-

kin verran maaseudun vastaavasta. Kaupunkialueidenkin vanhimmat nimet ovat perinnäisiä ja usein jopa satojen vuosien ikäisiä. Tiiviit, rakennetut ja paljon käytetyt kaupunkimaisemat vaativat kuitenkin myös suunniteltuja nimiä, sillä vanha paikannimistö ei yleensä riitä kattamaan alueiden runsasta ja muuttuvaa nimien tarvetta. Suunnitellut nimet ovat jonkin viranomaisen antamia, vahvistettuja virallisia nimiä eli kaavanimiä. Esimerkiksi kaupunginosien, puistojen ja katujen nimet ovat kaavanimiä. (Ainiala ym. 2008: 131.)

Kaavanimien antaminen on kuntien velvollisuus. Vuoden 2000 alussa voimaan astunut Maankäyttö- ja rakennuslaki määrää, että kaikkien kuntien täytyy numeroida kunnan- ja kaupunginosat sekä nimetä tiet ja kadut. Nimeäminen on pakollista jo nimien opastustehtävien takia, ja myös maaseudun haja-asutusalueilla on tiet nimettävä. Nimien antaminen kuuluu kunnissa tekniselle toimialalle. Käytännön nimistösuunnittelusta saattaa kunnassa vastata oma nimistötoimikunta tai vaikkapa satunnainen arkkitehti tai insinööri usein vailla lingvististä koulutusta ja asiantuntemusta. Suomessa vain pääkaupunkiseudun suurissa kunnissa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla toimii tai on toiminut kokopäiväisiä, koulutettuja nimistösuunnittelijoita. (Ainiala ym. 2008: 131–132.)

2.1.1 Helsingin nimistösuunnittelu

Helsingissä nimistönhuolto ja -suunnittelu on toteutettu siten, että kaupungilla on oma nimistötoimikunta ja nimistösuunnittelija. Nimistötoimikunta on toiminut Helsingissä vuodesta 1960 lähtien. Tätä ennen samoja tehtäviä hoiti kadunnimikomitea. Nimistötoimikunta kootaan siten, että kaupunginhallitus nimeää toimikuntaan 6–9 jäsentä ja näille varajäsenet määrävuosiksi. Tyypillinen nimistötoimikunnan jäsen on asiantuntija jollakin kaupunkinimiin liittyvällä osa-alueella. Toimikunnan jäsenet ovat esimerkiksi ruotsin tai suomen kielen asiantuntijoita tai Helsingin kaupungin historian ja kulttuurin tietäjiä. Samojen jäsenten toivotaan olevan mukana toimikunnassa mahdollisimman pitkään. (hel.fi/ksv.) Nimistötoimikunnan käsittelemät asiat esivalmistelelee kokouksiin ja kokousjärjestelyistä muutenkin huolen pitää nimistösuunnittelija, jollainen Helsingissä on työskennellyt vuodesta 2003 lähtien. Virassa on alusta asti toiminut FM Johanna Lehtonen, joka on opiskellut suomen kieltä erikoistuen nimistöntutkimukseen. Nimistötoimikunnan kokousten valmistelun lisäksi nimistösuunnittelijalla on Helsingissä monia muitakin tehtäviä. Esimerkiksi nimistön suunnittelu- ja selvitystehtävät, kaupunkilaisten asiakaspalvelu nimistöaiheisissa kysymyksissä ja säännöllinen yhteistyö kau-

pungin kaavoittajien sekä erinäisten viranomaistahojen kanssa kuuluvat nimistönsuunnittelijan tehtäviin. (hel.fi/ksv.)

2.1.2 Uuden nimen synty Helsingissä

Helsingin nimistötoimikunnassa tehdään vuosittain keskimäärin hieman yli sata esitystä uusista kaavanimistä (hel.fi/ksv). Vuonna 2008 nimiesitysten määrä oli kuitenkin huomattavasti keskimääräistä suurempi tulevan alueliitoksen takia, ja uusia nimiesityksiä lähti toimikunnasta eteenpäin yhteensä 180 kappaletta. Nimet virallistetaan uusien asemakaavojen tai asemakaavamuutosten yhteydessä, joskin nykyään nimenmuutoksia voidaan tehdä myös ilman kaavanmuutosta kaupunginhallituksen erillisellä päätöksellä (ks. tarkemmin 3.2.1). Uuden nimen tie nimistönsuunnittelijan muistiinpanoista osaksi kaupungin nimimaisemaa vie usein kuukausia tai jopa vuosia, ja suurimpien nimikokonaisuuksien suunnittelu aloitetaan monesti jo ennen kuin alueille on edes rakennettu vielä mitään (hel.fi/ksv).

Viralliset kaupunkinimet syntyvät yleensä siten, että asemakaavan tekijät pyytävät kaavassa oleville kohteille nimiehdotuksia nimistötoimikunnalta. Nimistönsuunnittelija tuo asian nimistötoimikunnan kokoukseen kartoitettuaan ensin alueen historiaa ja käyttöä sekä nykyistä ja vanhaa nimistöä. Nimistötoimikunta tarjoaa asemakaavaosastolle nimiehdotusta, joka useimmiten hyväksytään. (hel.f/ksv.) Tämän jälkeen koko uusi asemakaava tai kaavanmuutos laitetaan julkisesti nähtäville kaupunkisuunnitteluviraston kaavaesittelyyn ja nykyään myös internetiin kaupunkisuunnitteluviraston sivuille, jolloin kuka tahansa kansalainen saa käydä kommentoimassa kaavaa ja sen nimiä. Usein suurempia kaupunkikuvan muutoksia aiheuttavista muutoksista jaetaan lähialueiden koteihin myös paperinen tiedote. Näin tehtiin esimerkiksi vuoden 2009 alueliitoksen tuomista nimenmuutoksista tiedottaessa. Lopullisen asemakaavan ja samalla uudet nimet virallistavat vielä kaupunkisuunnittelulautakunta, kaupunginhallitus ja viimeisenä kaupunginvaltuusto. Karttoihin ja katukyltteihin uudet nimet ilmestyvät vasta kun kaava on virallisesti hyväksytty ja se on saanut lainvoiman. (hel.fi/ksv.)

2.3 Alueliitos ja sen nimistönsuunnittelulle tuomat haasteet

Käytän työssäni paljon sanaa *alueliitos*. Tarkoitan sillä liitosta, jossa pieni osa Sipoon sekä Vantaan maista liitettiin osaksi Helsinkiä vuoden 2009 alussa. Alueliitoksella tar-

koitetaan Kielitoimiston sanakirjan mukaan jonkin alueen tai alueiden liittämistä naapurikuntaan. Samaisen sanakirjan mukaan *alueliitosta* ehkä tutummalla sanalla *kuntaliitos* tarkoitetaan ”kuntien hallinnollista yhdistämistä”. Kuntaliiton internetsivuilla taas käytetään vuoden 2009 alueliitoksen kaltaisesta kuntien yhdistymisestä myös sanaa *osakuntaliitos*, jolla sivuston mukaan ”tarkoitetaan kuntajaon muuttamista, jossa kuntien lukumäärä ei muutu”. Myös kuntajakolaissa erotetaan toisistaan kuntien yhdistyminen, joka edellyttää jonkin kunnan lakkauttamista, ja ”kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan”. *Alueliitoksen* voisi siis katsoa toimivan yläkäsitteenä *kuntaliitokselle* ja *osakuntaliitokselle*. Vuoden 2009 alueliitosta ei siis voi Kielitoimiston sanakirjan tai lakitekstin perusteella kutsua *kuntaliitokseksi*, ja samaa sanoo myös haastattelemanani Kuntaliiton erityisasiantuntija Arto Koski. Näin ollen käytän työssäni liitoksesta termejä *alueliitos* ja *osakuntaliitos*, joista ensimmäinen esiintyy tekstissäni huomattavasti useammin.

Erilaisista alueliitoksista on ollut 2000-luvun alkuvuosina paljon puhetta julkisuudessa. Yleensä keskustelua ovat herättäneet kuitenkin eniten kuntaliitokset, joissa vähintään kaksi kuntaa yhdistetään yhdeksi suuremmaksi kunnaksi. Tällaisia kuntaliitoksia on toteutettu esimerkiksi liittämällä kaksi tai useampi pieni kunta yhteen tai yhdistämällä pienet ympäryskunnat suurempaan lähikaupunkiin. Näitä liitoksia on Suomessa tehty vuosina 2007–2011 yhteensä 57, mikä on muuttanut kuntarakennetta näkyvästi. Vuonna 2006 Suomessa oli kuntia 431 ja vuonna 2011 enää 331. Kuntien näin suuri vähentyminen suhteessa alueliitosten määrään johtuu siitä, että osa toteutuneista alueliitoksista on ollut *monikuntaliitoksia*, eli liitoksia, joissa on kerralla yhdistetty kolme tai useampia kuntia. (kunnat.net.) Monen ihmisen kotikunta ja -osoite ovat siis viime vuosina muuttuneet, vaikka kotipaikka on pysynyt koko ajan samana. Näin kävi myös Sipoon ja Vantaan liitosalueen asukkaille vuoden 2009 alueliitoksessa, mutta osakuntaliitoksia ei tilastoida samaan rekisteriin kuntaliitosten kanssa, sillä niissä kuntien määrä ei muutu. Osakuntaliitoksia tapahtuu Kuntaliiton Arto Kosken mukaan vuosittain noin kymmenkunta. Liitokset ovat kuitenkin yleensä hyvin pieniä kuntarajojen siirtoja. Naapurikuntaan saatetaan liittää esimerkiksi vain yksi pieni tontti sen asukkaiden pyynnöstä, jos vaikkapa palvelujen sijainti ja saanti helpottuisivat huomattavasti naapurikuntalaisuudesta. Tällaisia pienehköjä, usein hyvin sopuisia, rajansiirtoja on tehty myös Helsingissä, viimeksi vuonna 1982 (ks. 2.3.1).

Osakuntaliitokseksi Helsingin vuoden 2009 alueliitos on siis ollut varsin mittava ja herättänyt ihmisissä paljon erilaisia tunteita. Suuret alueliitokset eivät kuitenkaan aina

muutenkaan onnistu kaikkien osapuolten kannalta, vaikka kuntajakolaki periaatteessa edellyttääkin kuntarajojen muutoksilta positiivisia vaikutuksia uuden kunnan taloudelle ja asukkaille (ks. esim. Koski 2005). Uskoisin, että etenkin sellaisissa liitoksissa, joissa jo ennestään suureen kuntaan liitetään pienempiä alueita tai kokonaisia pienempiä naapurikuntia, on liitosalueiden asukkailla suurimmat pelot ja toiveet siitä, mitä uusi isompi kotikunta voi tuoda tullessaan. Esimerkiksi terveystalveluiden voidaan toivoa suureen kuntaan liiityttäessä paranevan, mutta toisaalta joidenkin lähipalvelujen voidaan pelätä heikkenevän tai katoavan kokonaan. Helsingin vuoden 2009 alueliitostilanteessa sipoolaiset ja vantaalaiset tuntuivat olevan keskimäärin varsin tyytyväisiä kotikunniltaan saamiinsa palveluihin. Toisaalta Sipoota moitittiin esimerkiksi siitä, ettei alueen joukko-liikennettä oltu suostuttu kehittämään. Asukkaiden ennakkoluulot uutta, suurta kotikuntaansa kohtaan lisäsivät kuitenkin Helsingin paineita onnistua hoitamaan liitostilanne mahdollisimman kivuttomasti.

Nimistönsuunnittelun ja -huollon kannalta kaikenlaisissa alueliitostilanteissa on mielestäni tärkeintä se, että asukkaita ei vaivata turhaan ja että asukkailla on erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa. Liitostilanteessa tapahtuvat osoitenimien muutokset ja mahdolliset muut nimiin liittyvät asiat olisi hyvä hoitaa mahdollisimman tehokkaasti, organisoidusti ja hienovaraisesti, jotta ainakaan niistä ei tulisi lisää ongelmia muiden hoidettavien asioiden ohessa. Osoitteen muuttuminen on yksityiselle asukkaalle ja etenkin paikalliselle yritykselle usein raskas ja turhauttava prosessi, ja mielestäni asukkaita pitäisi tukea esimerkiksi siinä, minne kaikkialle asukkaan tulee oma-aloitteisesti nimenmuutoksesta tiedottaa. Alueliitostilanne herättää asukkaissa usein monenlaisia kysymyksiä, ja muuttaa välillä arkielämääkin hyvin näkyvästi vaikkapa siirtyvien palvelujen myötä. Tämän takia ajattelisin itse, että asuinkunnan nimenmuutos tai osoitenimenkin muuttuminen ovat useimmille ihmisille varsin pieniä asioita, jotka voi hoitaa alta nopeasti kertaheitolla. Nimistönsuunnittelun aseman voisi siis nähdä optimaalisessa tilanteessa varsin huomaamattomana, mutta suunnitellusti järjestettyä, ohjaavana, tiedottavana ja asukkaiden kanssa vuorovaikutussuhteessa toimivana.

2.3.1 Helsingin alueellisen laajenemisen historiaa

Helsinki perustettiin vuonna 1550. Kuningas Kustaa Vaasa määräsi tällöin uuden satamakaupungin rakennettavaksi Helsinginkosken rannalle Vantaanjoen suulle, jotta Suomen Venäjän-kauppa saisi lisää tulta alleen. Asukkaita ja työntekijöitä kaupunkiin saa-

tiin, kun Kustaa Vaasa käski raumalaisten, ulvilalaisten, porvoolaisten ja tammisaarelaisten porvarien muuttaa uudelle alueelle erilaisten sanktioiden uhalla. Läheinen suuri satamakaupunki Tallinna liittyi kuitenkin pian Helsingin perustamisen jälkeen Ruotsin vallan alle, eikä Helsinki päässyt kasvamaan ja käymään kauppaa kuninkaan toivomalla tavalla. Vuonna 1640 Helsinki siirrettiin nykyisen Kruununhaan kaupunginosan alueelle, ja sinne rakennettiin uusi satama, jonka toivottiin toimivan entistä paremmin. (hel.fi/hist.) Helsingin kaupungin rajat ovat muuttuneet kuluneiden vuosisatojen aikana moneen kertaan. Helsinki on pikkuhiljaa laajentanut maitaan lähes jokaiseen mahdolliseen ilmansuuntaan. Viimeisimpänä, 1900-luvulla, uutta pinta-alaa on otettu eniten itäsuunnasta, ja samaa perinnettä jatkettiin myös vuoden 2009 suuressa alueliitoksessa.

Uusia alueita liitettiin Helsinkiin ensimmäistä kertaa melkein heti kaupungin Kruununhaan alueelle siirtämisen jälkeen. Silloinen Töölön kylä liitettiin Helsingin kaupunkiin kahdessa osassa vuosina 1643 ja 1644. Syy ensimmäiseen alueliitokseen oli puhtaasti taloudellinen: Helsinki tarvitsi lisää varoja, jotta kaupunkiin saataisiin rakennettua kivinen kirkko. Töölön kylän alueelta löytyi sopivan savinen ja muutenkin hyvä paikka uudelle tiiliruukille, ja kuningatar Kristiina lahjoitti kylästä vuonna 1643 vanhan kruununtilan alueen kaupungille, jotta tämä sen toiminnalla rahoittaa uuden kirkon rakentamisen. Uudesta alueesta Helsinki joutui vuosittain maksamaan kruununtilaa hallinnoivalle leskelle 16 tynnyriä viljaa koko tämän lopun elinajan. Lisäksi Helsinki sitoutui käyttämään tiiliruukin tuoton kirkon rakentamiseen. Vuonna 1644 loput tällöin jo autoituneesta Töölön kylästä lahjoitettiin Helsingille tämän sitä anottua. Toivottu kirkkokin saatiin lopulta rakennettua, mutta se tuhoutui kaupungin suuressa tulipalossa vain alle vuosikymmentä myöhemmin 1654. (Hornborg 1950: 281–282.) Helsinki oli kuitenkin vielä pitkään ensimmäisen alueliitoksen jälkeenkin melkoisen vaatimaton ja merkityksetön pikkukaupunki (hel.fi/hist.). Töölön kylän myötä Helsinkiin liittyivät myös kylän tiluksiin kuuluneet Suomenlinnan saaret. Ruotsin kruunu rakensi kuitenkin saarille omia suojavallejaan, ja Helsingistä tuli viime kädessä saarten todellinen omistaja ja hallinnoija vasta 1946-vuoden suuressa alueliitoksessa. (Hornborg 1950: 282.) Vuonna 1809 Suomesta tuli Venäjän keisarikunnan alainen autonominen suuruhtinaskunta. Kolmen vuoden päästä tästä, vuonna 1812, Helsingistä tuli uuden suuruhtinaskunnan pääkaupunki, mikä tarkoitti myös sitä, että Helsinki alkoi kasvaa ja modernistua hyvin nopeasti. Vuonna 1875 Helsinkiin valittiin ensimmäinen nykyistä muistuttava kaupunginvaltuusto. (hel.fi.hist.)

1900-luvun alkuvuosina Helsingin pinta-ala laajeni runsaasti, kun kaupunki osti silloisen rajansa tuntumasta Helsingin maalaiskunnan alueelta muun muassa Kumpula-Vanhankaupungin, Meilahden, Reijolan ja nykyisen Pasilan alueet, jotka kaikki myös liitettiin virallisesti osaksi kaupunkia lähivuosien aikana. Helsingille tarjottiin ostettavaksi myös esimerkiksi Lauttasaaren, Herttoniemen ja Talin alueita. Näitä Helsinki kuitenkin kieltäytyi hankkimasta, ja alueet päätyivät yksityisten sijoittajien rakennettaviksi. Vuonna 1907 Helsinki aloitti entistä suunnitelmallisemman kaupunkisuunnittelun perustamalla oman asemakaavatoimikunnan. Tämän seurauksena kaupunki osti vuonna 1908 Oulunkylän kartanon. Uusi asemakaavatoimikunta penäsi kaupunkia ostamaan vielä lisääkin maata, jotta kasvava väestö saataisiin rajoitettua kaupungin rajojen sisäpuolelle ja kaupunki saataisiin asutettua kontrolloidusti ja suunnitelmallisesti. Helsinki ei kuitenkaan ostanut uutta maata enää vuosikausiin, muun muassa siksi, että vallalla oli samoihin aikoihin myös yksityisiä huvilayhdyskuntia kaupungin osina kannattava suuntaus. (Litzen – Vuori 1997: 183, 185, 187.)

Suomi itsenäistyi vuonna 1917, ja samalla Helsingistä tuli Suomen pääkaupunki. Itsenäistymisen jälkeiset vuodet olivat uudelle pääkaupungille ja sen ympäristölle alueellisten rajojen muutoksia täynnä olevia vuosia. Aikansa lain mukaan jokaisesta seurakunnasta voitiin kansanäänestyksellä, ja myöhemmin ilman sitäkin, muodostaa itsenäinen kunta. Esimerkiksi Helsingin maalaiskunnasta erosivat omiksi kunnikseen esimerkiksi Huopalahden ja Oulunkylän kunnat. Maalaiskunnan huvilayhteisöt eivät halunneet osaksi Helsinkiä, koska kaupungin sanottiin huolehtineen huonosti aiemmista siihen liitetyistä alueista, esimerkiksi Kumpulasta ja Suomenlinnasta. Pääkaupungistumisensa jälkeen Helsinki myös alkoi taas ostaa lisää maata, tällä kertaa vihdoinkin suunnitelmallisemmin. Helsingistä alettiin suunnitella varsin kaupunkimaista asuinympäristöä, ja kaupunkia ympäröivän maalaiskunnan päättäjät eivät enää saaneet ääntään juurikaan esille. (Litzen – Vuori 1997: 270–271, 187–188.)

Vuonna 1926 voimaan astui laki, jonka mukaan kunnallista jaotusta voitiin muuttaa joustavasti silloin, kun se tekisi kunnallisten asioiden hoidosta helpompaa ja kustannuksista tasaisemmin jakautuvia. Aloitteen kuntajaoksen muutokseen sai tehdä kuka tai mikä tahansa yksityishenkilöstä kokonaiseen kuntaan. Uusi laki tarjosi myös mahdollisuuden käyttää kuntarajoja pohtiessa selvitysmiestä. Vuonna 1928 määrättiin kunnallisalujen asiantuntija, Helsingin kaupunginvaltuutettu Yrjö Harvia tutkimaan maalaiskunnan osien Pakinkylän ja Malmin-Tapanilan liitämistä osaksi Helsinkiä sekä Malmin

ja Tapanilan kauppalan perustamisen mahdollisuutta. (Litzen – Vuori 1997: 271.) Yrjö Harvia teki tarkkaa työtä asian kanssa pitkään. Harvian selvitys perustui laajaan tilastoaineistoon ja käsitteli muun muassa kaupungin ja maalaiskunnan eri osa-alueiden taloudellisia, yhteiskunnallisia ja maanomistuksellisia piirteitä. Erittäin kattava selvitystyö valmistui lopullisesti vuonna 1936, ja sen pohjalta laadittu ratkaisu aluerajapohdintoihin oli lopulta se, että Helsingin kaupunkiin liitettäisiin kaikki sitä ympäröivät kaupunkimaiset alueet maalaiskunnasta ja lisäksi alueelle syntyisi myös uusi läntinen kauppala sekä itäpuolelle maalaiskunta, jonka pääkaupungiksi tulisi Tikkurila. (Litzen – Vuori 1997: 273.)

Suomen pääkaupunki Helsinki maalaiskuntineen koostui 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä pitkälti itsehallinnollisista esikaupunkialueista, joita hallinnoitiin ja kehitettiin useilta eri tahoilta. Eri esikaupunkien väliset sosiaaliset erot olivat suuria, ja pitkälti Yrjö Harvian tekemän selvitystyön (1936) perusteella katsottiin, että Helsingin alueelle piti saada yhtenäisempi kunnallishallinto. Yksi keskeinen syy alueliitokseen oli myös se, että maalaiskunnan puolella sijaitsevia esikaupunkeja ei ollut Helsingin mielestä alettu kaavoittaa ja rakentaa jatkuvan väestönkasvun edellyttämällä tavalla. (Turpeinen – Herranen – Hoffman 1997: 121.) Helsingin suuri alueliitos toteutui pitkän pohittamisen jälkeen vuonna 1946, ja se toteutettiin kerralla suurena kokonaisuutena. Suuren alueliitoksen myötä Helsinkiin liitettiin lopulta Huopalahden, Oulunkylän ja Kulosaaren maalaiskunnat, suuri osa silloisesta Helsingin pitäjästä (nykyinen Vantaa) ja Haagan kauppala. (hel.fi.hist.; Turpeinen ym. 1997: 121.)

Vuoden 1946 suuren alueliitoksen myötä Helsingin pinta-ala viisinkertaistui, ja kaupunki sai kertaheitolla myös yhteensä 51 000 uutta asukasta. Uusista liitosalueista asemakaavoitettiin Helsinkiin monta uutta kaupunginosaa, ja rakennustilaa riitti jatkuvasti laajenevalle kunnalle vielä pitkään. Aikaa seuraavaan alueliitokseen kuluikin parikymmentä vuotta. Vuonna 1966 liitettiin Helsinkiin Vuosaari, sataman rakentamisen takia sekä siksi, että alueelle tällöin rakennettuihin taloihin muutti lähinnä Helsingissä työssä käyviä ihmisiä, ja alueen katsottiin sopivan luontevasti osaksi pääkaupunkia (hel.fi/hist.; Wiki1). Tämän jälkeen ennen vuoden 2009 alueliitosta Helsinki laajeni vielä vuonna 1982 Alkärrin tilan ja Mustaniementien (20 tilaa) alueilla. Nämä kuntarajan tuntumassa sijainneet, Vantaan Kuninkaan kylään kuuluneet alueet liitettiin Helsinkiin Puistololan osa-alueeseen lähinnä siksi, että alueiden asukkaat käyttivät erikoisluvalla muutenkin Helsingin sähköverkkoa ja muita palveluja, ja heillä oli hyvin huonot

kulkuyhteydet esimerkiksi terveyskeskukseen kotikaupungissaan Vantaalla. (kvp; Wiki1.)

Alueliitokset ovat muuttaneet Helsingin rajoja ja kaupunkikuvaa vuosien varrella runsaasti. Alun perin pieni satamakaupunki on laajentunut näyttäväksi pääkaupungiksi, josta löytyy monenlaisia esikaupunkialueita. Vuoden 1945 jälkeen Helsingin kokonaispinta-ala on yli nelinkertaistunut, ja esimerkiksi uusin vuoden 2009 alueliitoskin melkein tuplasi kaupungin vesialueet (ks. Taulukko 1). Monet vanhempien alueliitosten liitosalueista ovat integroituneet osaksi pääkaupunkia niin hyvin, että moni tuskin muistaa niiden koskaan muuta olleenkaan. Kukapa vaikkapa sanoisi, ettei pasilalainen tai Oulunkylässä syntynyt voisi olla tämän päivän paljasjalkainen stadilainen? Lienee siis hyvin mahdollista, että uusinkin liitosalue löytää paikkansa osana Helsinkiä, joskin pala vanhaa Sipoon ja Vantaan historiaa säilynee varmasti aina mukana.

Taulukko 1. Helsingin pinta-aloja eri vuosina (ha) (HT 1945: 9, HT 1946: 7, HT 1966: 5 ja HT 2010: 13).

Vuosi	Maa-alue	Vesialue	Yhteensä
1945	2937	14413	17350
1946	16502	24961	41463
1966	18136	26674	44810
2009	21260	50300	71560

2.3.2 Vuoden 1946 alueliitoksen nimistösuunnittelu

Kaikki Helsingin rajamuutokset kautta aikain ovat vaikuttaneet kaupungin nimistöön tavalla tai toisella, vähintäänkin lisäämällä paikannimien määrää kunnassa. Vuoden 1946 alueliitos oli Helsingin nimistösuunnittelun ja -huollon kannalta kuitenkin erityisen keskeinen, koska juuri tämä liitos sai kaupungin päättäjät ja suunnittelijat huomioimaan kaupungin nimiympäristön entistä paremmin perustamalla kadunnimikomitean, josta myöhemmin sukeutui nykyisen kaltainen nimistötoimikunta (ks. myös 2.1.2). Koko Helsingin järjestelmällinen nimistösuunnittelu aloitettiin siis suuren alueliitoksen myötä. (Hk 1981: 3.) Kaupungin laajeneminen vaikutti nimistöön jo 1940-luvulla varsin samalla lailla kuin nyt 2000-luvulla. Vuonna 1969 nimistötoimikunnan jäsen FM Leo A. Pesonen ruotii *Helsingin kadunnimet* -teokseen kirjoittamassaan artikkelissa 1946 alueliitoksen nimistösuunnittelulle tuomia haasteita. Nykypäivän tapaan liitostilanteessa on täytynyt keskittyä pohtimaan esimerkiksi päällekkäisiä ja toisiaan muuten huo-

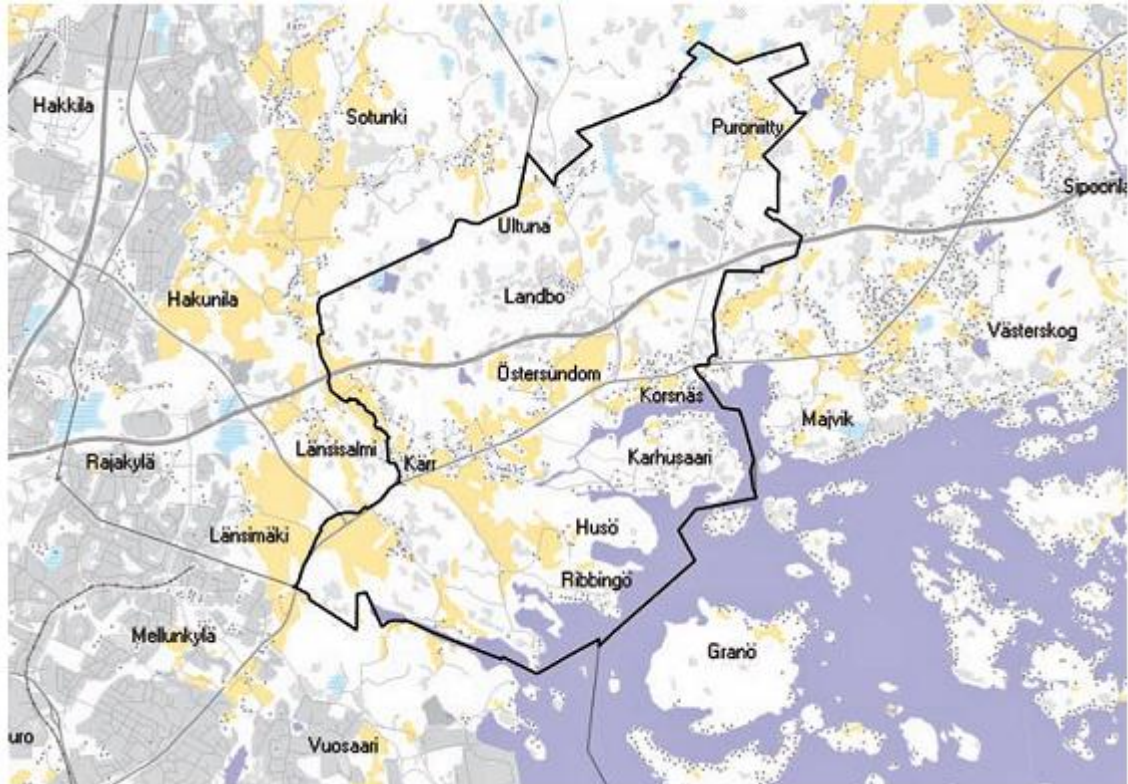
mattavasti muistuttavia kadunnimiä, nimien kääntämistä toiselle kotimaiselle kielelle ja osoitenimien muutosten tuomia haittoja. (Hk 1981: 3, 74, 82–83)

Vastaperustetun kadunnimikomitean ensimmäisiin työtehtäviin kuului etsiä mahdollisia haittaavia yhteneväisyyksiä Kanta-Helsingin ja uusien liitosalueiden kadunnimistöstä. Yhteneväisyyksiä löytyikin, ja nimistöä muokattiin ja korjattiin sekä liitosalueilla että Kanta-Helsingissä. Lisäksi komitean jäsenet, komitean työn alkuvaiheessa erityisesti arkkitehti Berndt Aminoff, pyrkivät selvittämään kaupungin vanhojen nimien etymologioita. Komitean päätehtävä oli kuitenkin liitosalueille syntyvien uusien kaupunginosien nimistön laadinta samaan tahtiin, kun alueita alettiin asemakaavoittaa. Kadunnimikomiteaa alettiin nopeasti käyttää asiantuntijaelimenä myös alueliitokseen liityttämättömissä nimistökysymyksissä, ja pian kadunnimikomitea laatikin jo ehdotuksia esimerkiksi vanhojen maakirjakylien suomenkielisiksi nimiksi ja suunnitteli kaupungin retkeilyalueiden nimistöä. Helsingin kadunnimikomitea aloitti myös kaupungin nimistösuunnittelun yhtenäisten suuntaviivojen laatimisen. (Pesonen 1992 [1981]: 69–70.)

2.4 Helsingin vuoden 2009 alueliitos

Alueliitoksen toteuttaminen vaatii paljon sekä aikaa että työtä. Vuoden 2009 alueliitos vaati molempia vielä normaaliakin enemmän, sillä kyseessä ei ollut kahden kunnan sopuisa yhdistyminen, vaan liitos, jossa Helsingin pinta-alaa laajennettiin ottamalla maata naapurikuntien reuna-alueilta. Virallisesti alueliitosta alettiin suunnitella kesäkuussa 2006, jolloin Helsingin kaupunginvaltuusto esitti valtioneuvostolle ensimmäisen ehdotuksen alueliitoksesta. Kuntajaon muuttamista puitiin ja selviteltiin pitkin syksyä 2006, ja lokakuun lopussa kuntajakoselvittäjä Pekka Myllyniemi esitti, että Helsinkiin liitetäisiin Vantaan ns. Västerkullan kiila ja Lounais-Sipoosta 30 neliökilometrin suuruinen alue (ks. kuva 1) Helsingin aluksi suunnitteleman 50 neliökilometrisen maa-alueen sijaan. Myös alueliitoksen ajankohta, vuoden 2009 alku, oli osa Myllyniemen ehdotusta. Valtioneuvosto päätti 28.6.2007 noudattaa kuntajakoselvittäjä Myllyniemen ehdotusta alueliitoksen toteuttamisesta. Päätös ei miellyttänyt kaikkia osapuolia laisinkaan, ja siitä valitettiin useita kertoja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (hel2.fi/liitos.) Valitusten tekijät olivat alueen asukkaita, jotka olivat laatineet valituksensa yksityishenkilöinä. Monet valitukset olivat useamman ihmisen allekirjoittamia. Esimerkiksi pariskunnat ja perheet olivat usein laatineet yhteisen valituksen samoin kun esimerkiksi naapurit ja muuta tut-

tavat. Lisäksi päätöksestä valittivat yhdistykset Svenska Folkpartiet i Östra Vanda rf, nimenomaan alueliitoksen järjestäytynyttä vastustamista varten perustettu Sipoon Puolesta ry - För Sibbo rf, Sibbo Naturskyddare - Sipoon Luonnonsuojelijat rf ja Sipoon kunnanhallitus. (KHO)

Kartta 1. Lopullinen, vuonna 2009 Helsinkiin liitetty alue (Kartta: Maanmittauslaitos 105/UUMA/04 © YTV 2004).

Valtioneuvoksen päätöksestä valitettiin yhteensä 25 kertaa. Valituksista käsiteltiin lopulta 21. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltiin vain sitä, onko alueliitos lainmukainen, ei esimerkiksi sitä, onko liitos oikeudenmukainen tai tarpeellinen. Valituksissa vedottiin esimerkiksi siihen, että tuolloinen pääministeri Matti Vanhanen oli ollut mukana alueliitosta käsittelevässä julkisessa keskustelussa ja oli täten jäävi olemaan mukana päättämässä kuntajaon muutoksesta. Lisäksi monissa valituksissa mainittiin perustuslain itsehallintosäädös. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin katsoi, että laki ei suojaa kuntalaisia aluejaon muutokselta, vaan kunnan asukkaiden itsehallinnolla tarkoitetaan muuta. Kaikki valitukset hylättiin. Alueliitos katsottiin Sipoon vastustuksesta huolimatta voitavan toteuttaa, koska Helsingin seudun laajenemista ja kehittymistä pidettiin erityisenä ja tärkeänä. Helsingin seudun katsotaan virallisesti

käsittävän pääkaupungin lisäksi myös 14 kehyskuntaa, ja seutu on asetettu erityisasemaan valtioneuvoston vuonna 2000 antamissa valtakunnallisissa alueenkäytön tavoitteissa. Sipoon kunnan todettiin harjoittaneen maapolitiikkaa, joka voimakkaasti heikensi Helsingin seudun mahdollisuuksia laajentua itäsuuntaan. (KHO.)

Korkein hallinto-oikeus totesi lopulta 15.1.2008, että Pekka Myllyniemen ehdottama, suppeampi alueliitos voidaan toteuttaa (KHO). Alueliitoksen toteuttamista alettiin Helsingissä puuhata heti, mutta sipoolaisia liitoksen vastustajia päätös ei pysäyttänyt. Alueliitosta vastaan taisteltiin koko vuosi 2008, ja monen liitosalueen asukkaan takinhihassa roikkui Sipoon puolesta ry:n iskulauseella ”Näpit irti Sipoosta - Tassarna bort från Sibbo” koristeltu heijastin. Vielä liitoksen astuttua virallisesti voi-

Kuva 1. Sipoon puolesta ry:n verkkosivuilta sai lainata logolla varustetun iskulausebannerin myös omille kotisivuilleen tai sähköpostiviestiin liitettäväksi (Kuva: Sp).

maan vuoden vaihtuessa ilmaistiin mieltä Helsinkiä vastaan. Uuden Porvoontien varrelta liitosalueelta vietiin *Helsinki*-tienviitta heti uudenvuodenyön pimeydessä. 2,8-metrinen ja 500 euron arvoisen kyltin kantamiseen tarvitaan kylttejä pystyttäneen työnjohtajan mukaan auto ja useampi kantaja, joten kyseessä ei liene ollut yhden ihmisen pikainen päähänpisto. (HS 2.1.2009.)

Entistä suurempi Helsinki aloitti uuden elämän vuoden 2009 alussa. Ajan kanssa kritiikki alueliitosta kohtaan on hiljentynyt, mutta palvelutason heilahdellessa, veroprosentin muuttuessa ja kaavoituksen kangerrellessa liitos varmasti yhä muistetaan monessa kodissa. Joillekin liitosalueen asukkaille alueliitos saattoi kuitenkin tuoda myös hyötyä, sillä Helsingissä pyrittiin kuuntelemaan asukkaiden toiveita esimerkiksi uusista jalankulkuväylistä jo heti liitoksen vahvistumisesta lähtien. Monet asukkaat kun sanoivat, että Sipoo ei heidän asuinalueelleen uskaltanut enää panostaa ja rakentaa mitään uutta, sillä pelko alueliitoksesta ehti kyteä pinnan alla jo pitkään.

3 Nimistösuunnittelu vuoden 2009 alueliitostilanteessa

Tässä luvussa käsittelen ensin yleisesti Helsingin nimistösuunnittelua vuoden 2009 alueliitostilanteessa. Alaluvussa 3.2.2 paneudun omiin nimestyskokemuksiini, ja lopuksi viimeisessä alaluvussa pohdin, kuinka nykyajan nimestäminen poikkeaa entisaikojen nimienkeräämisestä ja pitäisikö joitakin nimestämistyön vakiintuneista käytännöistä kehittää. Luvut 3.1 ja 3.2.2 perustuvat osittain minun ja nimestysparini Elina Suomalaisen yhdessä työharjoittelumme aikana kirjoittamaamme Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen palautettuun keruukertomukseen. Noin neljännes mainittujen lukujen tekstistä on lähes suoraa lainausta kertomuksestamme.

3.1 Yleistä tietoa Sipoon ja Vantaan liitosalueen nimistöstä

Sipoon ja Vantaan liitosalueen nimistö on monikerroksista ja paikoitellen hyvinkin vanhaa. Itä-Uudellamaalla on ollut asutusta jo varhain, ja Sipooon on löydetty kivikautisia esineitä. Liitosalueella on paljon kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita, esimerkiksi pronssikautisia hautoja. Pysyvää asutustakin liitosalueella on ollut ehkä jopa viikinkien ajalta asti. Liitosalueen vanhin nimistö on ruotsinkielistä ja saanut vaikutteita ruotsalaisesta nimiympäristöstä, sillä 1200–1300-luvuilla Sipoon alueelle saapui ruotsalaista uudisasutusta. (Enbom ym. 2004: 10–11, 14.) Vanhaa nimistöä on löydetty erilaisista asiakirjoista jo varhain. Esimerkiksi *Husö* ja *Heldersby* (nykyinen *Östersundom*) esiintyvät asiakirjateksteissä ensimmäisen kerran jo 1300-luvulla (Enbom ym. 2004: 21). Myös paikannimi *Sibbo* on löydetty kirjoitettuna muodossa *Sibbaa* jo vuonna 1352 (Sjöholm 2006b: 7). Useimmat seudun kylännimet on pystytty jäljittämään 1500-luvulle asti (Enbom – Lindroos – Sjöholm 2004: 21).

Sipoon kunta oli pitkään ruotsinkielinen ja julistettiin vasta vuonna 1953 kaksikieliseksi. Ruotsi oli kunnan enemmistön äidinkieli pitkään, mutta vuonna 2003 suurin osa sipoolaisista puhui äidinkielenään suomea. (Enbom ym. 2004: 161, 166.) Ei siis ole ihme, että valtaosa liitosalueen nimistöstä on alun perin ollut ruotsinkielistä, ja suomenkielistä virallista vanhempaa paikannimistöä on alueelta vaikea löytää. Kielilain myötä on liitosalueen nimiä kuitenkin käännetty runsaasti, ja nykyään nimien suomenkielinen muoto lukee katukylteissä jo ensimmäisenä. Paikannimiä kerätessämme keskityimme kyselemään nimihaastateltaviltamme mahdollisimman monipuolisesti erilaisista ja -

ikäisistä paikannimistä. Virallisten ja usein opaskartallakin näkyvien nimien lisäksi kannustimme informantteja kertomaan myös liitosalueen epävirallisista, ehkä vain hyvinkin pienen yhteisön käytössä olevista paikannimistä. Näin saimme keruuaineistomme paljon esimerkiksi uudempia ja myös suomenkielisiä nimiä.

Sipoon ja Vantaan liitosalueella on monenikäisen lisäksi myös monentyypistä nimistöä. Koska osa alueesta on hyvin maalaismaista, löytyy alueelta paljon esimerkiksi tilojen ja peltojen nimiä. Tilojen nimistä moni nimihaastateltavamme mainitsi, että Sipoon alueella on etenkin ennen puhuttu alueista paljon niiden omistajien ja ylipäänsä muiden niillä asuvien ihmisten nimien avulla, mikä lienee maaseutuolosuhteissa varsin yleistä. Hauska yksityiskohta henkilönnimistä muodostetuista tilannimistä informanttien kanssa keskustellessa oli, että parikin haastateltavaa mainitsi talon puhekielisen nimen muodostettavan talon edellisten asukkaiden nimestä. Eli käytännössä jos muutat uuteen taloon, saat kuunnella koko elämäsi kotiasi kutsuttavan sen edellisten asukkaiden nimellä, mutta kun kuolet tai muutat pois, kutsutaan taloa taas sinun nimelläsi, vaikka siellä asuisi jo joku ihan muu. Sekä suomen- (esim. *Pessalan pellot*) että ruotsinkieliset haastateltavat (esim. *Kuusiners*) muodostivat erilaisia maaseutu ympäristön nimiä henkilönnimistä. Molemmissa kielissä alkuperäinen henkilönnimi on yleensä taivutettu genetiivimuodossa riippumatta siitä, onko nimi paikannimessä määrite- vai perusosassa. Liitosalueen tiloista monet on myös lohkottu tai tiloja on yhdistetty toisiinsa, joten useiden tilojen nimet on muodostettu eri tavoin alkuperäisten kantatilojen nimiä apuna käyttäen (esim. *Fants* -> *Rödje-Fants* ja *Lassas* -> *Lassbengts* ja *Lass-Malmas*) (Sjöholm 2006b: 31–33).

Suurin osa liitosalueen virallisista tien- ja kadunnimistä on muodostettu iästään riippumatta varsin perinteisin keinoin. Suuri osa nimistä on liittynnäisiä, joiden määriteosana on joku muu paikannimi tai osa siitä, esimerkiksi tilannimi (*Rödje-Fantsin tie*, *Malmaksentie*) tai asuinalueen nimi (*Landbontie*, *Ribbingintie*). Lisäksi tiennimiä on muodostettu muun muassa paikalla asuneen merkkihenkilön mukaan (*Topeliuksentie*) ja tien käyttötarkoituksen, lähellä olevan merkittävän kohteen tai sijainnin perusteella (*Kartanon puistotie*, *Kappelintie*, *Susiraja*). Alueen uudempaa nimistöä edustavat myös merenkäyntiaiheiset ryhmänimet Karhusaareissa (ks. myös 6.5). Liitosalueen metsissä on joitakin kartalla näkyviä luontonimiä, esimerkiksi liitosalueen suurin lampi on nimeltään *Stora dammen*. Nimeä ei ole suomennettu, miten nykyään suositellaankin luontonimien kohdalla toimittavan (ks. myös 4.4). Nimestäessä saimme kerättyä jonkin ver-

ran epävirallista luontonimistöä esimerkiksi Sipoonkorven alueelta. Sipoonkorvessa liikkuu esimerkiksi tavallisia ulkoilijoita läheltä ja kaukaa, partiolaisia, marjastajia, sienestäjiä ja lintubongareita, joiden käytössä on varmasti muodostunut enemmänkin pienen piirin käytössä olevaa nimistöä erilaisille metsäkohteille. Esimerkiksi partiolaisille, jotka kokoontuvat kolollaan nuorisotalo Östiksellä, on Östiksen takana oleva metsäalue *Kolonmetsä*.

Paikannimiä kerätessämme halusimme haastatella monipuolisesti erilaisia informantteja. Liitosalueella asuu paljon lapsiperheitä, mikä näkyy myös alueen nimimaisemassa. Täten ajattelimme, että olisi hyvä saada ylös myös paikallisten lasten käyttämiä nimiä. Lapset sekä luovat että käyttävät paikannimistöä, ja lasten suhde nimiin onkin viime vuosina ollut monen nimistöntutkijan mielenkiinnon kohteena. Vanhempi tutkimus jättää lapset nimenkäyttäjinä lähes olemattomalle huomiolle, mikä on harmillista, sillä lasten on todettu käyttävän puheessaan paljon nimiä ja osittain sellaisia, joita vanhemmat eivät välttämättä edes tunne. Nimestäessä pyrimme mahdollisuuksien mukaan keräämään lasten käyttämää nimistöä, ja tekemissämme nimihaastatteluisa saimmekin kerättyä materiaalia jonkin verran, lähinnä kuitenkin lasten vanhempien kertomana. Liitosalueen lapset ovat ainakin menneinä vuosikymmeninä liikkuneet runsaasti lähi-alueiden luonnossa, ja keruualueemme metsistä ja pusikoista sekä rakennetustakin ympäristöstä löytyy paljon myös pienempien piirien käyttämiä, lasten tai aikuisten keksimiä, mutta lähinnä lasten ja heidän kanssaan puuhastelevien käyttämiä nimiä. Kaksikieliseltä liitosalueelta löytyy sekä suomen- että ruotsinkielisiä leikki-paikannimiä. Valitettavasti haastatteluisamme ei selvinnyt, kuinka paljon keskenään leikkivät lapset, joilla on eri äidinkieli, jakavat ja käyttävät samaa nimistöä. Erikieliset lapset kyllä leikkivät alueella keskenäänkin, mutta ilmeisesti useimmiten ainakin menneinä aikoina lapsien läheisimmät kaverit puhuvat tämän kanssa samaa äidinkieltä.

Lasten antamalla nimillä on usein varsin suora merkityssuhde paikkaan. Lapset puhuvat erilaisista paikoista usein pelkällä paikanlajin ilmaisevalla appellatiivilla, ja rakenteeltaan monimutkaisemmissakin pienten ihmisten nimissä on yleensä perusosa, joka kertoo selkeästi paikanlajin. Nimien määriteosa taas on myös yleensä varsin konkreettinen, ja kertoo vaikkapa siitä, mihin paikkaa käytetään, mitä paikalla voi tehdä ja mikä on paikalle ominaista. Monien lasten antamat nimet saavat aihepiirinsä myös satujen ja leikkien maailmasta, joten lasten käyttämässä nimistöässä esiintyy usein vaikkapa taikamaailmoihin liittyvää sanastoa, mikä on aikuisen luomalle ja käytämälle epävirall-

lisellekin nimistölle harvinaisempaa. (Ainiala ym. 2008: 148–149.) Nimihaastatteluisamme esiin tulleet nimet edustivat varsin tyypillisistä lasten käyttämää ja antamaa nimistöä niin aihepiireiltään kuin rakenteeltaankin. Nimet olivat usein myös vain pienten yhteisöjen käyttämiä, eikä niitä välttämättä ollut enää käytetty lainkaan esimerkiksi sen jälkeen, kun lapset olivat kasvaneet vaikkapa nimetyssä paikassa leikityistä leikeistä yli (ks. myös Ainiala ym. 2008: 149).

Sipoon ja Vantaan liitosalueen lähinnä lasten käyttämien nimien taustalta löytyi monenlaisia nimeämisperusteita. Useimmilla nimillä yksilöitiin erilaisia leikki- ja oleskelupaikkoja, mikä on lasten käyttämälle ja etenkin luomalle nimistölle hyvin tyypillistä (ks. esim. Ainiala 2008: 149). Gumbölessä liitosalueen luoteispuolella lapset leikkivät metsäalueella, jota sanotaan *Nukkumattimetsäksi* tai *Satumetsäksi*. Nimi tulee siitä, että lapset huomasivat joskus, että metsäalueella on aivan samannäköistä kuin Pikkukakko-sesta tutun tsekkiläisen nukkumattianimaation taustalla olevassa kuusisessa metsässä. Karhusaaresta taas löytyy esimerkiksi *Tomtestigen* (suom. *tonttupolku*), joka on saanut nimensä, kun eräs lasten päivähoidossa työskentelevä nimihaastateltavamme joulun alla asetteli polun varrelle koristeeksi leikkিতonttuja ja vei lapset niitä katsomaan. *Krokodilstranden* (suom. *krokotiiliranta*) Talosaaren alueella taas on ranta, johon näkyy vedessä oleva krokotiilin näköinen tukki. Liitosalueelta Karhusaaresta löytyy myös suon reuna-alueella olevia suuria lätäköitä, joille seudun lapset ovat antaneet nimen *Studsjön* (vapaaasti suomennettuna *pomppulampi*), sillä lätäköiden päällä on hauska pomppia. Karhusaaren alueelta löytyy myös suurten siirtolohkareiden muodostama rinki, jolle yhden nimestämämme pariskunnan lapset olivat antaneet nimen *Hiidenkivien kokous*, sillä kivet ovat kaikki kerääntyneet yhteen paikkaan ja muodostaneet oman selvästi havaittavan ympyränsä (Ks. kuva 2).

Sekä suomen- että ruotsinkieliset asukkaat joutuvat usein puhumaan toistakin kotimaista kieltä keskenään, ja tämä näkyy esimerkiksi joidenkin asukkaiden kielessä siten, että äidinkielen seasta löytyy välillä sanoja, jotka tulevatkin mieleen vain sillä toisella vähemmän käytetyllä kotimaisella kielellä. Myös alueen nimistössä on joitakin ns. sekakielisiä nimiä. Joissakin alueen nimissä olivat kaksi kotimaista kieltä sekoittuneet keskenään. Erikoisin näistä lienee Karhusaaresta sijaitsevan lahdekkeen, *Kutulökin* nimi. *Kutulök* on vanha nimi, ja sen arvellaan sekoittuneen sekä suomen- että ruotsin kielestä muodostaen nykyisen, melko erikoisen nimen. Alue on ollut aiemmin vetistä kaislikkoa, mutta nykyään se on ruopattu, ja sen paikalle on rakennettu urheilukenttä. Kutu-

lökiin kuuluu myös lahti, joka kulkee urheilukentästä merelle päin. Kutulökin nimen syntyyn on saattanut vaikuttaa se, että paikka oli ennen nuorten suosima tapailupaikka.

Kuva 2. Hiidenkivien pitkäksi venähtänyttä kokousta lienee häirinnyt joku elävä olento, kun paikalle on tuotu lankku ja pieniä roskia (Kuva: Elina Suomalainen). Liitosalueen nykyiseenkin käyttönimistöön vaikuttaa yhä alueen kaksikielisyys.

Jotkut haastateltavat myös arvelivat, että kalat olisivat saattaneet kutea paikalla aiemmin. *Kutulök* on löydetty kartalta ensimmäisen kerran jo 1781, tällöin tosin muodossa *Kutulok* (Sjöholm 2006b: 72). Lisäksi liitosalueelta löytyy muutamia kaavanimiä, joissa toisenkielistä nimeä ei ole käännetty tai nimi on vain mukailtu toiselle kielellä, esimerkiksi *Korsnäs* ja *Korsnäsintie* sekä *Vikkullantie*. Lisäksi liitosalueen (etenkin epäviralliseen) nimistöön lienevät vaikuttaneet myös alueen puhekielen paikalliset piirteet. Alueen suomenkielisistä asukkaista suurin osa puhui pääkaupunkilaiseen tapaan väritynyttä puhekieltä, ja osa paikalle muuttaneista jonkin muun alueen murretta. Ruotsinkielisen väestön puhetta en itse sen tarkemmin osaa eritellä, mutta nimistöhaastatteluissamme asukkaat mainitsivat joitakin nimenomaan Itä-Uudenmaan ja vielä tarkemmin Sipoon ympäristön suomenruotsalaisten puhekielen piirteistä, jotka vaikuttavat nimiin. Useampi haastateltava esimerkiksi mainitsi, että soisen liitosalueen paikannimien yleinen perus-

osa *-mosse* (suom. *-(rahka)suo*), äännetään Sipoossa yleensä *musa* tai *mosa*. Asukkaiden mielestä muualla Itä-Uudellamaalla ihmiset ääntävät sanan toisin.

Lisäksi liitosalueen (etenkin epäviralliseen) nimistöön lienevät vaikuttaneen myös alueen puhekielen paikalliset piirteet. Alueen suomenkielisistä asukkaista suurin osa puhui pääkaupunkilaiseen tapaan värittyä puhekieltä, ja osa paikalle muuttaneista jonkin muun alueen murretta. Ruotsinkielisen väestön puhetta en itse sen tarkemmin osaa eritellä, mutta nimistöhaastatteluissamme asukkaat mainitsivat joitakin nimenomaan Itä-Uudenmaan ja vielä tarkemmin Sipoon ympäristön suomenruotsalaisten puhekielen piirteistä, jotka vaikuttavat nimiin. Useampi haastateltava esimerkiksi mainitsi, että soisen liitosalueen paikannimien yleinen perusosa *-mosse* (suom. *-(rahka)suo*), äännetään Sipoossa yleensä *musa* tai *mosa*. Asukkaiden mielestä muualla Itä-Uudellamaalla ihmiset ääntävät sanan toisin. Alueen suomenkielisessä puheessa taas toistui usein sana *kosteikko*, jolla tarkoitettiin usein veden rajassa sijaitsevia suota muistuttavia alueita, jotka ovat kuitenkin jo sen verran kuivia, että niillä saattoi pystyä paikoitellen jopa liikkumaan. *Kosteikko* ei tässä merkityksessään ollut ainakaan meille nimestäjille tai Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiarkiston työntekijöille kovin tuttu, joten siitä tehtiin nimiarkistoon appellatiivina oma nimilippu. Yhdenkään nimen nimenosana *kosteikko* ei haastatteluissamme siintynyt, mutta mahdollisesti se voisi kyllä toimia myös nimissä.

Kaiken kaikkiaan liitosalueelta löytyy siis runsaasti erilaisia ja vaihtelevassa käytössä olevia nimiä. Alueen vanhat nimet tarjoavat tulevaisuuden nimistösuunnittelulle paljon pohjamateriaalia, jolla seudun historiaa ja ominaispiirteitä saadaan esille alueen tulevissa paikannimissä. Nimistösuunnittelun suurimmat haasteet nimimateriaalin käytössä liittyvät varmaankin nimien kieleen. Kaikkea kun ei voi tai kannata kääntää, mutta osa seudun ruotsinkielisestä nimistöstä on suomenkielisille vaikeaa käyttää, ja erilaiset riidat kielestä ja oikeudesta äidinkieliin tulevat varmasti seuraamaan liitosalueen nimistösuunnittelua vielä pitkään.

3.2 Nimien keruu eli nimestäminen

Vanha, usein lähinnä muistin varassa elävä paikannimistö on tärkeä osa alueellista kulttuuriperintöä. Jokainen nimi kertoo jotakin ja liittyy muihin ympäristön nimiin, jos ei muuten, niin ainakin olemalla jo itsessään osa alueen nimistöä. Usein nimi voidaan

kiinnittää alueelliseen ja kulttuuriseen kontekstiinsa myös muunlaisin tavoin, jotka voidaan selvittää monesti vain vertaamalla nimiä muihin nimiin. (Itkonen 1997: 7–8.) Suomessa on pyritty tallentamaan murteita ja etenkin niiden sanastoa jo pitkään. 1800-luvulla yliopisto ja vuonna 1831 perustettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (jatkossa myös SKS) tukivat tutkijoiden ja opiskelijoiden tutkimusretkiä, joilta keräyssaaliiksi saatiin kansanrunouden lisäksi myös murteiden äänne- sekä lauseoppia ja sanastoa. Vuonna 1876 perustettiin Kotikielen Seura, jossa myös kerättiin murteita 1800-luvun loppuneljänneksellä (ks. esim. Strandberg 2004: 15–16). Kotikielen Seuran perustamisvuonna kansakoulutarkastaja ja innokas kansanperinteenkerääjä O. A. F. Lönnbohm ehdotti, että paikannimiä alettaisiin kerätä järjestelmällisesti ja laati myös ensimmäisen tarvittavan keruusuunnitelman. Lönnbohm työskenteli myös Suomen Muinaismuistoyhdistyksen leivissä ja sai aikaan nimistösanakirjan käsikirjoituksen, joka ei kuitenkaan koskaan valmistunut aivan julkaisukelpoiseksi. Käsikirjoitus oli kuitenkin pitkään tärkeää lähdemateriaalia nimistöntutkimukselle ja on yhä näytteillä Nimiarkistossa sekä nykyään myös luettavissa Kotuksen aineistopalvelussa Kainossa. (Itkonen 1997: 14; kotus.fi.)

1800-luvun alussa nimistöä kerättiin harrastustasolla edelleen Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa mutta myös Suomalais-Ugrilaisessa Seurassa. Viimeksi mainitussa vaikutti näihin aikoihin myös suomen kielen ja sukukielten tutkimuksen monitoimimies E. N. Setälä. Vuonna 1907 Setälä pani seurassa vireille uuden mittavan nimistönkeruuhankkeen. Tämäkin hanke loppui kuitenkin toisen maailmansodan alkaessa, mutta sen tuloksena saatiin kuitenkin aikaan selkeä nimienkeruuhje ja hieman nimiaineistoa Suomesta. Samaan aikaan toisaalla saatiin kuitenkin kattavampi keruuhanke käyntiin. Vuonna 1915 perustettiin paikannimitoimikunta, jonka perustajajäseniä olivat Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Historiallinen Seura, Suomen kotiseutututkimuksen keskusvaliokunta sekä keruuhankkeissa aiemminkin mukana olleet SKS, Kotikielen Seura ja Suomen Muinaismuistoyhdistys. Paikannimitoimikunnassa oli alusta asti mukana aikansa nimistöntutkimuksen uranuurtajia, ja toimikunta määrätti perustehtäväkseen ”Suomen ja sen lähiseutujen paikannimistön, etenkin suomenkielisen” keräämisen sekä tutkimuksen. Nimien keräämisessä keskityttiin käytännössä lopulta lähinnä Suomeen. Maamme ruotsinkielisen nimistön keruun ja tutkimuksen suoritti lähinnä Svenska litteratursällskapet i Finland, joka ei tällöin ollut kiinnostunut eri seurojen välisestä keruuyhteistyöstä. Paikannimitoimikunnan toiminnan myötä syntyi lisää kirjallisuutta ja ma-

teriaalia nimistöntutkimukseen ja -keruuseen. Toimikunta keräsi paikannimiä yhteensä 36 vuotta saaden rahoitukseensa vain pientä valtionapua. Nimiä kerättiin eniten 1930-luvulla, jolloin vuodessa saatettiin saada kasaan jopa 20 000–30 000 silloista nimilehteä. Sotavuosina keruita tehtiin ymmärrettävästi paljon vähemmän, joskin arkistoja kartutti tällöin erilaisten nimienkeruukilpailujen sato. Paikannimitoimikunta päätti toimintansa vuonna 1951, jolloin nimiä oli arkistoitu jo melkein 400 000. (Itkonen 1997: 14–16.)

Vuonna 1956 syntyi nykyinen Nimiarkisto, joka toimi aluksi Helsingin yliopiston tiloissa. Nimiarkistossa nimet oli järjestetty sekä pitäjittäin että yleiskokoelmaksi aakosittain aivan kuten nykyäänkin. (Itkonen 1997: 17.) Terho Itkosen kirjoittaman *Nimestäjän oppaan* ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1961. Teos on edelleen kattavin olemassa oleva opas nimestäjille. Ainialan (2001: 8) mukaan nimien kerääminen on Suomessa ollut aktiivisinta *Nimestäjän oppaan* ilmestymisvuodesta 1961 aina vuoteen 1980 asti. Tänä aikana nimiä keräsivät eniten suomen kielen opiskelijat ja alalta valmistuneet stipendien turvin tai ensin mainitut harjoittelutyönä osana opintojaan. Vuonna 1967 perustettiin Suomen nimiarkiston oma säätiö, joka myöhemmin luovutti keruuhankkeensa ja arkistonsa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen haltuun yhdeksän vuotta myöhemmin. Vuonna 1976 arkistosta löytyi 1 800 000 nimilippua. (Itkonen 1997: 17.)

Kotuksen organisaatio ja Nimiarkiston sijaintipaikka ovat vuosien varrella muuttuneet, mutta Nimiarkiston toiminta jatkuu vireänä yhä. Nimiarkiston kokoelmista osa on tallennettu nykypäivänä myös sähköiseen muotoon. Esimerkiksi me lähetimme omat nimilippuihin tulevat tietomme arkiston työntekijöille excel-taulukoina, ja ne tallennettiin suoraan sekä sähköisesti että paperisille nimilipuille. Nyt 2000-luvulla Nimiarkiston kokoelmissa on yli 2,2 miljoonaa nimitietoa. Voidaan sanoa, että arkisto kattaa noin 95 % Suomen perinteisestä paikannimistöstä ja että noin 90 % Suomen pinta-alasta on nimestetty. (Itkonen 1997: 17; kotus.fi.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita aivan suoraan sitä, että kansamme nimitiedosta olisi kerätty 90 prosenttia tai enemmän, vaan ainoastaan sitä, että suurimmasta osasta Suomen kuntia on olemassa ainakin jotakin keruuaineistoa. Ainiala (2001: 10–12) kertoo, että vielä nimestämisen kiihkeimpinä vuosina 1960- ja 70-luvuilla nimiä kerättiin lähinnä perinteisistä maalaismaisista kyläympäristöistä. Tämä johtui pitkälti siitä, että ennen ei muita paikannimiä juurikaan edes tutkittu. Lisäksi ajan nimestäjiä ohjattiin keräämään nimiä lähinnä kylien kanta-asukkailta, joten paikkakunnille myöhemmin muuttaneiden asukkaiden nimitieto jäi lähes täysin huomiotta.

Nimiä kerätessä ei myöskään ole aina selitetty nimestettävälle, että haastattelujen avulla haluttaisiin saada kerätyksi myös epävirallista ja vähemmän käytettyä nimistöä, joten monesti esimerkiksi haastattelutilanteen virallisuuden tuntu on saattanut ajaa nimestettävät kertomaan vain mahdollisimman ilmeisiä ja kartalta löytyviä nimiä. Näin on saattanut Nimiarkiston kokoelmista rajautua pois iso määrä erilaisia pienen väestönosan käyttämiä nimiä eli *mikrotoponyymejä*.

Ainialan (2001: 11–12) mukaan nimestyksen kulta-aikoina myös kannustettiin valitsemaan nimioppaiksi suhteellisen iäkkäitä maanviljelijämiehiä, joten yksinomaan naisten tai lasten käyttämää nimistöä on tallennettu hyvin vähän. Ainiala myös toteaa, että ennen on ylipäänsä keskitytty keräämään vain tietynlaista nimistöä – esimerkiksi naisten käyttämä kodin lähiympäristön nimistö ei välttämättä ole tullut kerätyksi eikä edes vaikkapa niiden miesten, jotka eivät työskentele maatalouden tehtävissä. Esimerkiksi Terho Itkosen *Nimestäjän oppaassa* (1997: 27) ilmaistaankin varsin suorasanaisesti, että naisväeltä kannattaa tavoitella useimmiten lähinnä nimien kansanomaisia murteasuja, koska miehet tuntevat ympäristönsä yleensä paljon paremmin ja ohjataan nimestäjiä muutenkin keräämään nimiä lähinnä tietynyyppisiltä informanteilta.

Suomen vanhempi nimiaineisto on siis suhteellisen runsasta ja kattaa valtaosan maamme pinta-alasta. Keskeisimmät, laajalti tunnetut paikannimet eli *makrotoponyymit* löytyvät Nimiarkiston kokoelmista lähes varmasti, mutta monet vähemmän käytetyt nimet lienevät jääneen keruun ulkopuolelle. Suomen ruotsinkielisiä nimiä kerätään Svenska litteratursällskapetin Kieliarkistoon, jossa nimet on luetteloitu ja niiden sijainti on merkitty kartalle (ks. esim. sls.fi).

Vanha nimestysperinne ei enää tänä päivänä suoranaisesti kukoista. Nimiä kyllä kerätään yhä, mutta ei kovinkaan ahkerasti. Tarvetta nimien keruulle olisi kuitenkin yhä, sillä Suomessa on paikkakuntia, joilla paikannimimateriaalia ei ole kerätty vielä lähes lainkaan. Ja vaikka nimiä olisikin vuosikymmeniä sitten kerätty, takaavat muuttuvat maisemat ja vaihtuvat asukkaat sen, että uusillekin nimestäjille löytyisi tuoretta materiaalia. Lisäksi vielä tänäänkin on elossa ihmisiä, jotka ovat eläneet aikana ennen virallisia kaavanimiä ja joilla on perinnetietoa, joka saattaa osittain kadota heidän mukanaan. Etenkin epävirallista paikannimistöä syntyy ja kuolee kaikkialla jatkuvasti, ja ainakin omasta mielestäni myös erilaiset ja eri aikoina käytössä olevat slanginimetkin ovat keräämisen ja tallentamisen arvoisia. Myös aiempien nimestettävien homogeenisyyttä ajatellen olisi varmasti hyvä, että edes nyt käytäisiin tosissaan keräämässä nimiaineistoa

myös naisilta, lapsilta ja muiltakin erilaisilta vähemmistöiltä, esimerkiksi maahanmuuttajilta. Nykyaikana nimiä ei kuitenkaan perinteisin tavoin juurikaan enää kerätä, mikä johtunee varmaankin osittain siitä, että vanhan kieliaineiston kerääminen ei ole enää pakollinen osa suomen kielen pääaineopintoja, kuten se ennen oli. Jo vuosikymmeniä sitten oli yksi nimestämisen keskeisistä ongelmista eri alueiden kantaväestön poismuutto, ja siten sopivien nimioppaiden löytäminen etenkin maaseudun haja-asutusalueilta (Itkonen 1997: 17). Nykyään kiihtyvä muuttoliike etelän keskuksiin on varmasti yhä yksi nimestyksen haasteista.

Yksi syy nimestämisen vähyyteen nykyaikana on se, että rahoitusta pidemmille nimenkeräysmatkoille on myös vaikea saada. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (Kotus) myöntää kyllä apurahoja nimien kerääjille, mutta koska Kotuskin kärsii nykyään erilaisista määrärahojen leikkauksista, on apurahoja viime aikoina myönnetty noin yksi vuodessa. Minä ja opiskelukaverini Elina Suomalainen olimme siinä mielessä erityisessä asemassa, että työmme rahoitus tuli Kotuksen ulkopuolelta. Saimme koko nimestysprosessimme ajan harjoittelupalkkaa Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastolta. Meillä oli samaan aikaan toki muitakin työtehtäviä kuin nimien kerääminen, mutta nimestämiselle oli varattu suurin osa työajastamme. Mielestäni tämä oli ihan mukava toimintamalli, sillä liitosalueelta Sipoosta ja Vantaalta oli alueliitoksen suunnitteluvaiheessa olemassa vain hyvin vähän suomenkielistä tietoa alueen paikannimistä.

Perinteisen nimestämisen vähentyminen ei kuitenkaan tarkoita, että koko paikannimistöntutkimus olisi kuolemassa. Nykyinen nimistöntutkimuksen kenttä on aiempaa monitieteisempi ja laajempi, ja myös tutkijoiden käyttämät aineistot ovat monipuolistuneet. Uuden vuosituhannen hengessä suomalaisesta nimistöntutkimuksesta suuri osa keskittyy kaupunkinimistöön, ja perinteisen mallin mukaan kulkevan nimestämisen sijaan nimiä kerätään usein esimerkiksi erilaisin ryhmähaastatteluin. Nykypäivänä myös pidetään arvossa tietoa monenlaisten informanttien nimitaitoa ja nimien käyttöä, joten nimihaastatteluihin on valittu paljon erilaisia ihmisiä. Esimerkiksi vuosina 2004–2009 toimineessa *Nimimaiseman muutos* -hankkeessa tehtiin yhteistyötä maantieteilijöiden kanssa ja tutkittiin erilaisten ryhmien käyttönimistöä jatkuvasti monikulttuuristuvassa Helsingissä (ks. esim. Ainiala – Lappalainen 2010).

3.2.1 Nimestämisestä tiedottaminen syksyllä 2008

Kun päätös Sipoon ja Vantaan liitosalueen siirtymisestä osaksi Helsingin kaupunkia vahvistui, päätettiin Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastoon palkata kolme opiskelijaa kartoittamaan kaupungin tulevien osien nimestöä. Koska koko liitosalue oli virallisesti kaksikielistä ja paikalliskulttuuriltaan osittain hyvinkin ruotsinkielistä, haluttiin virastoon palkata kaksi suomen kielen opiskelijaa ja yksi pohjoismaisten kielten opiskelija. Aluksi meitä nimestöharjoittelijoita olikin kolme, mutta erinäisten vastoinkäymisten myötä itse nimestystyötä teimme enää me kaksi suomen kielen opiskelijaa. Tämä vaikutti osittain työmme tuloksiin, sillä lopullisiin Kotukseen palautettaviin nimilappuihin pitää kirjoittaa muun muassa proprin äänneasu, ja ruotsinkielisten nimien kohdalla se oli meille vaikeaa. Lisäksi osan nimihaastatteluvastavastamme äidinkieli oli ruotsi ja etenkin vanhat ihmiset eivät puhuneet suomea kovin hyvin, joten haastattelutilanteissakin ruotsin opiskelijasta olisi ollut apua. Muutaman nimienkeruumatkan jälkeen saimme avuksi kaupunkisuunnitteluviraston kaavaesittelyn työntekijän, joka ei ollut ruotsinkielinen, mutta tunsikin oman taustansa takia Lounais-Sipoon aluetta ja puhui erinomaista ruotsia. Tämä helpotti työtämme suuresti ja vaikutti varmasti myös haastateltaviimme positiivisesti. Yksi alueliitoksen vastustajien pelko oli, että Helsinki ei pysty tarjoamaan asukkailleen ruotsinkielisiä palveluja yhtä hyvin kuin Sipoo, ja että tämä näkyy jo alueliitoksesta tiedottamisessa ja sen valmisteluissa.

Nimienkeruumme tarkoituksena oli, että keräämäämme aineistoa käytetään jatkossa hyväksi Helsingin kaupungin asemakaavoituksessa, nimestösuunnittelussa ja tutkimustyössä. Keräämiemme nimien on tarkoitus näkyä tulevaisuudessa alueen katukylteissä ja osoitteissa tavalla tai toisella. Keräämämme aineisto tallennettiin Kotuksen Nimiarkistoon, Svenska litteratursällskapetin Kieliarkistoon ja kaupunkisuunnitteluviraston omiin tiedostoihin. Työsuhteemme parin ensimmäisen viikon aikana emme vielä keränneet nimiä, vaan tutustuimme liitosalueeseen lukemalla siitä ja vieraillemalla siellä. Lisäksi kävimme Kotuksen tiloissa tutustumassa Nimiarkistoon ja nimestämiskäytäntöihin. Kotuksessa katsoimme myös nykyään jo varsin vanhahtavan videotallenteen nimien keräämisestä ja kaupunkisuunnitteluvirastossa tutustuimme *Nimestäjän oppaaseen* sekä muihin Kotuksesta saamiimme keruuhjeisiin. Suunnittelimme myös keruuaikatauluamme ennalta. Aloimme myös valmistaa liitosalueen asukkaita nimienkeruuhankkeeseemme. Päädyimme tiedottamaan paikannimien keruusta esitteellä, joka jaet-

tiin jokaiseen talouteen liitosalueella. Lisäksi lähetimme alueen keskeisimpiin paikallis-lehtiin viraston maksaman ilmoituksen nimestäjien liikkumisesta alueella sekä kaikkiin lähialueen lehtiin keruusta kertovan lehdistötiedotteen. Toimimme näin, koska pidimme tärkeänä sitä, että ihmiset tietäisivät jo etukäteen, että alueella kerätään nimiä ja että sillä pyritään nimenomaan säilyttämään alueen omaleimaista kulttuuriperintöä. Tiedottamisessa ja muutenkin nimestämisprosessin suunnittelussa meitä auttoivat nimistön-suunnittelijan lisäksi kaupunkisuunnitteluviraston viestintäyksikön edustaja sekä vuorovaikutussuunnittelija.

Lehdistötiedote ja ilmoitukset lehdissä toivat meille paljon huomiota. Runsas nimestyksestä tiedottaminen poiki meille useita yhteydenottoja yksityishenkilöiltä, jotka olivat kiinnostuneita paikannimestä. Monilla yhteydenottajista oli nimiehdotuksia eri paikoille liitosalueella, ja poimimme niitä ylös jo puhelimitse ja sähköpostitse. Samalla saimme sovittua myös useita haastattelu-aikoja näiden meihin oma-aloitteisesti yhteyttä ottaneiden ihmisten kanssa, joista useimmat olivatkin oikein hyviä nimihaastateltavia. Yksityishenkilöiden lisäksi meitä lähestyivät myös useat medioiden edustajat. Meistä tehtiin varsin kattavat haastattelut muun muassa Borgåbladetiin ja Helsingin Henkeen (Helsingin kaupungin henkilöstöjulkaisu), ja pääsimme myös televisioituihin Yleisradion Uudenmaan alueuutisiin kertoman nimienkeruuprojektistamme. Nimestyksestämme tiedotettiin lehdistötiedotteen (Liite 1) pohjalta laadituissa uutisissa monissa suurilevikisissä lehdissä, muun muassa Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Vartissa. Meitä pyydettiin haastateltaviksi myös radioon ja joihinkin vielä mainitsemattomiin lehtiin, mutta emme ehtineet kaikkeen mukaan, koska meidän oli tosiaan tarkoitus myös aloittaa jo itse nimestystyö.

Vaikka nimestämisestämme kertova lehdistötiedote oli laadittu moniammatillisena yhteistyönä, ja siinä käytettyjä sanavalintoja oli mietitty tarkasti, tuli tiedotteesta negatiivistakin palautetta. Itse asiassa tiedote sai aikaan pienimuotoisen mediakohun. Eri-tyistä huomiota sai virke ”Kattavaa nimestystä ei ole aiemmin tehty Sipoossa, joten kyseessä on tärkeä kulttuuriteko”. Tällä virkkeellä tarkoitimme ensinnäkin jotakin sen suuntaista, että alueelta ei ole juurikaan perinteiseen tapaan kerätty nimiä asukashaastateluun. Tämä oltiin päätelty siitä, että niin Kotuksesta kuin SLS:stäkään ei löytynyt kuin satunnaisia nimitietoja alueelta. Sillä, että kyseessä on ”tärkeä kulttuuriteko” tarkoitimme taas vain neutraalisti nimien keruun ylipäänsä olevan paikalliskulttuuritiedon arkitoinnin kannalta tärkeää. Virkettä ei kuitenkaan ymmärretty aivan näin, ja jälkikäteen

katsottuna voin itsekkin nähdä sanavalinnat jossakin määrin provokatiivisina. Ilmauksen olisimme siis varmasti voineet muotoilla paremminkin, koska tällaisenaan siihen oli hyvin helppo tarttua. Sipoolainen Bo Melander tarttui virkkeeseen ja lehdistötiedotteen muuhun epätarkkaan sisältöön heti, ja Melanderin laatima mielipidekirjoitus aiheesta julkaistiin 28.8.2008 sekä Helsingin Sanomissa että Sipoon Sanomissa. Melander piti lehdistötiedotteen virkettä epätodenmukaisena, koska Sipoon ja lähialueiden ruotsinkielistä nimitystä on kerätty aiemminkin varsin kattavasti. Melander mainitsi kirjoituksessaan sipoolaisen Odin Sjöholmin laatineen listat koko kunnan paikannimistä ja toimittaneen ne eteenpäin kaupungille. Täten ”kulttuuriteko” oli Melanderin mielestä jo tehty, ja Helsinki laatimalla tällaisia lehdistötiedotteita ”tekee itsestään naurunalaisen ja asettaa samalla lehdistön ja Uudenmaan uutisten uskottavuuden koetukselle”.

Melanderin mielipidekirjoituksen sisältämä kritiikki on sinänsä ihan oikeutettua, sillä paikallinen Odin Sjöholm tosiaan on kirjoittanut useita Sipoon nimiä käsitteleviä teoksia *Ortnamn i Sibbo* -kirjasarjassaan, ja useammassakin niistä käsitellään liitosalueen nimitystä, eniten osassa *Östersundom och Gumböle* (2006b). Sjöholmin teokset käsittelevät kuitenkin pitkälti virallista kartoilta ja asiakirjoista löytyvää nimitystä ja keskittyvät lähinnä vanhoihin ruotsinkielisiin nimiin ja niiden etymologioihin. Teoksissa käsitellään nimien lisäksi myös melko kattavasti Sipoon historiaa. Lehdistötiedotteen teon aikoihin olimme Sjöholmin tuotannosta tietoisia, mutta teoksia emme olleet vielä saaneet käsiimme. Mielestämme teosten olemassaolo ei kuitenkaan missään nimessä poistanut tarvetta kerätä liitosalueen nimitystä, sillä esimerkiksi alueen epävirallisista nimistä ja suomenkielisten käyttämästä nimitystä ei ollut olemassa juuri lainkaan tietoa. Lehdistötiedote sen pohjalta laadittuine uutisineen sekä Melanderin mielipidekirjoitus motivoivat myös muita ihmisiä osallistumaan keskusteluun Lounais-Sipoon nimistä ja siitä, onko niitä jo kerätty ja tutkittu tarpeeksi. Keskustelua käytiin vielä pienimuotoisesti lehtien mielipidepalstoilla ja internetin keskustelufoorumeilla. Lisäksi kritiikkiä saapui myös sähköpostitse. Nimityösuunnittelija Johanna Lehtosen vastine Melanderin kirjoitukseen julkaistiin Helsingin Sanomissa 30.8.2008. Lehtonen käsitteli vastineessa nimityksen kerroksellisuutta ja muuttuvuutta ja tunnusti myös Sjöholmin nimitystyön arvon. Vastineen ilmaisut tarkasti itse kaupunkisuunnitteluviraston viestintäpäällikkö, ja tällä kertaa voimakkailta palautteilta jo vältyttiin. Myös Sipoon nimiä keränneeseen ja tutkineeseen Sjöholmiin oltiin yhteydessä, ja tämän liitosalueen nimitystä koskevat teok-

set hankittiin Sibbo hembygdsforskningsföreningen -yhdistykseltä kaupunkisuunnitteluviraston henkilökunnan käyttöön.

3.2.2 Käytännön nimestystyö

Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli nimestää perinteiseen tapaan kiertämällä talosta taloon. Jo ensimmäisenä keruupäivänä kuitenkin totesimme, että perinteinen nimestystapa ei todennäköisesti tuottaisi keruualueellamme kovin hyvää tulosta. Koska työskentelimme pääasiallisesti päiväsaikaan, monissa taloissa ei ollut silloin ketään kotona. Monet niistä ihmisistä, jotka taas avasivat ovensa, olivat varsin hämmentyneitä ja yllättyneitä, eivätkä kokeneet tietävänsä kotiseutunsa paikannimistä juuri mitään. Jotkut asukkaat kertoivat lukeneensa tekemästämme työstä lehdestä, mutta sanoivat silti, että eivät osaa auttaa. Sipoon ja Vantaan liitosalue on pitkälti melko harvaanasuttua pientaloaluetta, ja tuntuu, että monet paikalliset arvostavat kovasti yksityisyyttään. Tämä näkyy melko suoraan esimerkiksi irvistävän koiran kuvalla varustetuissa ”Tämä vihainen koira puree!” -kylteissä ja asuntojen kameravalvonnasta tiedottavissa tarroissa. Edellä mainitut tosin lienevät lähinnä nimestäjiäkin epätoivotumpien vieraiden, esimerkiksi rikollisten, karkottamiseen tarkoitettuja. Myös välimatkat nimestysalueellamme olivat varsin pitkiä, joten talosta taloon kiertämiseen olisi kulunut paljon aikaa.

Koska nimienkeruu taloja kiertelemällä tuntui aikaa vievältä ja ehkä jopa ihmisten kotirauhaa häiritsevältä, päädyimme hankkimaan haastateltavia soittelemalla eri paikkoihin ja pyytämällä ihmisiä suosittelemaan tuttujaan. Tämä toimintamalli toimi nimestysalueellamme hyvin – löysimme helposti paikalliskulttuurista kiinnostuneita haastateltavia ja nimihaastattelujen ajatkin saatiin heti sovittua informanttien aikatauluihin sopiviksi. Puhelimitse sovittujen haastattelujen lisäksi päädyimme kiertämään useita seudulla toimivia yrityksiä läpi, ja haastattelemaan niiden työntekijöitä. Työssäkäyvät suostuivat yllättäviinkin haastattelupyyntöihin melko avoimesti. Tämän voisi mielestäni ehkä tulkita kertovan siitä, että työpaikka ei tunnu ihmisille usein niin yksityiseltä paikalta kuin koti, ja töissä on totuttu vastaanottamaan erilaisia ihmisiä ja pyyntöjä. Suurin osa työpaikalla haastatelluista ihmisistä oli pienyrittäjiä, joten ihmisten auliudessa tuskin oli kyse pelkästä työajan kulumaan saamisesta. Puhelimitse sovituista haastatteluista useimmat toteutimme ihmisten kodeissa, mutta muutamia haastatteluja teimme liitosalueella sijaitsevassa kahvilassa ja yhden Helsingissä yliopiston kirjastossa. Järjestimme myös kaksi yleisötilaisuutta Sakarinmäen koululla. Tilaisuuksista tiedotimme alueen

keskeisimmissä lehdissä sekä kaupunkisuunnitteluviraston internetsivuilla. Koululle ei kuitenkaan valitettavasti tullut juuri ketään, joten voi olla, että haastateltavaksi saapuminen olisi vaatinut asukkailta liian paljon aktiivisuutta. Mietimme tätä jo etukäteen, mutta päätimme kuitenkin tarjota mahdollisuuden myös tällaiseen tapaan tulla haastateltavaksi.

Kun nimiä lähdetään keräämään, riittävät työvälineiksi nimestysalueen puhdas opaskartta ja kirjoitusvälineet. Jokainen informantin mainitsema paikannimi kirjoitetaan ylös, ja nimestä pyritään kertomaan myös muut olennaiset asiat, joita haastateltava nimestä mainitsee. Kerätyt paikannimet myös numeroidaan juoksevasti ensimmäisen haastattelun ensimmäisestä mainitusta nimestä lähtien. Kartalle merkataan kunkin nimen numero sille kohtaa, jossa haastateltava ilmoittaa paikan olevan. Lisäksi ylös täytty kirjoittaa perustiedot haastateltavasta, sillä myös ne tarvitaan lopulliseen keruukertomukseen. Koska meitä oli nimestäessä liikkeellä useimmiten kaksi, hoidimme nimihaastattelut pääsääntöisesti yhdessä (ks. kuva 3). Vain toinen meistä kerrallaan teki merkintöjä karttaan ja numeroi muistiinpanonsa asianmukaisesti, mutta myös toinen kirjoitti koko ajan ylös erilaisia haastateltavan kertomia asioita. Välillä, etenkin ruotsinkielisissä kodeissa vieraillessamme, mukanamme oli myös viraston ruotsia taitava edustaja. Olisimme voineet toteuttaa haastattelut yksinkin, mutta pitkät ja vaikeat välimatkat alueella johtivat siihen, että päätimme toimia näin. Uskoisin myös, että yhdessä kiertämällä saimme myös kirjattua enemmän nimien taustoja ja tarinoita eri nimistä sekä muutakin materiaalia alueen paikalliskulttuurista ylös. Esimerkiksi lehdistötiedotteesta saamamme palaute oli paikoitellen varsin tylyä, mutta ihmiset, jotka suostuivat haastateltaviksi, olivat pääsääntöisesti hyvin ystävällisiä ja auttavaisia. Puhelimessa meille oltiin välillä haastatteluja kysellessämme hieman töykeitä, koska edustimme alueliitosasiassa tavallaan Helsinkiä. Yritimme kuitenkin aina vakuutella puolueettomuuttamme, ja usein ihmiset lopulta siihen uskoivatkin.

Teimme Sipoossa ja Vantaalla 31 haastattelua, jotka kestivät noin puolesta tunnista tuntiin. Haastattelimme kuitenkin yhteensä 41 ihmistä, sillä useisiin haastatteluihimme osallistui kerralla useampi ihminen. Monesti haastattelimme esimerkiksi pariskuntia yhdessä. Noin puolet informateistamme on äidinkielenään ruotsia puhuvia, toinen puoli suomenkielisiä. Haastatellessa kirjasimme ylös yhteensä yli 400 paikannimeä. Haastateltavien nimitaidot vaihtelivat suuresti. Alueella pidempäänkin asuneista ihmisistä osa mainitsi kymmeniä nimiä taustoineen, kun taas osa ei syystä tai toisesta saanut mainit-

tua montaakaan nimeä. Kaikissa tekemisissäme haastatteluissa tuli kuitenkin aina ilmi ainakin jotakin uutta, joten yksikään tekemämme haastattelu ei mielestäni mennyt hukkaan. Itse haastattelutyöstä pidimme pääasiassa kovasti. Oli mukavaa tavata erilaisia

Kuva 3. Östersundomin kartanossa nimestämässä (Kuva: Johanna Lehtonen).

ihmisiä ja jutella paikannimistä ja informanttien kotiseudusta melko vapaamuotoisesti. Liitosalueella on myös ihania maisemia, ja monien haastateltavien talot olivat kauniita ja tyylikkäästi sisustettuja. Nimestystyön raskain vaihe olikin meille ehdottomasti keräämämme nimiaineiston purkaminen ja tekstin saattaminen sellaiseen muotoon, että sen pystyi kirjoittamaan puhtaaksi Kotuksen nimilipuille (ks. kuva 4). Erityistä tuskaa meidän aineistossamme tuottivat jo aiemmin mainitut ruotsin kielen äänteet, mutta muistiinpanojen purkaminen oli muutenkin varsin työlästä ja aikaa vievempää kuin aluksi luulimme. Jouduimme jopa hankkimaan uudet peruskartat ja merkkamaan paikat niille siististi uudestaan, koska nimestäessä käyttämämme kartat olivat niin täynnä erilaisia merkintöjä, että muiden kuin itsemme voisi olla niitä vaikea tulkita.

- Kattrumpan
- katrumppan (s)
- Sipoo, Östersundom
- 2043 07: 01/85
- niitty
- Niitty, joka sijaitsee Hältingbergetin eteläpuolella. Suomeksi sanotaan Kissanpylly, myös muotoa Kissanperse käytetään. (MM)
- **SIPOO**
- **Alisa Isokoski ja Elina Suomalainen 2008**

Kuva 4. Esimerkki valmiista nimilipusta. Roisit ja hauskat yksikieliset nimet käännetään ainakin epävirallisesti lähes aina, jotta niiden sisältö ei jäisi kenellekään epäselväksi.

3.2.3 Havaintoja nimienkeruusta 2000-luvulla

Jos olisin juuri nyt ja tällä kokemuspohjalla aloittamassa vastaavanlaajuisia nimienkeruuprojektia, toiminisin monessakin asiassa hieman toisin jo alusta alkaen. Laajasta ja monikanavaisesta tiedottamisesta oli sen negatiivisista sivujuonteista huolimatta nimestystyöllemme todella paljon hyötyä, joten uskon, että lähestyvistä nimestysprojekteista on aina hyvä kertoa useilla eri foorumeilla vähän ennen kuin nimiä aletaan kerätä. Minusta tuntuu, että en lähtisi nykyaikaisella pientaloalueella kokeilemaan ovelta ovelle -tekniikkaa enää lainkaan, vaan keskittyisin löytämään nimihaastateltavat muunlaisin keinoin. Arvelen, että hyvä tiedottaminen takaa useimmissa tapauksissa sen, että joitakin yhteydenottoja nimistä kiinnostuneilta henkilöiltä tulee nimestäjille päin. Näin saadaan ensimmäiset haastateltavat, ja näiltä voidaan alkaa kyselemään jo seuraavia. Ainakin meidän nimestysprojektissamme monet innostuneimmista ja nimiä eniten tuntevista informanteista löytyivät viidakkorummun avulla.

Uskoisin myös, että nimihaastatteluja voisi tehdä perinteisten yksilöhaastattelujen lisäksi myös muin tavoin. Kun vierailimme nimestystyömme alkaessa Kotuksessa, keskustelimme siellä työntekijöiden kanssa mahdollisista ryhmähaastattelujen tekemisestä klassisen nimestämisen rinnalla. Kotuksessa ehdotettiin, että yrittäisimme päästä vierailemaan esimerkiksi koululuokkiin liitosalueella, jotta voisimme kartoittaa kerralla kattavasti alueen lasten käyttämää nimistöä. Innostuimme tästä kotuslaisten ehdotuksesta

kovasti, mutta kaikessa kiireessä sen toteuttaminen jäi varsin puolitiehen. Lasten sijaan yritimme lähestyä paikallisia vanhuksia ottamalla yhteyttä paikallisiin vanhainkoteihin ja vanhusten päiväkeskuksiin saadaksemme haastateltaviksemme alueella pitkään asuneita vanhuksia ehkä useammankin kerrallaan. Vanhustyöntekijät suhtautuivat meihin varsin vaihtelevasti. Osa innostui aiheesta ja lähti viemään ideaa eteenpäin, osa taas tyrmäsi ajatuksen heti. Viimekädessä emme päässeet vanhusten ryhmähaastatteluja kuitenkaan toteuttamaan. Syynä tähän olivat hidas byrokratia ja vanhusryhmät, joissa osa oli liian huonossa kunnossa haastateltavaksi tai kärsi muistisairauksista. Kanssakäymisen seudun vanhustyön kanssa kuitenkin kannatti, sillä saimme sitä kautta muutamia suosituksia yksittäisistä vanhoista ihmisistä, jotka tunnettiin ikääntyneille tarjottujen palvelujen piirissä.

Vaikka emme lopulta itse keränneet nimiaineistoa ryhmähaastatteluin, luulen, että nykyajan nimestämisessä tapa voisi toimia hyvin. Meille tuli usein ihmisiä haastateltaviksi pyytäessä vastaan esimerkiksi sellaisia tilanteita, että ihmiset eivät uskoneet, että heitä kannattaisi haastatella tai että heillä olisi kovinkaan erityistä tietoa kotiseutunsa paikannimistä. Uskoisin, että näin ajattelevia ihmisiä olisi helpompi houkutella esittelemään nimitaitojaan erilaisin ryhmähaastatteluin tai -keskusteluin, jolloin yksilölle ei kertyisi niin suuria paineita. Lisäksi arvelisin, että paitsi epävirallista paikannimistöä, myös muita käytössä olevia paikannimiä olisi helpompi saada irti keskustelutilanteessa kuin joillekin ahdistavan tuntuksessa yksilöhaastattelussa. Esimerkiksi satunnaista koululuokkaa tai vaikkapa aikuisten harrastajaryhmää haastatellessa nimihaastatteluun saisi varmasti mukaan sellaisia ihmisiä, jotka eivät muuten haastateltaviksi sattuisi. Omasta kokemuksesta voisin myös todeta, että kaikenlaisten ihmisten haastattelemine voi olla hyvin hedelmällistä ja mielenkiintoista, joten ylipäänsä haastateltavia kannattaa etsiä mahdollisimman ennakkoluulottomasti ja ehkä suostutella informanteiksi tarpeen mukaan varsin halutontakin väkeä.

Koska kerätyn nimiaineiston purkutyö tuntui välillä turhauttavalta ja raskaalta, tulee näin kehittyneen tekniikan aikakaudella väkisinkin mieleen, että ehkäpä nimiä voisi kerätä myös jotenkin sähköisesti. Ainakin nimestäjä voisi kirjoittaa muistiinpanonsa valmiiksi kannettavalle tietokoneelle, niin aineisto olisi siellä muokattavana jo valmiiksi. Lisäksihän olisi varmasti mahdollista luoda sovellus, jonka avulla nimihaastateltava voisi jo nimestystilanteessa merkata paikat sähköiselle kartalle. Etenkin kosketusnäytöllisellä iPad-tyylisellä tablettitietokoneella tämä olisi todella nopeaa. Nimestyksen tekni-

sellä tehostamisella en kuitenkaan tarkoita sitä, että haastateltavat syöttäisivät tietoja sähköisille kaavakkeille ja kartoille esimerkiksi yksin kotonaan. Mielestäni nimestyksessä haastattelijalla on hyvin tärkeä merkitys. Paikannimistä keskustellessa monet ihmiset unohtavat epävirallisen nimistön kokonaan ja pohtivat vain virallisia ja mahdollisimman laajalti käytössä olevia nimiä. Monista tuntuu oudolta, että esimerkiksi vain oman perhepiirin käytössä olevat nimet voisivat kiinnostaa jotakuta ulkopuolista tahoa oikeasti. Nykyajan nimistöntutkimuksessa ollaan kuitenkin jatkuvasti enenevissä määrin kiinnostuttu juuri ihmisten arjessa käyttämästä, epävirallisestakin nimistöstä, joten tiedot harvojenkin tuntemista propeista ovat tutkimukselle tärkeitä. Hyvä haastattelija voi kysymyksillään johdatella ja motivoida informanttia kertomaan paikannimistä mahdollisimman paljon. Esimerkiksi me huomasimme omassa nimestysprojektissamme, että hyödyimme todella paljon siitä, että olimme tutustuneet liitosalueeseen niin kentällä kuin kirjoistakin niin hyvin. Kun tunsimme Sipoosta ja Vantaalta edes joitakin keskeisiä taloja ja paikkoja, oli meidän paljon helpompi keskustella alueesta. Lisäksi monet haastateltavamme olivat hyvin otettuja siitä, että olimme vaivautuneet tutustumaan heidän kotiseutuunsa niin hyvin, mikä sai heidät suhtautumaan meihin positiivisemmin ja hyväksyvämmiin.

Paikannimiä oli mukava kerätä. Vaikka suurin osa suomen kielen opiskelijoista ei enää kieliaineistoa kentällä ainakaan pakolla joudukaan keräämään, niin uskon, että tällaisiakin harjoittelumahdollisuuksia nimien tai muun kieliaineiston keräämisessä olisi opiskelijoille hyvä välillä tarjota. Nimestys tuntui välillä oikealta ja viralliselta tutkimustyöltä, ja ainakin itse pidän liitosalueen nimituntemusta varsin uniikkina ainakin ihmiselle, joka ei ole koskaan alueella nimenkäyttäjänä elänyt. Oma henkilökohtainen ja suurimmalta tuntunut saavutus nimienkeruuhankkeessamme oli, kun löysin yllättävän mahdollisen etymologian liitoalueella sijaitsevan *Villanella*-asuinalueen nimelle. Olin lukemassa James Joycen teosta *Taiteilijan omakuva nuoruuden vuosilta* (1916) ja törmäsin siellä sanaan *villanella* erikoisessa käyttöyhteydessä. Kielitoimiston sanakirjan sähköinen versio tarjosi *villanellaa* sinne syöttäessä sanaksi *villaneuletta*, mutta Nykysuomen sanakirjasta löytyi tieto, että *villanella* on ”tanssinsävyinen leikillinen vanha italialainen kuorolaulu”. Pienellä internetin hakukoneiden käytöllä myös selvisi, että sanaa käytetään yhä ainakin italian ja englannin kielissä. Olen tästä löytämästäni historiallisesta nimitiedosta erityisen ylpeä siksi, että haastattelemamme *Villanellan* ja sen lähialueiden asukkaat eivät tienneet nimen historiaa lainkaan. Nimen arveltiin pohjautu-

van mahdollisesti vain henkilönnimeen *Nella* sekä useissa kielissä huvilaa tarkoittavaan sanaan *villa*, mikä sekin kyllä kuulostaa ihan mahdolliselta, kun kyseessä on asuinalue. Mielestäni nimen kirjoitusasu kuitenkin viittaa vahvasti siihen, että nimi pohjautuisi enemmän *villanella*-sanaan.

Esimerkiksi *Villanellalle* olisi kuka tahansa voinut löytää nykyajan hakukoneilla uuden mahdollisen etymologian. On kuitenkin niin, että kukaan nimihaastateltavistamme tai vaikkapa kaupunkisuunnitteluviraston tai Kotuksen henkilökunnasta ei tuntenut *villanella*-sanaa, joten on myös mahdollista, että yksi nimen mahdollinen tausta ei olisi koskaan selvinnyt. Samalla lailla voi mielestäni ajatella myös kaikkia nimihaastateltaviltamme keräämiämme tietoja. Jos informantteja ei olisi koskaan nimestetty, ei juuri heidän ja heidän sukupolvensa käyttämää nimistöä olisi vastaavalla tavalla saatu kerättyä ylös. Mielestäni nimienkeruuhanke siis oli Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastolta ”kulttuuriteko”. Ei ehkä kovin suuri ja täysin korvaamaton, mutta varmasti kulttuurisesti ainakin hieman arvokas teko kuitenkin.

Tulevaisuudessa paikannimiä ja tietoa niistä tullaan todennäköisesti keräämään vielä perinteisesti nimestämällä ainakin vielä kartoittamattomilta maalaismaisilta alueilta. Lisäksi ihmisten käyttämien virallisten ja epävirallisten nimien keruu ryhmähaastateluin jatkuu ainakin erilaisten tutkimushankkeiden merkeissä sekä muutenkin ainakin opiskelijoiden tutkielmissa. Lisäksi nimistä ja niiden käytöstä keskustellaan paljon verkossa, ja esimerkiksi Helsingin kaupungilla on oma verkkopalvelu *Kerrokartalla*, josta löytyvät kaupungin eri virastojen kaikki karttapohjaiset kyselyt. Kyselyssä on kyselty esimerkiksi ihmisten mielipaikoista eri kaupunginosissa, ja portaalissa on ollut myös nimiaiheinen kysely *Kerro nimistä!*. Siinä kartalle on voinut merkitä tai nimetä paikkoja, ja niiden nimistä on voinut kertoa tarinoita ja mielipiteitä. (kerrokartalla.hel.fi/; ks. myös Ukskoski 2011.) Naapurimaassamme Ruotsissa on kerätty ihmisten käyttämää paikannimistöä myös GPS-paikannusjärjestelmäpohjaisen iPhone-sovelluksen avulla. *Platsnamna*-sovellus toimii siten, että itsensä voi paikantaa sovelluksen kartalle, ja nimetä siitä paikan, jossa kulloinkin on. Paikasta voi kirjoittaa sovellukseen myös muuta tietoa, ja samalta paikalta voi löytyä kartalta totta kai myös useampi epävirallinen nimi. Sovellus on tällä hetkellä kokeilukäytössä Gävlessä, mutta jatkossa se saadaan käyttöön koko Ruotsin alueella. Sovelluksella kerätyn nimimateriaalin toivotaan mielenkiintoisen tutkimusmateriaalin synnyttämisen lisäksi myös helpottavan viranomaisten ja kuntien nimistön suunnitteluelinten työtä, kun epäviralliset nimet saadaan näkyviin suoraan kar-

talla. Sovelluksesta on tekeillä myös kaikkiin älypuhelinmalleihin käyvä versio. (Torensjö 2011; ks. myös lantmateriet.se.)

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa todennäköiseltä, että nimien kerääminen teknistyy tavalla toisella. Liputan itse jossakin määrin oikean fyysisen haastattelijan puolesta ainakin erilaisissa nimienkeruuhaastatteluissa, mutta luulen myös, että tietokoneiden ja älypuhelinien avulla saadaan kerättyä aineistoa myös sellaisilta nimenkäyttäjiltä, jotka aiemmin jäivät täysin paitsioon. Lisäksi kerättyä saataneen myös entistä enemmän epävirallista, vaikkapa erilaisten kaveriporukoiden käyttämää nimistöä, jota kaikki eivät haastatteluissa luule haluttavan kuulla. Uskoisin, että 2000-luvun epävirallista ja jatkuvasti elävää nimistöä saadaan tallennettua eri metodein ja välinein varsin kattavasti, joten perinteisen nimestämisen väheneminen tuskin tarkoittaa samaa nimimateriaalille.

4 Helsingin uudet kaupunginosa- ja muut alueennimet

Vuoden 2009 suuren alueliitoksen myötä Helsinkiin tuli viisi uutta kaupunginosaa. Uudet kaupunginosat rajattiin ja nimettiin syksyllä 2008, ja uusi kaupunginosajako astui voimaan samalla koko alueliitoksen kanssa, eli vuoden 2009 vaihteessa. Uusia kaupunginosia ei synny usein, ja tiivistä rakennetulle ja tiheästi asutulle pääkaupunkiseudulle niitä syntyy vieläkin harvemmin. Helsinkiin saatiin edellisen kerran kokonaan uusi kaupunginosa vuonna 1966, kun nykyinen Vuosaaren alue Helsingin maalaiskunnasta liitettiin osaksi pääkaupunkia (hel.fi/hist). Uudet kaupunginosat tuovat töitä myös nimistön suunnittelulle. Vähintäänkin uudelle, kasvavalle alueelle tarvitaan uusia kadunnimiä ja erilaisia muita nimiä, mutta myös kaupunginosalla itsellään pitää olla omintakeinen ja käytössä toimiva nimi. Vuoden 1966 alueliitoksessa Vuosaarella oli jo nimi *Nordsjö*, ja sillä suomenkielinen nimivariantti *Vuosaari*, joka oli annettu vuonna 1959. Alueen ruotsinkielinen *Nordsjö* löytyi historiankirjoista 1500-luvulla erilaisissa muodoissa ja sitä käytettiin yhä, joten nimi suomennoksineen siirtyi luontevasti myös kaupunginosanimeksi. (Hk 1992: 24.)

Uusien kaupunginosien rajoja, ja sitä myöten myös nimiä, alettiin alustavasti pohdita heti, kun päätös alueliitoksen toteuttamisesta vahvistui. Syksyllä 2008, kun työskentelin Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa, mietittiin uusia kaupunginosarajoja hyvin tiiviisti. Lopulta päädyttiin siihen, että Sipoon ja Vantaan liitosalue jaetaan viideksi kaupunginosaksi. Uudet kaupunginosarajat tehtiin sekä liitosalueen olemassa olevia

ominaispiirteitä ajatellen että tulevaisuuden aluesuunnittelun suuntaviivat huomioon ottaen. Pääsääntöisesti suhteellisen harvaanasutulla liitosalueella ei ollut olemassa vaikiintuneita nimiä uusille, pitkälti tulevaisuuden rakentamista ajatellen rajatuille kaupunginosille, vaan kaupunginosanimet keksittiin alueen muuta nimestöä hyväksi käyttäen. Tämä taas johti siihen, että esimerkiksi nimestötoimikunnan kaupunginosanimistä saamista palautteissa osa asukkaista tunsivat kotinsa tullessa sijoitetuksi väärään kaupunginosaan. Aiemmin lähes koko Sipoon osuutta liitosalueesta oli kutsuttu *Östersundomiksi*, ja monet kokivat asuvansa edelleen mieluummin Östersundomin alueella kuin uusia nimiä saaneissa, keinotekoisesti rajatuissa kaupunginosissa.

4.1 Erilaisia aluejakoja Helsingissä

Suurten kuntien on tarpeellista jakaa alueensa erilaisiin pienempiin ja eri tavoin nimettyihin osiin. Erilaisten aluejakojen perusteina on esimerkiksi palvelujen tuottamisen, alueiden suunnittelun ja hallinnoimisen sekä erilaisten tilastojen laatimisen helpottuminen ja tehostuminen. Eri aluejakoja käytetään erilaisissa konteksteissa. Helsingissä esimerkiksi osittain kaupunginosajakoa seuraileva piirijako on luotu hallinnollisiin tarpeisiin eikä ole kuntalaisille rajoiltaan usein kovinkaan tuttu. Kaupunginosajako on virallinen kaupunginhallituksen vahvistama aluejako, johon perustuvat esimerkiksi kunnan asemakaavoitus ja kiinteistöjärjestelmä.

Erilaisten kuntien erilaisilla alueilla käytetään toisistaan poikkeavia osajaluejakoja. Vuoden 2009 suuressa alueliitoksessa etenkin liitosalueen puolen maalaismaisissa maisemissa yksi keskeinen aluejako oli liitosta suunnitellussa kyläjako. Alueliitos jakoi liitosalueen kyliä eri kaupunginosiin ja jopa eri kuntiin. Tämä näkyi myös joissakin kaupunginosanimiä koskevissa asukaspalautteissa, koska aiemmin monet asukkaat olivat saattaneet sanoa asuvansa esimerkiksi *Kärrin kylässä* tai *Kärrissä* ja olisivat toivoneet, että uusia kaupunginosia nimetessä ja rajatessa olisi noudatettu enemmän vanhoja kylärajoja. Näin ei kuitenkaan voitu tehdä, koska uudet kaupunginosat suunniteltiin tulevaisuuden rakentamista ja palveluiden sijoittamista ajatellen, mikä johti siihen, että ne rajattiin eri tavoin kuin jo vuosisatoja sitten suurten tilojen lähiympäristöön muodostuneet kyläalueet.

Kaupunginosajako on Suomen kaupunkien asukkaille usein kunnan aluejaoista tutuin, sillä kaupunginosanimiä käytetään paljon esimerkiksi asuinalueista ja niiden palve-

luista puhuessa. Kaupunginosanimet pääsevät usein myös osaksi kunnan palvelujen tai alueella toimivien yritysten nimiä, mikä lisää niiden tunnettuutta entisestään. Esimerkiksi *Martinlaakson terveyskeskus*, *Martinlaakson apteekki* ja liiketila *Martinmiilu* sijaitsevat tietysti Vantaan Martinlaaksossa, eikä virallisia katukylttejä tarvita enää kertomaan, missä kaupunginosassa nyt ollaankaan. Vaikka kaupunginosanimet yleensä tunnetaankin hyvin, kaupunginosien rajojen kanssa on usein toisin.

Lähes kaikki aikuiset ihmiset osaavat varmasti nimetä useita kotikuntansa kaupunginosia ja tietävät suunnilleen, missä ne sijaitsevat ja mitkä alueet kuuluvat niihin. Kaupunginosien viralliset ja vahvistetut rajat eivät kuitenkaan ole aina aivan samanlaiset kuin rajat tavallisten kansalaisten mielissä. Esimerkiksi Riikka Eskelinen käsittelee nimistöntutkimuksen lisensiaatintyössään (2008: 20, 75–76) Helsingin Kallion kaupunginosan asukkaiden käsityksiä Kallion rajoista. Kun Eskelinen pyytää informanttejaan piirtämään kartalle kotikaupunginosansa rajat, ovat kaikkien piirrookset erilaisia. Samaten kukaan informanteista ei onnistu piirtämään Kallion virallisia rajoja oikein. Lähimmäksi totuutta pääsevät kuitenkin Kalliossa pitkään asuneet. Eskelinen myös keskustelee informanttiansa kanssa kaupunginosarajoista. Keskustelutilanteessa informantit rajaavat Kallion useimmiten esimerkiksi vesialueiden ja kadunnimiä puheessaan käyttäen. Kotikaupunginosan sanottiin esimerkiksi päättyvän Tokoinrantaan tai Pitkänsiltaan. Eri ihmisillä voi siis olla erilaisia käsityksiä siitä, mitkä alueet kuuluvat mihinkin kaupunginosaan, mutta kaupunginosaanimiä käytetään paikoista keskustellessa kuitenkin varsin paljon, ja esimerkiksi kaupunginosien keskusta-alueista puhuessa ne usein ovatkin nimistä käytännöllisimpiä.

Helsingin ensimmäiset kaupunginosat on muodostettu jo 1800-luvulla, kun kaupungille alettiin laatia asemakaavoja. Aluksi kaupunginosien virallisena ne toisistaan erottavana tunnisteena oli pelkkä järjestysluku, ja niistä käytetyt nimet olivat vain epävirallisia kutsumanimiä. Virallisia nimiä kaupunginosille alettiin Helsingissä antaa vuonna 1959. Nykyään useimmissa kunnissa annetaan kaupunginosille nimet, mutta maankäyttö- ja rakennuslaki ei edelleenkään edellytä kaupunginosille muuta tunnistetta kuin numeron (55 §). Kaupunginosat voidaan jakaa myös vielä pienemmiksi alueiksi, jotka numeroidaan ja mahdollisesti nimetäänkin. Kaupunginosajako koetetaan pitää mahdollisimman muuttumattomana, sillä kaikki tontit rekisteröidään kiinteistörekisteriin numerolla, jossa on mukana myös kaupunginosanumero. Numeron muuttuminen muuttaisi tonttien kiinteistötunnuksia, jotka pitäisi sitten muuttaa kaikkiin niitä koske-

viin rekistereihin ja asiakirjoihin sekä karttoihin. Piirijako seurailee kaupunginosajaon tuomia linjoja, mutta sen avulla jaetaan kaupunkialuetta useamman kaupunginosan laajuisiin kokonaisuuksiin. Piirijako on luotu hallinnollisiin tarpeisiin ja toisin kuin kaupunginosan, uuden piirin voi luoda ilman asemakaavaa kaupunginhallituksen päätöksellä. Piirijaolla Helsinki on jaettu suurpiireihin, joita nyt alueliitoksen jälkeen on yhteensä kahdeksan, ja suurpiirit on jaettu vielä pienempiin peruspiireihin, joita liitoksen jälkeen on 34. (Wiki2.) Peruspiirit jaetaan edelleen osa-alueisiin ja nämä puolestaan pienalueisiin, joita on jo yli 300. Termit *osa-alue* ja *pienalue* ovat käytössä Helsingissä, muissa kunnissa eri aluetasoja kutsutaan eri nimillä. Helsingillä on poikkeuksellisesti neljä piirijakotaso, kun useimmilla keskikokoisilla tai suurilla kunnilla on kolme, ja esimerkiksi Vantaalla vain kaksi. Helsingissä ylimpien kolmen tason alueet on myös nimetty, mitä kaikissa kunnissa ei ole tehty. (JM.)

Alueliitoksen kaupungin hallinnollisiin aluejakoihin tuomia muutoksia pohdittiin Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksessa. Syksyllä 2008 perustettiin myös moniammatillinen aluejakotyöryhmä, jonka tehtävänä oli osallistua esitysten laatimiseen ja pohtia alueliitoksen vaikutusta Helsingin kaupunginosa- ja piirijakoihin. Ryhmään kuului edustajia kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksesta, tietokeskuksesta, kaupunkisuunnitteluvirastosta ja kiinteistöviraston kaupunkimittausosastolta, ja ryhmä laati esityksen kaupungin uusien kaupunginosien ja muiden hallinnollisten alueiden virallisiksi rajoiksi. Nimiehdotukset aluejakotyöryhmän esittämille uusille kaupunginosille, osa-alueille ja suurpiirille, joka samalla on myös uusi peruspiiri, laati kaupungin nimistötoimikunta. Asia tuli nimistötoimikunnan käsittelyyn syyskuussa 2008, ja esitys nimistä annettiin lokakuussa 2008. Vuoden 2009 suuri alueliitos aiheutti muutoksia sekä Helsingin kaupunginosa- että piirijakoon. Kaupunginhallitus hyväksyi muutokset alustavasti joulukuussa 2008. Lopullisesti asiasta päätettiin kaupunginhallituksessa helmikuussa 2009, kun liitosalueen yhdistyminen Helsinkiin oli toteutunut ja maankäyttö- ja rakennuslain muutos (1129/2008) oli astunut voimaan. Samalla vahvistettiin myös kaikkien alueiden uudet nimet. (8/2008: 4; 9/2008: 2; 1/2009: 1; hel.fi/ksv.)

4.2 Kaupunginanimien erilaisia nimeämisperusteita

4.2.1 Östersundom (– Itäsalmi)

Östersundom on hyvin vanha ja alun perin ruotsinkielinen nimi. Nykyisessä kirjoitusasussaan *Östersundom* löytyi kartalta ensimmäisen kerran vuonna 1540, mutta tiede-

tään, että jo 1300-luvulla nykyisten Sipoon ja Vantaan alueella on ollut *Västersundom*-niminen kylä. On siis mahdollista, että myös nimi *Östersundom* on ollut olemassa jo tällöin, koska vastaavanlaiset nimet kulkevat usein pareittain. (Sjöholm 2006b: 15.) *Nimistöntutkimuksen perusteissa* (Ainiala ym. 2008: 105–106) sanotaan erilaisten vastakohta-assosiaatioiden perusteella syntyneitä nimiä vastakohta- eli kontrastinimiksi. Vastakohtanimistä toinen on usein toista vanhempi ja saanut nimeämisperusteensa esimerkiksi jostakin ominaisuudestaan, ja toinen nimi on syntynyt ensimmäiselle ikään kuin vastapariksi (esim. naisen muotoisen Naissaaren viereinen saari saa nimen *Miessaari*). *Västersundomin* ja *Östersundomin* tapauksessa tuntuisi ehkä luonnolliselta, että nimet olisivat syntyneet yhtä aikaa esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa jokin alue on jaettu kahtia itäiseen ja läntiseen puoleen.

Östersundomilla on kuitenkin monta mahdollista historiaa. Sipoon kartalta on 1500-luvun alussa löytynyt nimi *Sundom* (*Swndom*). *Sundomin* on jälkikäteen tulkittu saattaneen tarkoittaa myöhemmin kartalta ensi kertaa havaittua *Östersundomia* tai sitten sekä *Öster-* että *Västersundomia*. (SPNK 2007: 102; Sjöholm 2006b: 15.) On myös mahdollista, että *Sundomilla* tarkoitettiin vain nykyistä *Västersundomin* aluetta, ja *Östersundom* syntyi *Västersundomia* myöhemmin *Sundomin* tytärkyläksi, jolloin vanha kyläalue sai nimensä eteen tarkennukseksi ja uuden tytärkylän nimelle kontrastiksi ilmansuuntaa tarkoittavan määräiteosan. Tämän ajattelumallin mukaan nimellä *Sundom* olisi tarkoitettu koko Helsingin Vuosaaren ja liitosalueen Karhusaaren aluetta, johon kuuluu useita merkittäviä salmia. Tällöin *Sundom* tulkittaisiin myös johdokseksi, jonka kantanimi olisi *Sund*. *Sund* taas olisi merkinnyt vanhaa vesiväylää, joka kulki vain *Västersundomin* vanhan kyläpaikan ohi, mistä voitaisiin päätellä se, että *Västersundom* olisi nykyään tunnetuista *sundom*-loppuisista nimistä ensimmäinen. (Granlund 1956: 374–376; Kepsu 2005: 185.)

Suomalaisen paikannimikirjan (2007: 102) mukaan *Östersundomin* tausta olisi hieman erilainen. Teoksen mukaan *Östersundom* on muodostettu nimenosista *öster* 'itä' sekä *sund* 'salmi', joka on nimessä dativimuodossa *sundom*. Åke Granlundin (1956: 374–375; ks. myös Kepsu 2006: 185) tulkinnan perusteella taas *Östersundomin* perusosa, aiemmin itsenäinen nimi *sundom* olisi niin sanottu *-om*-nimi, joka voi perustua joko asukkaannimitykseen tai sanaan *sund*. Suomeksi *Sundom* olisi Granlundin mukaan voinut olla **Salmelainen* tai **Salmelaisi*. Löydettyjen aineistojen perusteella *Östersundomilla* voi siis olla monia erilaisia historioita, eikä todellista syntyä voida tietää varmasti.

Joka tapauksessa sekä *Östersundom* että sen vastakohtanimi *Västersundom* ovat molemmat elossa ja aktiivisessa käytössä yhä tahoillaan. Vuonna 1991 vanha nimi *Östersundom* sai Sipoon kunnanhallituksen päätöksellä myös suomenkielisen vastineen *Itäsalmi*. Nimi suomennettiin, koska Maanmittaushallitus pyysi Sipoolta rinnakkaisnimehdotuksia useille kunnan kylille, joiden nimet olivat siihen asti olleet ainoastaan ruotsinkielisiä. Samaan aikaan suomennettiin myös toinen alueliitoksen myötä kaupunginosanimeksi otettu kylännimi *Husö*, josta tuli tällöin suomeksi *Talosaari*. (Sipoo.)

Östersundom-nimen säilyttäminen alueen nimistössä oli nimistötoimikunnalle alun perinkin täysin selvää, koska nimi on erittäin vanha ja laajalti tunnettu ja käytetty. Myös se, että *Östersundom* valittaisiin kaupunginosanimeksi, oli alusta asti melko varmaa, sillä nimi oli jo aiemmin toiminut useiden ihmisten käytössä lähes tulevan kaupunginosan laajuisen ja rajaisen alueen nimenä, mikä tuli ilmi myös nimestysaineistotamme. Toisaalta nimeä *Östersundom* kyllä käytettiin myös sellaisissa tilanteissa, kun puhuttiin vain alueen keskustasta tarkoittaen alueen ostoskeskusta ja sen lähiympäristöä, mutta näin käytetään usein myös kaupunginosien nimiä.

Helsingin nimistötoimikunta päätti palauttaa nimen *Östersundom* yksikieliseksi. Nimen uudehko suomennos pudotettiin toimikunnan yksimielisellä päätöksellä pois. *Östersundomin* suomenkielinen nimivariantti *Itäsalmi* jätettiin käyttöön alueelle vielä kylännimenä. (8/2008: 4; 11/2008:1.) Nimistötoimikunnan ratkaisu poistaa ruotsinkielisen nimen (jälkikäteen annettu) suomennos lienee harvinainen ja tuntuu ehkäpä jopa radikaalilta. Olisihan ainakin se varsin mahdoton ajatus, että vastaavasti alun alkaen yksikieliselle, näinkin merkittävälle paikannimelle annettu ruotsinno jossakin tilanteessa poistettaisiin ilman lakisääteistä syytä. Kaksikielisyys, eri kieliryhmien velvollisuudet ja oikeudet kun ovat suuntaan jos toiseen kiivaita mielipiteitä herättävä kestopuheenaihe, jossa kaikki osapuolet vuorollaan tuntevat tulevansa sorretuiksi. Toisaalta *Östersundomin* tapauksessa mahdollisena kärsijänä oli kuitenkin kielenpuhujien enemmistö, joten nimistötoimikunta ei toiminnallaan syrji ainakaan kielivähemmistöä. Olisi myöskin melko vaikea uskoa, että kovin moni ihminen jäisi *Itäsalmea* kaipaamaan, koska nimen käyttö vaikutti alueella olevan verrattain vähäistä. Uskoisin kuitenkin, että myös nimistötoimikunta otti päätöstä tehdessään huomioon, että *Östersundomin* yksikielistäminen voisi olla tulenarka teko liitosalueen suomenkielistä väestöä ajatellen. Paikannimiä, joilla on ainoastaan ruotsinkielinen muoto, ja etenkin *Östersundomin* suomennoksen poispudottamista kyllä asukkaiden puolelta vastustettiinkin niin viralli-

sisä palautekirjeissä (ks. myös 4.3) kuin nimestäessä tekemissämme haastatteluissa, mutta lopulta melko laimeasti. Useimpia asukkaita ei tuntunut kiinnostavan nimen kieli, jos nimeä oli helppo ja luonteva käyttää.

Vaikka *Östersundomin* suomenkielinen variantti *Itäsalmi* poistettiin käytöstä ”tarpeettomana”, oli suomennos kuitenkin ollut joidenkin ihmisten käytössä jo synnystään lähtien. Nimestäessä kysyimme usein etenkin suomenkielisiltä haastateltaviltamme nimestä *Östersundom* sekä *Östersundomin* alueen muista lempinimistä. Kysyimme useimmiten myös, käyttävätkö alueen suomenkieliset asukkaat uudehkoa suomennosta. Osa suomenkielisistä asukkaista oli asunut *Östersundomissa* tai sen lähistöllä pitkään, mutta haastateltavissamme oli myös sellaisia henkilöitä, jotka olivat asuneet *Östersundomin* alueella vasta niin vähän aikaa, että suomennos oli ollut koko ajan olemassa ja näkyvissä katukylteissä. Ruotsinkieliset informanttimme totesivat lähes yksimielisesti, etteivät käytä nimeä *Itäsalmi* koskaan, eivät edes suomea puhuessaan. Jotkut kyllä pohjivat, että olivat saattaneet esimerkiksi taksia tilatessaan sanoa myös suomenkielisen nimen. Ruotsinkieliset informantit myös sanoivat, että eivät ole juurikaan kuulleet suomenkielistenkään ihmisten, etenkin alueella asuvien, käyttävän *Itäsalmi*-suomennosta. Myös useimmat suomenkieliset nimestettävämme sanoivat, että eivät käytä suomennosta. Jotkut suomenkielisistä kokivat nimen suomentamisen olleen täysin turhaa, toisten mielestä taas oli hyvä, että nimellä oli suomalaistettukin variantti, vaikka sitä ei itse käyttäisikään. Muutama nimestettävä totesi käyttävänsä *Itäsalmea* toisinaan keskustellessaan toisten suomenkielisten lähialueiden asukkaiden kanssa, ja useampikin totesi käyttävänsä virallista suomennosta osoitetta kirjoittaessaan ja asuinalueestaan vieraille puhuessaan. Mielenkiintoista suomenkielisten nimestettävien kanssa *Itäsalmen* käytöstä puhuessa oli kuitenkin se, että muutama sellainen informantti, joka oli kieltänyt käyttävänsä suomennosta puheessaan, käyttikin huomaamattaan kotialueestaan ja sen nimistä puhuessaan *Itäsalmi*-nimeä. Nimen käyttötilanne ei ehkä ollut luontevin mahdollinen, mutta toisaalta havaintomme kuitenkin olivat poimintoja puhutusta kielestä keskustelutilanteesta. Lisäksi voisi ehkä kuvitella, että kun haastateltavat nimenomaan olivat sanelleet, ja todennäköisesti myös kokeneet, etteivät muotoa käytä, olisi todennäköisempää, että he puheessa koettaisivat välttää muodon käyttöä säilyttääksensä kasvonsa rehellisenä haastateltavina.

Ainiala ja Lappalainen (2010: 92–101) ovat pohtineet informanttien spontaania nimistönkäyttöä sellaisessa haastattelutilanteessa, jossa puhutaan nimenomaan haasta-

teltavien käyttämistä nimistä. Ainialan ja Lappalaisen tutkimus käsittelee sitä, kuinka syntyperäiset ja muualta muuttaneet helsinkiläiset käyttivät kotikaupungistaan sen nimivariantteja *Helsinki*, *Hesa* ja *Stadi*. Tutkimuksen haastatteluaineistosta voitiin todeta, että haastattelutilanteessa käytettiin eniten Helsingin virallista nimeä, vaikka haastattelutavat sanoivatkin usein puhuvansa kaupungista sen epävirallisia nimivariantteja käyttäen. Tutkijat perustelivat tätä muun muassa sillä, että haastattelutilanne koetaan usein arkipuhetilanteita virallisemmaksi sekä sillä, että haastattelujen tekijät käyttivät kysymyksissään ja puheessaan usein nimen virallista muotoa, mikä saattoi toimia haastateltavan puhetta johdattelevana. Virallinen nimi ei myöskään sisällä minkäänlaisia konnotaatioita mistään, mikä auttaa haastateltavaa suojautumaan esimerkiksi maalaisen tai ylimielisen stadilaisen leimalta.

Mielestäni *Östersundomin* tapausta voisi verrata Ainialan ja Lappalaisen (2010: 92–101) tutkimiin *Helsingin* nimivariantteihin siten, että eniten paikasta käytetyn nimen *Östersundom* ajateltaisiin olevan paikan ”virallinen” nimi. Näin siksi, että se on kuitenkin paikan tunnetuin ja vanhin nimi, ja sitä myös me nimestäjät käytimme alueesta nimihaastatteluissa puhuessamme. Uudempi ja useimmille paikallisillekin vieraampi nimivariantti *Itäsalmi* voitaisiin taas nähdä käyttömääränsä puolesta yhtenä alueen epävirallisista nimistä *Östiksen* ja muiden vastaavien joukossa, koska se on vähemmän käytetty eikä esiintynyt nimihaastattelujen metapuheessa juuri lainkaan. *Itäsalmen* käyttöön tuntui liitosalueen asukkaiden mielissä myös liittyvän varsin negatiivinen sävy. Nimes-tyshaastattelujemme perusteella kun nimeä tosiaan käyttivät monien asukkaiden mukaan korkeintaan ulkopaikkakuntalaiset, alueen uudet asukkaat ja suomenkieliset landbolaiset. Mainituista ryhmistä mikään tuskin on seudun nimenkäyttäjryhmistä se aidoimpana ja arvostetuimpana pidetty, joten todennäköisesti suhteellisen uudetkin asukkaat alueella ovat oppineet välttämään nimivarianttia tai vaihtoehtoisesti käyttämään turvallisempaa *Östersundomia* ainakin vanhempien paikallisten kanssa. Näkisin asian siis niin, että nimivariantin *Itäsalmi* käyttö ei välttämättä ollut niin vähäistä kuin miltä se paikallisten puheessa vaikutti. Nimi ei tosiaan kuitenkaan ollut lyhyenä elinaikanaan ollut saanut suurta suosiota eikä juurikaan vakiintunut ihmisten käyttöön, joten sen poistamista tuskin muistelee enää kovinkaan moni.

4.2.2 Muut uudet kaupunginosanimet

Östersundom oli mitä todennäköisin valinta uudeksi kaupunginosanimeksi, mutta alue-liitoksen myötä rajattiin ja nimettiin myös neljä muuta uutta kaupunginosaa: *Ultuna*, *Karhusaari*, *Talosaari* ja *Salmenkallio*. *Karhusaarella* ja *Talosaarella* on takanaan jo pitkä historia liitosalueella, mutta *Ultuna* on vielä varsin uusi tulokas seudun nimistössä. *Salmenkallio* taas keksittiin vasta alueliitoksen yhteydessä.

Nimi *Ultuna* on löytynyt Lounais-Sipoon alueen peruskartalta jo pitkään. *Ultuna* on alun perin Degermossassa liitosalueen pohjoisemmalla puoliskolla sijaitsevan tilan nimi (ks. kartta 2). Nimen on antanut *Östersundomin* kartanon järjestyksessään kolmas isäntä Nils Gustaf Borgström vuonna 1941. Maanviljelysneuvos Borgström mieltyi *Ultuna*-nimeen opiskellessaan Ruotsissa. Siellä Uppsalan eteläpuolella oli *Ultuna*-niminen kaupunginosa, jossa sijaitsi paikallisen maatalouskorkeakoulun kampus (ks. kartta 3). Borgström halusi ottaa nimen osaksi kotikartanonsa tilusten nimistöä, joten yksi kartanon omistamista tiloista nimettiin Uppsalan Ultunan mukaan. Borgströmin suku omistaa *Östersundomin* kartanon yhä, ja muun muassa Nils Gustaf Borgströmin poika Marcus Borgström asuu kartanon alueella vielä tänäkin päivänä. (9/2008: 3, Marcus Borgström.)

Nimestystyömme perusteella *Ultuna* ei tilannimenä ollut paikallisille asukkaille kovin tuttu. Kyselimme nimestä informanteiltamme erityisen paljon sen jälkeen, kun sitä ensimmäistä kertaa ehdotettiin nimeksi kokonaiselle kaupunginosalle. Haastateltavamme tunnistivat *Ultunan* joissakin tapauksissa tutuksi nimenä kartalla, ja joillekin tuli mieleen, että tienvarressa seisoo tilalle johdettava nimikyltti. Nimihaastattelujemme perusteella tiloja kutsutaan liitosalueella yleensä niiden omistajien tai asukkaiden nimistä johdetuilla nimillä (ks. myös 3.1), ja näin toimittiin useimmiten Ultunan tilastakin keskusteltaessa. Helsingin uudeksi kaupunginosanimeksi *Ultunaa* keksi ensimmäisen kerran esittää Sipoo-projektin projektipäällikkö, arkkitehti Matti Visanti, joka ihastui nimeen nähtyään sen liitoalueen kartalla. Kun *Ultunaa* alettiin harkita näin merkittäväksi nimeksi, kysyttiin tilan nykyisten asukkaiden mielipidettä. Asukkaille sopi, että tilan nimestä tulee nimi myös kokonaiselle kaupunginosalle. *Ultuna* oli Helsingiltä ehkäpä yllättävin valinta uudeksi kaupunginosanimeksi. Yksikielinen ja paikkakunnalla varsin vähän tunnettu nimi olisi voinut herättää asukkaissa suurtakin vastarintaa, mutta nimi hyväksyttiin lopulta varsin kitkattomasti.

Kartta 2. Ultunan tila sijaitsee nykyään Ultunan kaupunginosassa Helsingissä (hel.fi/palvelukartta).

Kartta 3. Ultunan aluetta Ruotsin Uppsalassa (eniro.se).

Karhusaaren päätyminen ehdokkaaksi uusia kaupunginosanimiä valitessa ei varmaankaan yllättänyt ketään. Nimen ruotsinkielinen variantti *Björnsö* on löydetty kirjoitettuna muodossa *Biörnö* jo vuonna 1558, ja saarella on ollut asutusta 1700-luvulta lähtien. (Sjöholm 2006b: 84.) *Karhusaari* on aiemmin ollut saari, mutta nykyisin se on kiinni mantereessa. Saaren nimen etymologiasta ei ilmeisesti ole tarkkaa tietoa, mutta sipoolainen kotiseudun- ja nimistöntutkija Odin Sjöholm (2006b: 84) toteaa, että nimen määriteosa ei perustu henkilönimeen *Björn*, vaan karhua tarkoittavaan ruotsin kielen sanaan *björn*. Sjöholm ei kerro tarkemmin, miksi arvelee näin. Nimellä voi kuitenkin olla myös toisenlainen tausta. Helsingin nimistötoimikunnassa on mietitty, että mahdollisesti voitaisiin myös olettaa, että *Karhusaari* perustuu nimenomaan henkilönimeen, sillä nimen määriteosa *Björn-* on nimen nykyisessä muodossa *Björnsö* genetiivimuotoinen. Nimi voisi perustua esimerkiksi saarella sijaitsevan torpan nimeen, joka taas olisi nimetty nimensä siellä asuneen mieshenkilön Björnin mukaan. *Karhusaaren* kartoilta on löydetty torpannimet *Björnbotorp* (1756) ja *Björntorp* (1921), mutta vuosilukujen perusteella nimet saattaisivat olla nuorempia kuin saaren nimi *Björnsö*. (2006b: 58) *Björntorp*-niminen tila sijaitsee *Karhusaarella* yhä, ja nykyinen tilanomistaja oli yksi nimihaastateltavistamme. Omistajallakaan ei kuitenkaan ollut tarkkaa tietoa tilansa nimen alkuperästä.

Liitosalueella tekemissämme nimihaastatteluissamme kyselimme *Karhusaaren* taustoista, ja saimme kuulla useita erilaisia versioita nimensynnystä ja menneisyydestä (ks. kuva 5). Useat informantit totesivat, että Karhusaari on saanut nimensä siitä, että se on karttakuvassa karhunmuotoinen. Pyysimme kaikkia tämän nimeämisperusteen mainitteita näyttämään kartalta, miten he näkivät saaren olevan karhun muotoinen. Kaikki informantit suostuivat ja näyttivät, miten he karhun näkivät. Vastauksissa oli kuitenkin valtavia eroja: osa informanteista näki karttakuvassa karhun, joka katsoi vasemmalle, osan karhu taas tuijotti oikealle. Kaikki pystyivät kuitenkin jotenkin perustelemaan, että saari todellakin on tavalla tai toisella karhun muotoinen. Jotkut haastateltavat myös kertoivat käyttävänsä kartalla näkemäänsä muotoa apuna saaren alueesta puhuessa. Joidenkin saaren asukkaiden saatettiin esimerkiksi läheisten kesken sanoa asuvan ”karhun hännän alla”, ja informantit jälleen pystyivät selvästi osoittamaan, missä saaren rajojen muodostamalla karhulla on kartalla häntä. Kaikkien asukkaiden mielestä nimi *Karhusaari* ei kuitenkaan perustunut saaren muotoon. Haastatteluissamme mainittiin useasti, että nimi on syntynyt siitä, että saaren alueella liikkui aiemmin karhuja. Yksi informantti arveli myös, että nimi voisi tulla siitä, että veden ympäröimällä saarialueella nimenomaan ei ollut karhuja, vaan kotieläimet sai viedä sinne laiduntamaan turvallisesti. Edellinen maininta saattoi olla vitsi, mutta toisaalta minulla on hyvin epämääräinen muistikuva, että jossakin nimihaastatteluistamme olisi käynyt ilmi, että Karhusaarta käytettiin aiemmin kotieläinten laidunalueena, jonne lehmät toimitettiin kesiksi lautoilla. Tällöin myös petoeläimettämyys voisi olla yksi ihan mahdollinen nimeämisperuste Karhusaarelle, sillä silloinhan maatilan eläimet saivat laiduntaa siellä turvassa.

Talosaaren valinta uudeksi kaupunginosanimeksi oli myöskin varsin odotettua. Nimen ruotsinkielinen vastine *Husö* on yksi Sipoon vanhimmista tunnetuista ja yhä käytössä olevista paikannimistä. Nimi on löydetty kirjoitettuna kuningas Magnus Erikssonin laatimasta kalastusvesien käyttöä koskevasta kirjeestä jo vuonna 1347, ja tämän jälkeen se on esiintynyt eri muodoissa useissa lähteissä läpi vuosisatojen. *Husö* voi olla jopa vanhempi kuin pitäjännimi *Sibbo*, josta on löydetty ensimmäinen kirjallinen havainto vuonna 1352. Etelä-Suomen saaristossa on sijainnut menneinä aikoina useita *Husö*-nimisiä saaria. Saarten nimillä on ollut monenlaisia taustoja, sillä varhaisimpina aikoina sanalla *hus* on tarkoitettu tavallisen talon lisäksi myös linnaketta. Myöhemmin *hus* on kuitenkin vakiintunut tarkoittamaan kotia ja taloa, ja viittaa niihin myös liitosalueen Husön nimessä. (Sjöholm 2006a: 9, 12–13.)

Karhu, joka katsoo vasemmalle

Karhu, joka katsoo oikealle

Saarella on ennen asunut paljon karhuja

Henkilönnimi *Björn* (kuvassa suomalainen pankkiiri Björn Wahlroos)

Kuva 5. Nimelle *Karhusaari* löytyi nimestäessä monia mahdollisia etymologioita: karttakuvassa voi nähdä karhun monin eripäin ja kyse voi olla myös siitä, että alueella on liikkunut aiemmin karhuja. Nimi voi myös perustua henkilönnimeen *Björn*. (Kuvat: eniro.fi; tekniikkatalous.fi; Tuomas Pietinen; Alisa Isokoski.)

Talosaaren uusi kaupunginosa muodostuu Talosaaresta ja sen viereisestä saaresta Ribbingöstä, jotka molemmat ovat nykyisin kiinni mantereessa. Nimestyshaastatteluisamme Talosaaren nimi ja sen ruotsinkielinen vastine tunnettiin hyvin, ja molempia käytettiin runsaasti. Informanteillamme ei tuntunut olevan Talosaarelle käytössä juuri-kaan lempinimiä, vaan saarta kutsuttiin sen virallisella nimellä. Ribbingöstä puhuessaan nimihaastateltavamme erottivat sen yleensä Talosaaren alueesta, mutta ilmeisesti saaren suhteellisen vähäiset asukkaat sopeutuivat *Talosaaren* kaupunginosanimenä, sillä nimestä eikä kaupunginosan rajoista ei ainakaan palautekirjeissä valitettu. Ribbingö kuului myös jo ennestään Talosaaren kylään, joten ribbingöläiset tavallaan asuivat *Talosaaren* alueella ennestäänkin.

Salmenkallio oli uusista kaupunginosanimistä ehkäpä yllättävin valinta. Nimestönsuunnittelija Johanna Lehtosen mukaan liitosalueella ei ennestään ollut mitään *Salmenkallio*- tai *Sundberg*-nimistä paikkaa, vaan nimi on keksitty uuden kaupunginosan alu-

een ominaispiirteitä ja historiaa pohdiskellen. *Salmenkallion* taustalla on se, että kaupunginosan alueen rannat muodostavat salmen (ruots. *sund*), ja lisäksi alue on korkeaa ja kallioista. Nykyisen Salmenkallion kaupunginosan alueella on paljon rantaviivaa, ja kaupunginosan ympäristöstä löytyy myös monia muita paikkoja, joiden nimen yhtenä osana on *-salmi* tai sen ruotsinkielinen variantti *-sund*. Lähellä on esimerkiksi Vantaan Länsisalmi, josta pieni osa siirtyi alueliitoksessa osaksi Helsinkiä ja Salmenkallion kaupunginosaa, sekä Helsingin toinen uusi kaupunginosa Östersundom (ks. myös 4.2.1).

Johanna Lehtosen mukaan nimi *Salmenkallio* päädyttiin muodostamaan poikkeuksellisin tavoin siksi, että uuden kaupunginosan alueelta ei löytynyt sellaista omaperäistä nimiaineistoa, jota ei jo olisi ollut muualla pääkaupunkiseudulla käytössä tai joka olisi voinut sellaisenaan toimia kaupunginosan nimenä. *Salmenkallio*-nimeä ehdotettiin nimistötoimikunnalle alun perin Sipoo-projektista, ja toimikunta päätti puoltaa nimiehdotusta historiallisen nimen puutteessa. Omasta mielestäni *Salmenkallio* on ihan mukavan kuuloinen uusi kaupunginanimi. Se ei kuitenkaan ole kovin uniikki, viehättävä tai kekseliäs, eikä varmaankaan herätä kovin suuria tunteita mihinkään suuntaan kenessäkään. Olisi esimerkiksi vaikea kuvitella, että joku toteaisi *Salmenkallion* olevan maailman kaunein tai toisaalta myöskään ärsyttävin nimi. *Salmenkallio* tuntuu siis hiukan persoonattomalta, mutta ainakin omaan korvaani se kuulostaa puheessa ihan kaupunginanimeltä ja myös kertoo jotakin alueen ominaispiirteistä. Mielestäni siis tänäkään nimen kohdalla ei menty täysin metsään, mutta esimerkiksi kylännimi *Kärr* tai Vantaan puolen *Vikkullan* nimi olisivat myös tarjonneet ihan hyvää ja suomenkielisen väenkin suuhun kohtalaisesti taipuvaa materiaalia kaupunginanimen keksintää varten.

4.3 Yksi- vai kaksikielinen nimi?

Uusista kaupunginanimistä sekä *Östersundom* että *Ultuna* ovat yksikielisiä, mikä herätti keskustelua niin nimistötoimikunnassa kuin asukkaiden keskuudessaakin. Nimien kielisyys oli myös asukkaiden uusista kaupunginanimiehdotuksista lähettämien palautekirjeiden eniten käsitelty aihe. *Östersundom* ja *Ultuna* ovat pinta-alaltaan uusista kaupunginosista suurimmat. Niissä molemmissa on myös paljon tilaa rakentaa, ja pitkään suunnitellun Itämetron on kaavailtu pysähtyvän keskellä *Östersundomia*, eli varsin lähellä myös *Ultunan* tällä hetkellä tiiviimminkin asuttua aluetta *Landbota* (ks. esim. Rv). Sekä *Östersundomin* että *Ultunan* nimet tulevat siis jossakin vaiheessa olemaan erittäin

käytettyjä ja tunnettuja ja varmaankin vaikuttamaan suuresti rajojensa sisällä olevaan nimistöön niin kaavanimissä kuin alueen palvelujakin nimettäessä. Nimistötoimikunta on myös ehdottanut *Östersundomia* yhdeksi alueen metroaseman nimeksi ja nimiehdotuksen läpimeneminen lisäisi nimen tunnettuutta ja käyttäjämäärää laajalla alueella vielä entisestään. (10/2010: 2–3.)

Liitosalueen entiset hallinnoijakunnat Sipoo ja Vantaa sekä nykyinen isäntäkunta Helsinki ovat kaikki kaksikielisiä, mikä näkyy myös paikkakuntien nimistössä. Kaksikielisissä kunnissa voi laillisesti olla paikannimiä, joita ei ole käännetty, mutta tällaisten nimien on täytettävä tietyt kielilain määrittämät ehdot. (kunnat.net.) Kielilain 5 § mukaan kunta on kaksikielinen silloin, kun vähintään kahdeksan prosenttia tai 3000 sen asukkaista puhuu vähemmistökieltä. Tämän lisäksi aiemmin edellisen määritelmän mukaan kaksikielinen kunta saa halutessaan vielä pysyä kaksikielisenä, jos toiskielisiä kuntalaisia on yli kuusi prosenttia väestöstä.

Liitosalueen Sipoon puolen noin 2000 asukkaasta noin 500 on ruotsinkielisiä ja Vantaan puolella liitosalueen asukkaista asuu vain kourallinen, joten voitaneen karkeasti todeta, että liitosalueen asukkaista neljännes puhuu ruotsia äidinkielenään (hel2.fi/liitos). Uusien kaupunginosien Östersundomin ja Ultunan väestöstä suurin osa on siis suomenkielisiä, mutta alue luokitellaan kaksikieliseksi. Tämä on Suomessa yleisistä – 30 kaksikielisestä kunnastamme 18:ssa enemmistö puhui äidinkielenään suomea alkuvuodesta 2011. (kunnat.net.) Sipoon liitosalueella kaksikielisyys näkyy muutenkin. Vaikka kolme neljästä alueen asukkaasta onkin suomenkielisiä, tuntuvat ohikulkijat puhuvan lähes aina ruotsia, monien yritysten nimet ovat ruotsinkielisiä ja seudun kulttuuritoiminta vaikuttaa olevan ainakin vielä toistaiseksi pitkälti ruotsinkielistä. Useat liitosalueella pisimpään asuneista puhuvat äidinkielenään ruotsia, ja nimestäessä välillä vaikuttikin siltä, että valtaosa seudun suomenkielisestä väestöstä oli vasta sinne muuttanutta ja asui nykyisessä Ultunassa Landbon uudella asuinalueella keskimäärin vanhoja seutulaisia tiiviimmin ja pienemmissä taloissa.

Nimistön kannalta kunnan kaksikielisyys tarkoittaa sitä, että kielilain 33 § mukaisesti viranomaisten yleisölle suunnattujen katukylttien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden tekstien, myös nimien, on oltava nähtävillä normaalitapauksessa sekä suomeksi että ruotsiksi. Selkeän kuuloisesta lakipykälästä huolimatta kaksikielisten alueiden nimistä ja niiden huollosta on ollut puhetta jo vuosikymmenien ajan, ja asiantuntijoiden mielipiteet aiheesta ovat vaihdelleet suunnasta toiseen. Jo vuonna 1967 järjestet-

tiin maailmanhistorian ensimmäinen paikannimien standardointikonferenssi Genevessä. Vastaavia YK:n alaisen kansainvälisen paikannimiasiantuntijoiden konferensseja järjestetään yhä, ja niiden tarkoituksena on vakiinnuttaa kaikille maailman paikannimille pysyvä kirjoitusasu ja saada nimet kansainväliseen käyttöön. (kotus.fi.) Raija Bjarland ja Terho Itkonen käsittelivät kaksikielisten alueiden nimistönsuunnittelua ja -huoltoa konferenssissa pohdittujen aiheiden pohjalta jo vuonna 1974 Kielikellon kautta aikain kahdeksansannessa numerossa. Geneven standardointikonferenssissa oli nimittäin päätetty, että monikielisten maiden tulisi määrittää, onko tarpeellista kääntää paikannimiä useammalle kuin yhdelle kielelle. Suomessa asiaa selvitti ja suosituksia maamme kaksikieliselle nimistönsuunnittelulle antoi Nimiarkisto, sillä meillä ei silloin ollut, eikä edelleenkään ole valtakunnallista nimilautakuntaa tai vastaavaa elintä toisin kuin useilla muilla maililla. Nimiarkiston laatimat ohjeet sisälsivät erilaisia kohtia, joissa käsiteltiin kaksikielisen alueen nimistöä. Näistä kohdista ensimmäinen vastasi myös nykyistä kantaa paikannimien kääntämisestä ja siten puoltaisi nimistötoimikunnan päätöstä antaa uusille kaupunginosille *Östersundomille* ja *Ultunalle* yksikieliset nimet:

- 1) Kaksikielisellä alueella riittää yksi, ruotsinkielinen nimi, jos nimi on myös suomenkielisen helposti äännettävissä ja ääntämyksen perusteella kirjoitettavissa.

Tämän mukaisia ovat esimerkiksi nimet *Tali*, *Siksala*, *Nevas* ja *Kilo*.

Täten Helsingin vuonna 2008 vahvistamien yksikielisten kaupunginanimien valinta olisi ollut lähes itsestään selvää jo Bjarlandin ja Itkosen 1960-luvulla laatimia ohjeita noudattamalla. Suutari (1999: 75–76) kuitenkin kertoo, että ohjeet nimien kääntämisestä ovat muuttuneet nykypäivään mennessä jo moneen kertaan. Suutarin mukaan 1980-luvun loppupuolella suositeltiin, että ne ruotsinkieliset nimet, joita ei äännetty kirjoitusasunsa mukaisesti, mukailtaisiin suomen kieleen sopiviksi. Nimet, joiden etymologia oli selvillä, suositeltiin käännettävän suoraan, mutta muista nimistä pyrittiin muodostamaan äänteellisesti ruotsinkielisiä varianttejaan vastaavia kokonaan tai ainakin määriteosaltaan. Tällöin saatiin aikaan muun muassa sellaisia kaksikielisiä nimipareja kuin *Gumböle–Kumpyöli* ja *Skatsfjärden–Skatanselkä*. Vastaavia äännemukaelmia on harrastettu myös toisinpäin. Esimerkiksi Helsingistä löytyy kaupunginosa nimeltä *Konala–Kånala* (Kepsu 2005: 102–105). Samoihin aikoihin 1980–1990-taitteessa luotiin myös käänösnimiä, jotka eivät tarkoittaneet eri kielillä samaa asiaa eivätkä olleet toiskielisen variantinsa mukaelmia. Nimet keksittiin itse, ja niiden yhteytenä alkuperäiseen nimeen saattoi olla esimerkiksi vain pieni äänteellinen yhtenäisyys (Suutari 1999: 75–76). Tällaisia

nimiä on kyllä luotu jo aiemminkin, esimerkiksi kaupunginosanimi *Gamlas* suomennettiin *Kannelmäeksi* jo vuonna 1959 (Hk 1981: 168; ks. myös 5.1). Myös mukailtuja nimiä kritisoitiin jo melkein alusta asti, ja 1990-luvun puolivälissä mukaelmia vastustettiin jo virallisinkin kannanotoin. Alettaessa siirtyä 2000-luvulle ei Suutarin (1999: 75–76) mukaan enää kannatettu vanhan paikannimistön turhaa kääntämistä ja mukauttamista. Poikkeuksena tästä Suutari mainitsee kuitenkin uudet kaava-alueet siksi, että niille muuttaman väestön olisi ehkä vaikea tottua vanhojen ruotsinkielisten paikannimien perusteella muodostettuihin paikannimiin.

Nyt 2000-luvulla uusinta tietoa kaksikielisen alueen nimistösuunnitteluun tarjoaa Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Kotus on antanut muutamia ohjeita kaksikielisen alueen nimistösuunnitteluun. Kotuksen kaksikielisen alueen nimistösuunnittelun löytyvät internetistä, ja niitä on päivitetty viimeksi vuonna 2007. Alla ovat ohjeet, jotka löytyvät myös Kotuksen verkkosivuilta osoitteesta www.kotus.fi kokonaisuudessaan:

1. Muista, että hyvä nimi ottaa huomioon kulttuuriarvot ja ihmisten tarpeet, vahvistaa kotipaikkatunnetta ja lisää viihtyisyyttä. Ihanteellisimmillaan nimi on myös helppo muistaa, ääntää ja kirjoittaa; älä silti pyri tavoitteeseen liian mekaanisesti.

2. Ota suunnitelman pohjaksi ensin selville olemassa olevat perinteiset paikannimet, myös asukkaita haastatteleamalla. Hyödynnä ensisijaisesti jo vakiintuneita, käytössä olevia oman alueen paikannimiä. Hanki käyttöösi kopiot alueen paikannimikeruista (tilattavissa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta) ja siirrä tarvittaessa tiedot karttapohjiin.

Elvytä tarvittaessa myös hävinneitä, esimerkiksi vain vanhoista kartoista, asiakirjoista tai kirjallisuudesta löytyviä nimiä, jos pystyt paikantamaan ne suunniteltavalle alueelle.

3. Kirjoita nimet nykyisten oikeinkirjoitussuosituksen mukaisesti. Jos nimi esiintyy Maanmittauslaitoksen julkaisemassa, nimistöltään tarkistetussa peruskartassa, noudata peruskartan kirjoitusasua.

4. Älä käänä seuraavia nimiä:

a) Maarekisterikylän nimet. Valitse peruskarttaan mustalla kirjoitettu nimiasu (punaisella merkityt ovat rekisterimuotoja, joita ei ole yleensä rekisteriongelmien ja juridisten kysymysten vuoksi kielellisesti tarkistettu).

Ota toisenkielinen nimi käyttöön vain, jos sellainen on vakiintuneesti

epävirallisessa käytössä. Nimeen liitetty paikan lajia ilmaiseva jälkiosa muodostetaan kunnan virallisilla kielillä (*-tie/-vägen/-geaidnu; -puisto/-parken/-spatnju* jne.).

b) Talonnimet. Ota toisenkielinen muoto käyttöön vain, jos se on paikkakunnalla vakiintuneesti käytössä. Talojen ja tilojen nimet sisältyvät myös maa- ja kiinteistörekistereihin, eivätkä ne käännettyinä enää tarkoita samaa kohdetta kuin alkuperäiset nimet. Tarkista kuitenkin nimen nykykielen mukainen kirjoitusasu.

c) Henkilön etu- tai sukunimi tai koko nimi. Nimi liittyy kiinteästi kanta-jaansa, ja käännetty tai toiseen kieleen mukautettu nimi ei tarkoita enää samaa henkilöä kuin hänen oma nimensä. Jos nimi koostuu useammasta osasta, tarkista osien yhteen ja erilleen kirjoittaminen (*Aleksis Kiven katu – Aleksis Kivis gata, Pedar Jalvin tie – Pedar Jalvvi geaidnu*).

d) Vakiintuneet, alueella laajalti tunnetut luonto- tai viljelysnimet, joilla on opastava tehtävä. Käytä toisenkielistä käännoästä (esim. *Pitkäjärventie – Långträskvägen, Pyhäjärven talot – Basejávrrri dálut*) tai mukaelmaa (esim. *Ruupyynoja – Brobybäcken, Beazetgeaidnu – Petsikontie*) vain, jos sellainen on paikkakunnalla vakiintuneesti käytössä. Tällaisia vakiintuneita, laajakäyttöisiä nimiä ovat huomattavien maa-alueiden nimet, kuten suurehkomat, suot ja nevat, saaret, järvet ja vesistöt, joiden nimet ovat molempien kieliryhmien väestölle tuttuja.

5. Jos valitset nimeen sellaisen pienen maastokohteen nimen, joka esiintyy vain vanhoissa kartoissa tai on vain pienen käyttäjäpiirin tiedossa ja joka on sanastoltaan varmasti oikein käännettävissä, voit elvyttää sen käyttöön myös kääntämällä (esim. nykyinen puiston nimi *Silkesängen – Silkkiniitty* Espoon Tapiolassa; *Riäkern – Riihipelto*).

6. Jos perinteisen, vain toisella kielellä vakiintuneen asutus-, luonto- tai henkilönnimen käyttö suunnitellussa nimessä tuottaa käyttäjille vaikeuksia tai ei muusta syystä luonnistu, muodosta nimi kokonaan toiselta pohjalta (esim. *Tapiola – Hagalund, Gieddemielli – Onnelantörmä*). Turvaudu tähän keinoon vain harvoin, sillä paikan tunnistettavuuden kannalta se ei ole paras vaihtoehto.

7. Kun luot kokonaan uutta nimeä (esim. aihepiirinimeä) kaksikieliselle alu-

eelle, pyri muodostamaan molemmankieliset nimet samanaikaisesti tai kiinteässä yhteistyössä toisen kielen asiantuntijan kanssa. Silloin kun nimiehdotukset laaditaan yhdellä kielellä ja vain sen näkökulmasta, huomataan usein, että aiottua nimeä on mahdoton kääntää suoraan. Nimiaihepiiriä voidaan joutua muuttamaan huomattavastikin tai vähintään luopumaan aiotusta nimestä.

8. Luo ennestään rakentamattomille alueille omaleimaisuutta ottamalla huomioon paikallinen nimistö, sanasto, historia ja suunnitelman luonne. Jos uusia nimiä tarvitaan alueille, joissa on asukkaita jo ennestään, etsi sopivat ratkaisut yhteistyössä käyttäjien kanssa.

Kotuksen ohjeissa korostetaan nimistönsuunnittelun yleisiä periaatteita kulttuuriarvojen kunnioittamisesta ja seudun perinnäisen paikannimistön kartoittamisesta ja nimien huomioonottamisesta oikeinkirjoitukseen. Uusien kaupunginosanimien kohdalla Helsingin nimistötoimikunta toimi varsin säntillisesti Kotuksen ohjeiden mukaisesti. *Ultunalle* ei lähdetty väkisin keksimään suomenkielistä varianttia, sillä nimi istuu hyvin myös suomea puhuvan suuhun. Nimestyshaastattelujemme perusteella myös *Östersundom* toimi äidinkielenään suomea puhuvien ihmisten puheessa hyvin, joten sen suomenkos ei alun alkaenkaan ole ollut täysin välttämätön. Vasta alueliitostilanteen myötä luotu nimi *Salmenkallio* päädyttiin kääntämään sanasta sanaan *Sundbergiksi*, mikä ainakin omaan, joskin ruotsin kohdalla vähemmän luotettavaan, kielikorvaani kuulostaa ihan kelvolliselta ja selkeältä käännokseltä. *Talosaarella* ja *Karhusaarella* oli omat toisenkieliset varianttinsa, ja niitä nimistötoimikunta ei lähtenyt enää muokkaamaan.

4.4 Kaupunginosanimiehdotuksista kerätty asukaspalaute

Uusista nimiehdotuksista sekä kaupunginosanimiksi että vaihtuviksi kadunnimiksi tiedotettiin lokakuussa 2008 kirjeitse niille ihmisille, joiden osoite oli nimenmuutoksen takia muuttumassa sekä alueella toimiville asukasyhdistyksille. Lisäksi nimenmuutoksista lähetettiin lehdistötiedote seudun suurimpiin lehtiin ja kerrottiin kaupunkisuunnitteluviraston internetsivuilla. (10/2008, L2.) Palautetta ehdotuksista saatiinkin varsin runsaanlaisesti, mutta nimistötoimikunnassa päädyttiin lopulta kuitenkin esittämään nimiehdotusten virallistamista sellaisinaan (11/2008: 2).

Nimistötoimikunnalle saapui monenlaisia ja -sisältöisiä palautekirjeitä. Toimikunnan vastaanottama palaute ei ollut jakautunut tasaisesti eri nimiehdotusten kesken. Ehdotuksista ehdottomasti eniten asukaspalautetta sai *Östersundom*. *Östersundomia* käsiteltiin yhteensä 15 palautekirjeessä. Kymmenen näistä palautekirjeistä koski *Östersundom*-nimen muuttamista takaisin yksikieliseksi. *Östersundomin* säilyttämistä kaksikielisenä puollettiin monin eri perustein. Useissa asukaspalautteissa mainittiin, että *Itäsalmi*-suomennosta todellakin käytetään alueen suomenkielisten asukkaiden puheessa ja postiosoitetta kirjoitettaessa, mitä me nimestäjät tekemiemme haastattelujemmekin perusteella hiukan ounastelimme. Suomennoksen todettiin muun muassa jo juurtuneen vahvasti alueen asukkaiden kielenkäyttöön. *Itäsalmia* kuvattiin ”ytimekkääksi” ja ”selkeäksi” paikannimeksi, ja sen runsasta käyttöä pyrittiin todistamaan esimerkiksi Google-hakukoneen hakusanaa *östersundom* runsaammalla tulostamäärällä. Joissakin palautekirjeissä ei suoranaisesti perusteltu suomennoksen säilyttämistä, vaan ”ehdotettiin” tai ”toivottiin” sitä. Yksi palautekirje tuli myös vieraskieliseltä östersundomilaiselta, joka totesi, että muille ulkomaalaisille on vaikea selittää asuvansa Suomen pääkaupungissa alueella, jonka nimi on ruotsinkielinen.

Monissa nimen kielisyyttä koskevissa kirjeissä kommentoitiin varsin kärkeväänkin sävyyn ”ruotsinvallan ihannoitua”, ja penättiin *Itäsalmia* säilytettäväksi. Osa palautteenantajista halusi, että myös toiselle uudelle kaupunginosanimelle *Ultunalle* keksittäisiin suomenkielinen vastine, ja yksi asukkaista mainitsi myös, että ehkäpä liitosalueella sijaitsevan asuinalueen Landbonkin nimen voisi suomentaa *Lanttulaksi*, koska alueen suomenkieliset sitä siksi kutsuvat. *Östersundomin* suomennoksen poispudottamista tuettiin vain yhdessä palautekirjeessä. Tämän kirjeen oli kirjoittanut nimistön parissa työskentelevä henkilö, joka totesi kuitenkin kertovansa mielipiteensä yksityishenkilönä. Kirjoittajan mielestä *Itäsalmi* oli persoonaton ja huonosti erottuva. *Östersundomin* kirjoittaja taas tiesi olleen lähialueiden suomenkielisten käytössä jo 1960- ja 70-luvuilla, eli siis paljon ennen nimen suomentamista, mikä lieneekin totta.

Vaikka *Östersundom*-nimen yksikielistäminen keräsi kaupunginosanimien osalta ehdottomasti eniten palautetta, suhteessa uuden *Östersundomin* kaupunginosan alueella ja lähialueilla vuoden 2008 asuneiden ihmisten lukumäärään, ei kymmenen yksittäistä palautekirjettä ole kovin paljon. Esimerkiksi *Karhurämeentietä* ja *-polkua* kritisoitiin huomattavasti aktiivisemmin ja suuremmin kansanjoukoin, vaikka nimenmuutokset koskivat paljon pienempää ihmisryhmää (ks. myös 5.1). Mielestäni on kuitenkin huo-

mionarvoista, että kaupunginosanimiehdotuksissa palautetta saatiin eniten juuri nimien kielestä. Nimien yksikielisyttä kritisoitiin eniten *Östersundomin* kohdalla varmasti siksi, että nimellä oli jo aiempi suomennos, joka nyt otettiin pois.

Vaikka myös kokonaan uusi tilannimestä kaupunginosanimeksi laajennettu *Ultunakin* oli ainoastaan ruotsinkielinen, ei se kerännyt vastaavaa määrää palautetta samasta aiheesta. *Ultunankin* yksikielisyttä kyllä kritisoitiin, ja nimiehdotus keräsikin *Östersundomin* jälkeen eniten palautetta. Muutama palautteen antaja kritisoi Helsinkiä ylipäänsä yksikielisten kaupunginosanimien ehdottamisesta. Näissäkin palautteissa kuitenkin puhuttiin enemmän *Östersundomista* ja *Ultuna* mainittiin lähinnä sivulauseessa. Yksi palautteen lähettäjä harmitteli *Ultunan* kohdalla sitä, että suomenkieliset puhujat lausuvat nimen kaikki vokaalit lyhyinä. Ainakin muutamasta paikannimien kieltä koskevasta palautteesta kävi ilmi, että niiden lähettäjä ei asunut liitosalueella tai lähelläkään sitä. Tämä on tietenkin täysin oikeutettua ja monessa mielessä jopa toivottavaa, mutta kaksikielisydestä puhuttaessa hiipi kuitenkin väkisinkin mieleen ajatus, että kirjeiden kirjoittajat saattavat olla niitä ihmisiä, joille oman kielen asema on kaikissa tilanteissa arvo itsessään. *Ultuna* ei ollut kaikkien asukkaiden mieleen myöskään muun muassa siksi, että se ei ollut alueella aiemmin tunnettu.

Ultuna mainittiin yhteensä kahdeksassa palautekirjeessä. Yhdessä kirjeessä niistä pidettiin, lopuissa sitä kritisoitiin. *Ultuna*-nimi ei ollut joidenkin palautteen lähettäjien mieleen yksikielisyytensä takia, mutta oli muitakin syitä, joiden takia nimeä ei haluttu kaupunginosanimeksi. Alueliitoksen myötä osaksi Ultunaa liittyvän *Landbonimisen* asuinalueen asukkailta tuli useita palautteita uudesta kaupunginosanimiehdotuksesta. Landbolaiset palautteenantajat eivät tunteneet nimeä omakseen. Osa landbolaisista toivoi, että asuinalue siirrettäisiin osaksi *Östersundomia*, osa taas toivoi muutoksia *Ultunan* nimeen. *Ultunan* etymologiaa, sen juuria Ruotsin Uppsalassa, pidettiin niin ikään ”hieman erikoisina, eikä välttämättä edes mairittelevina”, ja uuden kaupunginosanimen toivottiin löytyvän ulkomaiden sijaan oman asuinalueen nimiympäristöstä. Lisäksi monien palautteenantajien mielestä oli typerää nostaa aiemmin pelkkänä puolitutemattomana tilannimenä ollut nimi edustamaan kokonaista kaupunginosaa. *Ultuna*-nimen tilalle palautekirjeissä ehdotettiin liitosalueella ennestään huomattavasti tunnetumpia nimiä, esimerkiksi alueen luontoon viittaavaa *Sipoonkorpea* ja siitä muodostettua *Korvenreunaa* sekä *Landbota*. Yksi palautteenantaja myös totesi, että *Ultuna* voi mennä sekaisin liitosalueen lähellä sijaitsevan Vuosaaren Uutelan nimen kanssa, mikä

voi varmasti olla tottakin ainakin heti alueliitoksen jälkeisinä aikoina, kun *Ultuna*-nimeä ei kovin laajalti vielä tunneta.

Muut kaupunginosanimiehdotukset *Talosaari*, *Karhusaari* ja *Salmenkallio* saivat vain muutamia satunnaisia palautekirjeitä. Monissa nimistötoimikunnalle suunnatuissa palautteissa osoitettiin tyytymättömyyttä uusiin kaupunginosarajoihin, joihin nimistötoimikunta ei voinut edes puuttua kuin toimittamalla palautteet eteenpäin aluejakotyöryhmälle ja muille osa-aluejaosta vastaaville tahoille. Osassa kaupunginosarajojakin koskevissa palautteissa käsiteltiin kuitenkin myös nimiä. Esimerkiksi yhdessä kirjeessä landbolainen perhe suri sitä, että heidän uusi asuinkaupunginosansa olisi *Ultuna*, koska perhe koki olevansa identiteetiltään östersundomlainen. Myös Kärrin alueen asukkaat olivat keränneet nelisivuisen adressin, jossa toivottiin, että Kärr saisi kuulua Östersundomin kaupunginosaan Salmenkallion sijaan. Palautekirjeiden joukosta löytyi myös yksi sellainen kirje, jossa osa sisällöstä oli suunnattu suoraan Helsingin kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle Jan Vapaavuorelle. Vapaavuoren toivottiin kaksikielisenä sivistyspuolue kokoomuksen edustajana huolehtivan myös suomenkielisen enemmistön oikeuksista vallitsevassa alueliitostilanteessa. Valtaosa nimistötoimikunnan saamista palautekirjeistä käsitteli kuitenkin paikannimiä ainakin jossakin määrin ja oli myös suunnattu täysin oikeaan paikkaan. Yhdessä palautekirjeessä ehdotettiin Salmenkallion alueen nimeksi *Kasavuorta* alueella sijaitsevan mäen mukaan, mutta tämän nimen nimistötoimikunta oli nimistön suunnittelija Johanna Lehtosen mukaan sulkenut pois ehdotuksistaan jo aiemmin, koska vastaavia nimiä on pääkaupunkiseudulla muitakin. Palautekirjeistä voisi mielestäni tulkita, että asukkaat vierastivat *Salmenkallio*-nimeä *Ultunan* jälkeen eniten, koska monet tulevat salmenkalliolaiset toivoivat tonttinsa siirrettävän osaksi vanhaa ja tutumman nimistä *Östersundomia*. Tämä on kuitenkin vain omaa pohdintaani, sillä rajansiirtotoiveisiin liittyy varmasti mitä moninaisimpia seikkoja.

Monet kaupunginosanimien muuttamista koskevista palautekirjeistä oli kirjoitettu ikään kuin hieman kieli poskessa. Kirjeissä oli jonkin verran sarkastisia ilmauksia, puhekielisyyksiä ja slangisanoja. Myös esimerkiksi isoja kirjaimia ja huutomerkkejä oltiin useissa kirjeissä käytetty turhia säästelemättä. Joistakin palautekirjeistä ei tosin voinut oikein tietää, ovatko ne tosissaan kirjoitettuja vai laadittu esimerkiksi suurten tunnekuohujen vallassa. Kaikissa kirjeissä pysyttiin kuitenkin kohtuullisuuden rajoissa, eikä esimerkiksi Helsingin päättäjiä päädytty parjaamaan kovin monisanaisesti. Yhdessä palautekirjeessä kirjoittaja käytti kielenvaihtoa kommentoidessaan *Östersundomin* yksi-

kielistämistä. Asukas totesi, että nimipari ”Itäsalmi - Östersundom on näemmä muuttumassa *endast* Östersundomiksi”. Toinen asukas taas kutsui Ultunaa ”tonnikalakaupunginosaksi” ilmeisesti siksi, että nimen loppuosa *-tuna* tarkoittaa useissa indoeurooppalaisissa kielessä pienillä variaatioilla tonnikalaa. Aukkaan laatima palautekirje alkoi vetoomuksella ”Älkää hyvät ihmiset tehkö meistä tonnikalakaupunginosaa!”, josta tulikin henkilökohtainen suosikkini palautekirjeiden lausahduksista. Muutamissa palautekirjeissä annettiin myös pientä rajansiirtoa tai nimenmuutosta radikaalimpia kehitysehdotuksia liitosalueen nimistölle ja tulevalle kaavoitukselle. Näiden kirjeiden sävy oli pääosin melko sarkastinen, ja kirjeissä vitsailtiin usein koko alueliitoksen ja sen ympärillä pyörivän kohun kustannuksella.

Yksi Helsingin vuoden 2009 alueliitoksen puhutuimmista teemoista on kaksikielisyys. Koko alueliitosta on perusteltu muun muassa sillä, että Sipoo ei huhujen mukaan myy tonttejaan suomenkielisille. Liitosalueen ruotsinkieliset asukkaat taas ovat vastustaneet liitosta esimerkiksi sillä perusteella, että Helsingillä ei ole resursseja tarjota heille kaikkia peruspalveluja ruotsiksi. Tältä pohjalta ei siis herätä juurikaan ihmetystä, että myös kaupunginosanimistä saaduissa palautteissa kielikysymys puhutti entisiä ja tulevia helsinkiläisiä eniten. Huomionarvoiseksi seikaksi palautekirjeissä nousi kaksikielisyyttä ajatellen mielestäni kuitenkin se, että yksikään kirjeistä ei ollut ruotsinkielinen. Kaikki kirjeet oli kirjoitettu suomeksi paitsi yksi, joka oli englanninkielinen. Tämä on kyllä ymmärrettävissä muun muassa sen tähden, että nimistötoimikunnan ehdottamat nimet olivat ainakin toiselta variantiltaan ruotsinkielisiä, joten kielivähemmistö on otettu näkyvästi huomioon jokaisessa uudessa nimessä. Lisäksi osa kaupunginosapalautteista tuli liitosalueen ulkopuolisilta asukkailta, joiden äidinkieliä ei oikein voida tietää. Kuitenkin palautekirjeiden kirjoittajien nimiä sekä kirjetekstien kieliasua katsellessa voisi tehdä johtopäätöksen, että todennäköisesti osan kirjoittajista äidinkieli on jokin muu kuin suomi. Nimien kommentointimahdollisuudesta tiedotettiin molemmilla kotimaisilla kielillä, joten palautteenantajille lienee ollut selvää, että nimiä voi kommentoida myös ruotsiksi. Ehkäpä ruotsinkielisten asukkaiden usko Helsingin kaupungin henkilökunnan kielitaitoon ei ole kovin korkealla, tai sitten asiointi Suomessa on muutenkin totuttu hoitamaan valtakielellä? Palautekirjeiden perusteella tuntuu kuitenkin, että kieliasiat mietityttävät eniten suomea äidinkielenään puhuvaa väestöä.

4.5 Nimikilpailut kaupunginosanimistä mediassa

Erlaisia nimikilpailuja on järjestetty vuosien saatossa monien erilaisten paikkojen nimistä. Osa kilpailuista on virallisia, ja niiden perusteella todellakin valitaan jonkin kohteen, vaikkapa laitoksen tai koulun nimi. Toiset kilpailut taas ovat esimerkiksi lehtien, radiokanavien tai internetsivustojen järjestämiä kilpailuja, joissa lähinnä kartoitetaan kansan mielipiteitä eri kohteille sopivista nimistä ja pidetään muuten yllä keskustelua jostakin ajankohtaisesta aiheesta. Nimikilpailun avulla on nimetty esimerkiksi Helsingin kauppakorkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhteensiittymä Aalto-yliopisto (2008) ja Espoon kaupunginosa Tapiola (1953) (aalto.fi; espoo.fi). Lisäksi nimikilpailun avulla on koetettu etsiä sopivaa nimeä myös nykyiselle Espoon Piispan sillan alueelle. Vuonna 1997 Espoon kaupunginnimistöyksikkö ja alue suunnittelijat kaipasivat apua alueelle rakentuvan uuden aluekeskuksen nimen keksintään. Suuri yleisö otettiin mukaan ideoimaan nimiä, ja kilpailun voittajaksi valittiin naapurikaupunginosa Matinkylän nimeä apuna käyttäen muodostettu *Matinportti*. *Matinportti* ei lopulta kuitenkaan päässyt koskaan käyttöön, sillä yritysmaailman mielestä nimi ei sopinut uuden aluekeskuksen imagoon. (Päres-Schulman 2005: 202, 215.)

Nimikilpailut ovat mielestäni hyvä apu uusien paikannimien keksimiseen, sillä niiden kautta saadaan kerättyä tavallisen kansan toiveita ja mielipiteitä nimistöä koskien. Esimerkiksi Piispan sillan alueelle nimeä etsiessä saatiin kerättyä yhteensä 561 nimiehdotusta, joiden joukossa oli 434 keskenään erilaista nimeä. (Päres-Schulman 2005: 202.) Nykyajan nimistösuunnittelussa pitää kuitenkin yleisen mielipiteen lisäksi ottaa huomioon rakentajien ja muun yritysmaailman mahdolliset toiveet nimien suhteen sekä toisaalta myös kunnioittaa alueen ominaispiirteitä ja vanhempaa nimistöä. Täten nimikilpailun voittajaksi ei ehkä aina voida valita eniten ehdotettua nimeä, vaan lopullinen nimenva linta kaippaa monipuolisempaa pohdintaa.

Vuoden 2009 suuren alueliitoksen tapauksessa Helsingin kaupunki tai kaupunkisuunnitteluvirasto eivät järjestäneet minkäänlaisia virallisia nimikilpailuja liitosalueen nimestä tai uusista kaupunginosanimistä. Kansalaisten mielipiteitä ja nimiehdotuksia toki kerättiin, mutta niitä käytettiin vain nimenva linnan tukena. Viime kädessä nimistä päätti Helsingin kaupunginhallitus. Kansalaisten nimiehdotuksia kilpailuin innostui keräämän kuitenkin lehdistö.

Ensimmäisenä nimiehdotuksia lukijoilta ehti keräämään ilmaisjakelulehti Helsingin Uutiset. Helsingin Uutiset on kahdesti viikossa Helsingin alueella koteihin kannettu sanomalehti, josta ilmestyy neljä erilaista painosta eri puolilla kaupunkia. Lehteä painetaan kerralla noin 230 000 kappaletta, ja lukijoita kullakin numerolla on noin 167 000. (HU.) Helsingin Uutiset pyysi lukijoita lähettämään nimiehdotuksia ”Lounais-Sipoolle”, jolla tarkoitettiin mitä ilmeisimmin koko uutta liitosaluetta myös Vantaan osa mukaan lukien, jo sunnuntaina 20.1.2008 ilmestyneessä numerossaan. Tämä oli lehdeltä varsin nopeaa toimintaa, sillä alueliitoksen toteutuminen varmistui vain viisi päivää aiemmin, 15.1.2008, Korkeimman hallinto-oikeuden hylättyä kaikki liitosta koskeneet valitukset (KHO). Nimiehdotuksia sai lähettää lehteen tekstiviestillä, sähköpostilla tai postitse.

Helsingin Uutiset julkaisi kyselynsä tulokset lyhyessä artikkelissa 30.1.2008. Lehden lukijat olivat valinneet nimisuosikikseen *Sipoonrannan*, joka on liitosalueen rajan tuntumassa, Sipoon puolella olevan Hjällis Harkimon tällöin suunnitteluvaiheessa olleen asuinalueen nimi. Toiseksi äänestyksessä ylsi nimi *Östersundom Itäsalmi*-suomennoksensa kera. Lehtiartikkelissa kantanimi ja sen suomennos mainittiin yhtenä nimiehdokkaana, mutta arvatenkin kaikki vastaajat eivät olleet maininneet nimen molempia variantteja vastauksissaan (vrt. HS). Kolmanneksi nimisuosikiksi kiipesi ehkä hieman yllättäen *Meri-Helsinki*, joka lienee saaneen määräiteosansa liitosalueen pitkstä rantaviivasta ja osittain vielä elossa olevasta saaristolaiskulttuurista. Lisäksi hajaääniä olivat saaneet muutamat *Susi*-alkuiset nimet (susi esiintyy Sipoon vaakunassa) sekä *Sipoosta* äänneellisesti mukaillut *Siponki* ja *Sipola*.

Helsingin Uutisten lukijoiden nimiehdotuksia kommentoi artikkelissa kaupunginjohtaja Jussi Pajunen. Pajunen kertoi pitävänsä *Sipoonranta*-nimeä varsin käyttökelpoisena ainakin jos Sipoon kunta antaisi nimen käyttöön lupansa. *Itäsalmea* Pajunen kommentoi ”ontuvaksi” ja toteaa *Östersundomin* olevan nimenä suomennostaan parempi. Jutussa Pajunen pohti myös, tarvitseeko koko liitosalue yhtä yhtenäistä nimeä ollenkaan. Tämä kysymys kävi lehtijuttua lukiessa myös omassa mielessäni, sillä käsittääkseni liitosalueesta on alun alkaenkin ollut tarkoitus muodostaa useampia kaupunginosia. Toisaalta alueilla on yleensä käytössä muitakin, erilaisia ja -kokoisia osa-alueita tarkoitettavia nimiä, kuten vaikkapa *Itä-Helsinki* Helsingin itäisimmistä kaupunginosista tai Vantaalla suhteellisen uusi nimi *Marja-Vantaa*, jolla tarkoitetaan kaupungin uusia, rakennusvaiheessa olevia, tulevaa uutta junarataa ympäröiviä alueita. Sinällään siis ei olisi kovinkaan kummallista, jos liitosalueella – itäisillä uusilla radanvarsikaupunginosillakin

– olisi jokin yhteinen nimi. Lehtiartikkelin kirjoittaja kuitenkin tuntuu tekstissään olet-tavan, että liitosalueesta muodostettaisiin jatkossa vain yksi yhteinen kaupunginosa.

Myös Helsingin Sanomien nimikilpailussa etsittiin yhtä yhtenäistä nimeä Helsingin tuleville uusille maille. Kilpailu toteutettiin kysymällä ensin lukijoiden ehdotuksia liitosalueen nimeksi ja sitten keräämällä asiantuntijaraati kommentoimaan nimiehdotuksia. Asiantuntijaraati kommentoi ehdotuksia pilke silmäkulmassa, mikä teki lehtiartikkelista ihan hauskaa luettavaa, mutta aiheutti toisaalta sen, ettei ehdotuksia uusiksi nimiksi onnistuttu analysoimaan juuri lainkaan ainakaan lehdessä julkaistussa tekstissä. Helsingin Sanomien kilpailu järjestettiin miltei puoli vuotta Helsingin Uutisten kilpaa myöhemmin. Kilpailuun saapui yhteensä lähes 400 nimiehdotusta, joista lehden toimitus valitsi ammattilaisraadin kommentoitavaksi 10 nimeä. Lisäksi ammattilaisraati vaati kommentoitavakseen vielä yhden jokeri-nimen. Helsingin Sanomien nimikilpailun tulokset ja raadin analyysi niistä julkaistiin lehdessä kesäkuun 2008 puolivälissä. Suomen suurimman päivälehdessä nimikilpailu erosi raadin käytön lisäksi Helsingin Uutisten kilpailusta siten, että siinä lukijoilla oli toisen kilvan muutamaa päivää selvästi pidempi, viikkojen mittainen vastausaika, ja raadin lopullista suosikkiniimeä ensimmäiseksi ehdottaneelle annettiin myös palkinto – 200 euron lahjakortti Helsingin Sanomien lehtitilauksia ja oheistuotteita myyvään Mediakulmaan. Sanomien kaupunkitoimituksen valitsemaan ammattilaisraatiin kuuluivat Helsingin kaupungin nimistötoimikunnan puheenjohtajana toiminut professori Matti Klinge, Sipoon puolesta ry:tä johtava Bambi Nyberg sekä Helsingin nimistötoimikunnan tuolloinen varajäsen kaupunkitoimittaja Merituuli Ahola. Raati sai pisteittää Sanomien esittelemät nimiehdotukset antamalla niille 0–20 ääntä ja kommentoida nimiä ja niille antamia pistemääriä. (HS 15.6.2008.)

Helsingin Sanomien raadin suosikkiniimeksi nousi varsin yllätyksettömästi *Östersundom*, joka oli raadin pyynnöstä kisassa mukana yksikielisenä. Toiseksi raati pisteitti edellä mainitun suomenkielisen variantin *Itäsalmen*, ja kolmanneksi kisassa sijoittui *Sipoonsarvi*, joka tulee liitosalueen muodosta kartalla. Loput kisan kymmenestä raadin arvosteltavaksi annetusta nimestä keräsivät vain muutamia pisteitä. Näiden nimien joukosta löytyi Helsingin Uutisten nimikilpailussa mukana ollut *Sipola*, jota raadin jäsen Klinge kuvasi keinotekoiseksi ja mitättömäksi, sekä erilaisia hieman humoristisempia nimiehdotuksia (vrt. Päres-Schulman 2005: 214). Liitosalueen sijaintia Helsingin reuna-alueella tuotiin esille nimiehdotuksissa *Eastend*, *Etu-* ja *Taka-Pajula*, *Susiraja* ja *Skutsi* (”metsä” pääkaupunkiseudun slangipuheessa). *Eastend*-nimeä oli Helsingin Sanomien

lukijoista ehdottanut yhteensä neljätoista, ja nimeä perusteltiin kaupunginosan itäisen sijainnin lisäksi sillä, että siitä tulisi Espoon *Westendille* hyvä vastapari. *Etu- ja Takapajulassa* taas viitataan sijainnin lisäksi myös alueliitosta eteenpäin ajaneeseen kaupunginjohtaja Jussi Pajuseen. (HS 15.6.2008)

Nimiehdotus *Susiraja* sai asiantuntijaraadin jäsenet lähinnä vitsailemaan ja keräsi yhteensä nolla pistettä kahdestakymmenestä. Nimi ei tosiaan ole varmaankaan useimpien mielestä kovin hauska tai asuntoja alueelle rakentavien yritysten mielestä myyvä, mutta itse näen nimessä kuitenkin hyviäkin elementtejä. Susi, joka tosiaan esiintyy kunnan vaakunassakin, on Sipoolle kuin oma kansalliseläin, ja sen mukaan on nimetty esimerkiksi paikallinen iso urheiluseura IF Sibbo-Vargarna r.f. ja monia muita asioita. Sanan *susiraja* merkitys taas sopisi liitosalueelle ainakin vielä lähivuosien aikana hyvin, sillä alue tosiaan on sekä varsin syrjässä pääkaupungin keskusta-alueiden sykkeestä, myös kuntaraja-alueella. Lienee kuitenkin ymmärrettävää, että nimeä ei valittu virallisesti minkään kaupunginosan nimeksi. Sijainnin lisäksi Helsingin Sanomien kilpailuun ehdotuksia lähettäneet lukijat pohjasivat nimiehdotuksensa Helsingin ja Sipoon alueliitoksessa vallinneeseen asetelmaan, jossa Helsinki oli suuri paha valtaaja ja liitosalue taas Sipoolta vallattua maa-alaa. Nimet *Ryövärintorpi* ja *Sipoonkarjala* olivat päässeet raadin arvosteltaviksi, ja artikkelissa mainittiin myös, että nimiehdotuksista oli löytynyt niin ikään muun muassa *Ihantala* ja *Sipoonistan*. *Ryövärintorpi*-nimen perusosana on *-torpi*, ja nimen kantanimi on mitä ilmeisimmin ollut *Sipoontorpi*, joka on liitosalueella osittain sijaitsevan suuren ja arvokkaan metsäalueen nimi. *Sipoonkarjala* taas vertaa Sipoon ja Vantaan liitosalueen riitaisaa pakkoliittämistä Karjalan valtaamiseen. (HS 15.6.2008)

Helsingin Uutisten ja Helsingin Sanomien järjestämien nimikilpailujen anti jää mielestäni varsin heikoksi. Molemmissa kisoissa ensinnäkin etsitään liitosalueelle yhtä yhtenäistä nimeä kuin olettaen, että alue jatkossakin muistetaan ”liitosalueena” ilman, että se integroituu osaksi Helsinkiä ja siitä muodostetaan useita pienempiä, nimettäviä, osa-alueita. Helsingin Uutisten nimikilpailua käsittelevissä artikkeleissa on haastateltu sekä kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikköä Tuomas Rajajärveä (20.1.2008) että kaupunginjohtaja Jussi Pajusta, jotka molemmat mainitsevat, etteivät ole varmoja, tarvitseeko liitosalue välttämättä omaa nimeä. Lisäksi kisoissa kerätty, artikkeleissa esitellyt nimiaineisto jää osittain hieman ohueksi, mikä Helsingin Uutisten kilpailussa johtuu kilpailun lyhyestä vastatausajasta ja siitä, ettei kilpailussa erikseen vaadita tai edes

pyydetä perusteluja. Helsingin Sanomien saama vastausmäärä on suuri, ja lukijoilla on ollut enemmän aikaa huomata kilpailu ja pohtia ehdotuksiaan, mutta lopullisessa lehtiartikkelissa käsitellään vain osa nimistä, ja niistäkin monet ovat huumorinimiä, joita ei lopulliseksi, viralliseksi paikannimeksi mitä todennäköisimmin voida valita. Lisäksi asiantuntijaraadilta on saatu, tai ainakin julkaistu, vain lyhyitä sutkautuksia ja kommentteja, eikä keskustelua oikeasti hyvästä paikannimestä liitosalueelle juurikaan löydy.

Nimikilpailut eivät kuitenkaan mielestäni ole turhia, vaan ne epävirallisestikin järjestettyinä herättävät keskustelua paikannimistä. Samaten kilpailuista kerätty nimiaineisto on mielestäni mielenkiintoista ja hauskaa, sillä lehtien lukijat ovat alueliitoksen ympäriltä löytäneet monia asioita ja teemoja, joista nimiä on muodostettu. Nimikilpailujen vastauksista myös kuvastuu, että tavallisellakin tallaajalla on hyvin selkeä käsitys siitä, millainen suomalainen paikannimi on tai voi olla. (Vrt. Päres-Schulman 2005: 2011–215.) Sipoosta ja paikannimissä usein käytetystä *la*-johtimesta muodostettu johdos *Sipola*, *Sipoonkorven* monimerkityksinen liitynnäinen *Ryövärinkorpi* ja vaikkapa metaforisesti aluetta kuvaileva paikannimiehdotus *Sipoonsarvi* on kaikki muodostettu perinteisiä suomalaisia nimenmuodostuskeinoja käyttäen tutuista nimielementeistä. Lisäksi arvelen, että ainakin näissä nimikilpailuissa aivan ensimmäisille sijoille kipusivat juuri ne nimet, jotka alueelta tunnetaan, ja joita siellä runsaasti käytetään. Ainakin *Östersundom* on tuttu sekä liitosalueen asukkaille että monille ulkopaikkakuntalaisillekin, ja nimen menestyminen näissä nimikilpailuissa tukee sitä, että nimen on pysyttävä jatkossakin käytössä tavalla tai toisella.

4.6 Muiden aluejakojen tuomat uudet nimet

Koska kaupungin uudet osa-alueet muodostettiin Landbota ja Puroniittyä lukuun ottamatta uusien kaupunginosien rajoja seuraaviksi ja myös nimettiin kaupunginosien kanssa identtisesti, en käsittele osa-alueiden nimiä tässä työssä erikseen. Landbon osa-alue nimettiin tiuhaan rakennetun Ultunan kaupunginosassa sijaitsevan asuinalueen mukaan ja on rajoiltaan sen mukainen. Puroniityn osa-alue nimettiin Puroniityntien mukaan. Puroniityntie on pitkä tie liitosalueella ja sijaitsee Landbon tapaan pääosin Ultunassa. Osa tiestä kuuluu kuitenkin tätä nykyä Östersundomin kaupunginosaan. Puroniityntietä hallinnoi oma tietoimikunta ja tien varrella on paljon pientaloasutusta. Tien nimi tunnettiin ainakin nimestystulostemme perusteella liitosalueella varsin hyvin, ja nimi pystyt-

tiin myös poikkeuksetta kohdentamaan kartalla oikeaan paikkaan. Puroniityntien nimestä on muodostettu myös nimet *Puroniitynmäki* ja *Puroniitynlaakso* sekä *Puroniitynpolku*. Edellä mainitut ovat määriteliitynnäisiä, eli niiden määriteosa on lainattu sellaiseen kantanimestä *Puroniityntie* (ks. myös 5.1). Näin muodostettuja, olemassa olevan paikannimen kokonaan tai osittain sisältäviä nimiä on olemassa paljon, koska ne esimerkiksi helpottavat paikantamaan uusia teitä ja katuja lähelle kantanimen tarkoitetta (ks. esim. Ainiala ym. 2008: 102).

Helsingin uusi peruspiiri muodostettiin niin ikään selkeästi koko liitosalueen rajoja seuraten ja nimettiin alueen keskellä olevan ja muutenkin näkyvimmin uuden kaupunginosan Östersundomin mukaan. Uuden suurpiirin nimeksi vahvistettiin aluejakotyöryhmän nimistötoimikunnan puoltamalla ehdotuksella *Östersundomin suurpiiri*. (hel.fi/ksv.) Tämäkin nimi kuulostaa yksinkertaisesti muodostetulta ja helposti perustellulta, mutta on siinä mielessä maininnan arvoinen, että se poikkeaa Helsingin muiden suurpiirien keskenään samalla tavalla muodostetuista nimistä. Helsingin seitsemästä suurpiiristä kuuden nimet on muodostettu lisäämällä perusosan *suurpiiri* eteen adjektiivinen ilmansuuntaa tarkoittava sana (esim. *Eteläinen suurpiiri*, *Kaakkoinen suurpiiri*). Lisäksi yksi suurpiireistä on nimeltään *Keskinen suurpiiri*. (hel.fi/ksv.)

Koska ilmansuuntaa tarkoittavat vaihtoehdot alkoivat loppua Helsingin alueellisen laajentumisen tieltä, piti uudelle, kahdeksannelle suurpiirille muodostaa nimi muulla tavalla. Suurpiirien nimiä käytetään lähinnä erilaisissa hallinnon töissä työskentelevien ihmisten kesken, ja ilmeisesti suurpiirien nimen tärkeimpänä funktiona pidetään sitä, että nimi kertoo piirin sijainnista. Aluejakotyöryhmän ensimmäinen ehdotus uuden suurpiirin nimeksi oli *Östersundom* ja nimistötoimikunta pohti, että nimi voisi olla myös *Kahdeksas suurpiiri*. (8/2008: 4) Lopulta päädyttiin kuitenkin nimeen *Östersundomin suurpiiri*, mikä lienee hyvä ainakin siinä mielessä, että nimen perusosa kertoo nimen tarkoitteen ja määriteosa antaa vihiä tarkoitteen sijainnista. Itse asiassa uskoisin, että *Östersundomin suurpiiri* kertoo ainakin maallikolle enemmän nimen tarkoitteesta kuin erilaisilla ilmansuuntailmauksilla yksilöidyt suurpiirien nimet. Ainakin tulevina vuosikymmeninä Östersundomin kasvavasta alueesta tullaan varmasti puhumaan medioissa paljon, joten nimen tunnistanevat varmasti monet. Toisaalta uskoisin, että koska suurpiirejä on ainakin vielä toistaiseksi vähän ja niiden määrä ei muutenkaan kovin nopeasti kasva, pärjäisivät ne hallinnon työntekijät, jotka nimeä käyttävät, minkä tahansa ehdotetun nimen kanssa. Mielestäni on kuitenkin hyvä, että ammattikäytössä olevat ni-

met, jotka muodostavat keskenään jonkinlaisen sarjan tai ryhmän, nimetään jollakin järjestelmällisesti siten, että nimen kuullessa jo tiedetään mistä puhutaan. Tässä tapauksessa perusosa *suurpiiri* auttaa erottamaan nimet muista erilaisten osa-alueiden nimistä, mikä voi jossakin tilanteessa olla tarpeen ja ehkäistä väärinymmärryksen mahdollisuutta.

4.7 Uudet nimet puntarissa

Syksy 2008 oli Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston monille työntekijöille kiireistä aikaa, sillä silloin sekä rajattiin että nimettiin viisi uutta kaupunginosaa. Vuoden 2009 suuri alueliitos oli koko syksyn esillä mediassa lähes päivittäin, mikä lisäsi kansan kiinnostusta myös kaikkeen alueliitokseen liittyvään toimintaan. Nimistötoimikunnan piti keksiä uudet ja perustellut nimiehdotukset varsin nopeasti, koska liitosalueen asukkaiden tuli saada riittävät mahdollisuudet vaikuttaa lopullisiin nimivalintoihin. Uusista kaupunginosanimiehdotuksista saatiinkin runsaasti niin suoraa palautetta asukkaiden lähettämänä kuin keskusteluna mediassa. Asukaspalautteista suurin osa koski nimien kieltä ja kunkin uuden kaupunginosan lopullisia rajoja, eikä yksikään uusista kaupunginosanimistä saanut varsinaista kritiikkivyöryä, kuten kadunnimimuutosten kohdalla tapahtui (ks. myös 5.1). Tällä perusteella nimistötoimikunta lähetti alkuperäiset nimiehdotuksensa eteenpäin, ja ne vahvistettiin. Uudet kaupunginosanimet olivat varsin ennalta arvattavia, jo aiemmassa käytössä olevia kylän- ja alueennimiä. Yllättävimmät valinnat uusiksi kaupunginosanimiksi olivat alun perin tilan nimenä toiminut *Ultuna* ja kaupunginosanimeksi keksitty *Salmenkallio*. Nimiä enemmän yllättivät uudet kaupunginosarajat, joiden jotkut asukkaat olisivat toivoneet noudattaneen tarkemmin esimerkiksi liitosalueen kylien rajoja.

Tätä kirjoittaessa syksyllä 2011 kaikki uudet kaupunginosanimet ovat jo käytössä. Oman näkemykseni mukaan nimet ovat istuneet pääkaupunkiseudun kaupunginosien nimien joukkoon kohtalaisen hyvin. Minulla ei kuitenkaan ole tietoa siitä, kuinka vaikkapa nykyiset salmenkalliolaiset ovat lopulta ottaneet vastaan uuden nimen kotipaikalleen. Mielestäni nimet kuitenkin ovat sekä taustoiltaan että kielelliseltä rakenteeltaan kaupunginosanimiksi sopivia, ja ne kaikki on valittu huolellisesti pohtien. Nimien valintaprosessia läheltä seuranneena voin kuitenkin todeta, että uusiksi nimiksi olisi voinut valikoitua aivan muunlaisiakin vaihtoehtoja. Ainakin *Ultuna* ja *Salmenkallio* valittiin

pitkälti hetkellisen inspiraation iskiessä, ja jos nimivalintoja pohtimassa olisivat olleet eri ihmiset tai jos aikamme nimimuoti ja suositukset paikannimervalintaan olisivat nykyisestä poikkeavat, voisi näiden alueiden nimenä olla jotakin aivan muuta. Mielestäni liitosalueen uudet kaupunginosat saivat lopulta aivan kelvot ja toimivat nimet. Vaikka aina voisi valita myös toisin, niin ainakin paikannimissä hyviä valinnanmahdollisuuksia on mielestäni usein monia.

5 Liitoskuntien päällekkäiset kadunnimet

Samassa kunnassa ei saa olla monta samaa kadunnimeä. Aiheesta ei ole säädetty Suomessa lakia ainakaan vielä, mutta turvallisuussyistä samoja kadunnimiä vältetään. Jos samannimisiä teitä olisi useita, esimerkiksi hälytysajoneuvot ja posti voisivat mennä vääriin paikkoihin ja aiheuttaa ärsyttäviä tai jopa hengenvaarallisia sekaannuksia. Vie-rekkäisissäkin kunnissa sijaitsevat samannimiset kadut saattavat aiheuttaa ongelmia, sillä samojen hätäkeskusten piiriin kuuluu Suomessa useimmiten monia kuntia. Keskenään identtisiä kadunnimiä saattaa kuitenkin esiintyä kymmenillä eri paikkakunnilla ympäri Suomen, ja kuntarajojen muuttuessa törmätään usein tilanteisiin, joissa jokin nimi löytyy moneen kertaan naapurikuntien kartoilta. Esimerkiksi kun Kymenlaakson seudulla liitettiin viisi lähikuntaa Kouvolaan vuonna 2009, jouduttiin vaihtamaan miltei 800 kadunnimeä, ja yli 4000 kotitalouden osoitenimi muuttui (Isotalo 2008: 6). Normaali-tilanteessa vahvistettuja kaavanimiä, ja eteenkään ihmisten osoitenimiä, ei lähdetä muuttamaan kovinkaan heppoisin perustein, mutta alueliitostilanteessa joitakin nimiä on usein pakko vaihtaa yleisen turvallisuuden vuoksi.

Suomalainen paikannimijärjestelmä on sellainen, että tyypillinen nimi muodostetaan paikan lajia ilmaisevasta perusosasta (esim. *katu*, *tie* tai *järvi*) ja määriteosasta, joka usein on appellatiivinen luonnon- tai kulttuuripaikan ilmaus (esim. *ranta*, *kirkko* tai *kivi*) (Ainiala ym. 2008: 92–93, ks. myös Kiviniemi 1990). Tällaiset nimet voivat olla hyvin vanhoja, mutta samaa nimeämismallia käytetään yhä runsaasti myös virallisia kadunnimiä muodostettaessa. Useimmista kylistä ja kaupungeista voi siis löytää *Rantatien*, *Kivijärven* ja *Kirkkokadun*, mutta myös muunlaiset nimet toistuvat monesti kunnasta toiseen. Etenkin kaupunkialueilla yleisiä ovat ryhmä- eli aihepiirinimet, jotka ovat tietyn aihepiirin perusteella omalle alueelleen muodostettuja kadunnimiryypäitä. Parhaimmillaan aihepiirinimet helpottavat kohteiden paikantamista ja luovat yhtenäistä

kuvaa sijaintialueestaan. Nimiaihepiireistä löytyy kuitenkin paljon keskinäisiä päällekkäisyyksiä jo kuntarajojen sisälläkin, ja jotkin aihepiirit ovat niin yleisiä, että melkein jokaisesta kylästä ja kaupungin keskustasta voi löytää ne. (Ainiala ym. 2008: 135.) Esimerkiksi Aleksis Kiveen ja tämän tuotantoon liittyviä nimiä on Suomessa kymmenissä eri kunnissa. Erään laskelman mukaan Kivi-aiheisia tien- ja kadunnimiä olisi Suomessa yhteensä 414, mutta tämä lukumäärä on voinut jo muuttua, sillä maamme paikannimistö elää koko ajan. Aihepiirinimien tuomista mahdollisista päällekkäisyysongelmista kertoo kuitenkin esimerkiksi se, että *Jukolan*-määriteosaisia tiennimiä löytyy tämän laskelman mukaan yhteensä 28 kunnasta, ja näissä tiennimissä on ollut käytössä vain neljä erilaista määriteosaa: *-ahde*, *-katu*, *-kuja* ja *-tie*. (AK.)

Alueliitoksen aiheuttamien kadunnimien päällekkäisyyksien kartoittaminen oli ensimmäinen asia, joka työllisti Helsingin nimistösuunnittelua liitostilanteessa. Samoja nimiä alettiin etsiä vuoden 2008 maaliskuussa. Helsingin nimistösuunnittelija tutki useita Sipoon liitosalueen karttoja ja löysi niiltä yhteensä 72 kadun- tai tiennimeä. Helsingistä täysin samoina esiintyviä kadunnimiä löytyi kartalta yhdeksän. Lisäksi alueilla oli noin kolmekymmentä toisiaan muuten huomattavasti muistuttavaa nimeä. Esimerkkinä tällaisista nimistä pöytäkirja-aineistossani mainitaan liitosalueen *Isonniitynkuja*, *Isonniitynpolku* ja *Isonniityntie* verrattuina Helsingissä olevaan *Isonniitynkatuun*. Samat nimet kartoitettiin, ja nimenmuutoksien suunnittelu aloitettiin Helsingissä hyvissä ajoin ennen alueliitoksen toimeenpanoa. Uudet, muutetut nimet piti saada virallisiksi, katukyltteihin ja muuhunkin käyttöön jo samalla hetkellä, kun uudet kuntarajat astuivat voimaan vuoden 2009 vaihtuessa. (3/2008.)

Helsingin nimistötoimikunta päätyi ratkaisuun, jossa alueiden kadunnimistä 12 katsottiin muistuttavan toisiaan niin paljon, että ne täytyy muuttaa (8/2008). Nimistösuunnittelijan valmisteleman esityksen perusteella nimistötoimikunta hyväksyi syyskuussa 2008 uudet nimiehdotukset, jotka toimitettiin eteenpäin asema- ja yleiskaavaosastojen hyväksyttäviksi sekä sieltä suuren yleisön nähtäville kommentoitavaksi. Nimiehdotuksista tiedotettiin kaupunginosanimiehdotusten kanssa samaan aikaan ja samoilla tiedotteilla (ks. 4.3) ja nimiehdotukset saivat paljon julkisuutta. Muun muassa Helsingin Sanomissa (3. ja 4.10.2008) käsiteltiin nimenmuutoksia ja uusia kadunnimiehdokkaita.

5.1 Ensimmäiset nimenmuutosehdotukset ja asukkaiden suhtautuminen niihin

Paikannimien muutokset, etenkin oman kotiosoitteen kohdalla tapahtuvat, herättävät ihmisissä monenlaisia tunteita. Kun nimenmuutokset johtuvat kiistellystä alueliitoksesta ja ovat sen ensimmäisiä näkyviä merkkejä rakkaalla kotiseudulla, tunteet ovat usein erityisen voimakkaita. Helsingin nimistötoimikuntaan lähetettiin nimistä tiedottamisen jälkeen määräaikaan mennessä yhteensä 56 kirjallista mielipidettä. Lisäksi toimikunnassa päätettiin ottaa huomioon myös määräajan umpeutumisen jälkeen, mutta ennen nimen käsittelykokousta tulleet kolme kirjallista mielipidettä sekä neljä toimikunnan saamaa suullista mielipidettä. Yhteensä toimikunta kävi läpi siis 63 kommenttia alueliitoksen aiheuttamista kadunnimenmuutoksista. Kommentit olivat jakautuneet nimiehdotusten kesken hyvin epätasaisesti, ja selvää oli, että toisista nimistä pidettiin, ja toisista ei. (10/2008, L2.) Kutsun tekstissä tästä eteenpäin kommenttien lähettäjiä pääasiassa asukkaiksi, vaikka mukana on myös muutamia erilaisia järjestöjä ja asukasyhdistyksiä, joiden kaikki jäsenet eivät asu teillä, joiden osoitteet muuttuvat. Helsingin nimistötoimikunnan ensimmäiset julkiset nimenmuutosehdotukset, joita yleisön kommentit koskevat, on annettu 17.9.2008 (ks. taulukko 2).

Nimiehdotuksista ehdottomasti eniten palautetta annettiin nimistötoimikunnan *Karhusuonkujalle* ja *-polulle* uusiksi nimiksi kaavailemista *Karhurämeentiestä* ja *-polusta*. Nimiä vastustettiin yhteensä 33 kirjeessä ja yhdessä suullisessa mielipiteessä, ja lisäksi myös ainakin Sipoon Landbon alueen asukassivustolla landbo.fi oli järjestetty äänestys, jossa asukkaat saivat äänestää teille toivomistaan uusista nimistä. (10/2008, L2.) Todennäköisesti nimistä juuri asukasyhteisössä syntynyt osittain julkinen, mutta varmasti myös kotona ja naapureiden kanssa jatkunut keskustelu aiheutti sen, että nimiä vastustettiin laajasti ja määrätietoisesti sekä myös melko yhtenevin perustein. Nimiehdotuksia kritisoiitiin asukkaiden kirjeissä monista eri syistä ja hyvinkin rikkain sanankääntein. 33 mielipiteestä 18:ssa mainittiin tavalla tai toisella, että nimien määritteosan *Karhurämeen* osa *räme* ei ole asianosaisen mielestä miellyttävä eikä kaunis. *Karhurämeentien* ja *-polun* sanottiin muun muassa ”herättävän negatiivisia tunteita”, ”nostavan vastenmielisiä mielikuvia”, ”kuulostavan negatiivisilta” ja ”tuovan negatiivisia ryteikkömäisiä mielikuvia”. Useampi kirjoittaja kommentoi varsin suoraan sanan *räme* olevan ruma. Sanan rumuutta perusteltiin esimerkiksi ”ääkkösillä”, joita jotkut

kirjoittajat kritisoivat myös siksi, että ne eivät ole kansainvälisesti käytössä ja tuottavat siten hankaluuksia osoitenimissä. Nimiä syytettiin myös liiasta pituudesta, jonka takia nimet eivät esimerkiksi mahdu opaskartalla kokonaan näkyviin, ja sopimattomuudesta (pientalo)alueelle. (10/2008, L2.)

Taulukko 2. Helsingin ensimmäiset kadunnimien muutosehdotukset 17.9.2008.

Liitosalueella	
Vanha nimi	Ehdotus uudeksi nimeksi
Huvilakuja - Villagränd	Korsnäsin Huvilakuja - Korsnäs Villagränd
Karhusuonkuja - Björnmossegränden	Karhurämeentie - Björnmossevägen
Karhusuonpolku - Björnmossestigen	Karhurämeenpolku - Björnmossestigen
Karhusuontie - Björnmossevägen	Landbontie - Landbovägen
Matruusinkuja - Matrosgränd	Karhusaaren Matruusinkuja - Björnsö Matrosgränd
Purjetie - Segelvägen	Karhusaaren Purjetie - Björnsö Segelväg
Rajatie - Råvägen	Vanha Rajatie - Gamla Råvägen
Helsingissä	
Vanha nimi	Ehdotus uudeksi nimeksi
Koivuniemenkuja - Björknäsgränden	Vanha Koivuniemenkuja - Gamla Björknäsgränden
Koivuniementie - Björknäsvägen	Vanha Koivuniementie - Gamla Björknäsvägen
Majakkakuja - Båkgården	Ahdinkuja - Ahtigränden
Puroniitynpolku - Bäckängsstigen	Vanha Puroniitynpolku - Gamla Bäckängsstigen
Puroniityntie - Bäckängsvägen	Vanha Puroniityntie - Gamla Bäckängsvägen

Johanna Lehtosen mukaan nimistötoimikunnassa päädyttiin alun perin esittämään *Karhurämeen*-määriteosaisia nimiä siksi, että ympäristökeskuksen maastoasiantuntijan mukaan *Karhurämeentien* ja *-polun* ympäristössä sijaitseva suoalue Björnmossen on tyypiltään rämesuo. Täten *Karhurämeen*-kadunnimet olisivat kuvanneet alueen luontoa tarkimmin. Nimistötoimikunnassa pohdittiin kuitenkin jo nimeä ehdotettaessa, voidaan-ko nimi kokea epämiellyttävänä. Esimerkiksi Marja Viljamaa-Laakson (1999: 85) mukaan suomenkieliset eivät halua osoitenimiä, joissa on kirjain *ä* tai *ö*, koska nimien halutaan henkivän kansainvälisyyttä. *Ä*:tä, *ö*:tä ja *r*:ää pidetään usein myös rumankuuloisina äänteinä. Tämän voi huomata esimerkiksi erilaisten suomen kielen ruminta sanaa etsivien äänestysten vastauksista – *öylätti* ja *rypäs* ovat monien mielestä hyvin rumia sanoja, vaikka eivät sisällöllisesti tarkoitakaan mitään erityisen ikävää (Ks. esim. City,

Fb.) Landbo.fi -internetsivuston kyselyssä seudun asukkaat olivat itse keksineet uusia nimiehdotuksia ja äänestäneet niistä toivotuimmiksi *Karhunevan*-määriteosaiset ehdotukset. Näitä ehdotuksia oli 73 äänestäjästä (18.11.2008 mennessä äänestäneet) kannattanut 74 %. Äänestyksessä menestyneet nimiehdotukset *Karhunevantie* ja *-polku* mainittiin myös useissa Helsingin nimistötoimikunnalle saapuneissa mielipidekirjeissä. Asukkaat pitivät niitä toimikunnan ehdottamia nimiä paremmin alueelle sopivina ja kauniimpina. Osa mielipiteensä antaneista asukkaista myös perusteli mielipiteensä ainoastaan vetoamalla internetkyselyn tulokseen tai ”naapureiden tukemiseen nimiasiasiasa”. Joissakin kirjeissä mainittiin vain, että nimet *Karhunevantie* ja *-polku* olisivat *Karhurämeentietä* ja *-polkua* mieluisammat. Myös muita nimiehdotuksia tarjottiin, muttei läheskään yhtä järjestelmällisesti. Asukkaiden suuri panostus ja verkostoituminen nimiehdotuksia vastustaessa tuottivat näiden nimien tapauksessa tulosta, sillä nimistötoimikunta vaihtoi nimiehdotuksensa asukkaiden tarjoamiin nimiin, jotka lopulta myös hyväksyttiin ja virallistettiin. (10/2008, L2.)

Nimille *Matruusinkuja* ja *Purjetie* ehdotti nimistötoimikunta aluksi nimiä *Karhusaaren Matruusinkuja* ja *Karhusaaren Purjetie*. Teiden sijaintipaikkaa täsmentävänä määritteenä käyttäen muodostetut nimet eivät kuitenkaan miellyttäneet etenkin silloisen Matruusinkujan asukkaita. Nimi oli vain muutamien talouksien osoitteena, mutta nimistötoimikuntaan tulleen kirjallisen palautteen perusteella voi huomata, että keskustelu muuttuvasta nimestä on käynyt kiihkeänä. Nimistötoimikunnan nimiehdotusta pidettiin liian pitkänä ja siten vaikeakäyttöisenä, joten tien asukkaat olivat yhdessä päätyneet ehdottamaan tien uudeksi nimeksi toimikunnan nimiehdotuksen sijaan *Purserinkujaa*. Yksi asukas kuitenkin vastusti tätä nimeä, ja piti enemmän nimistötoimikunnan nimiehdotuksesta. Tilanteessa edettiin enemmistön ehdoilla, ja nimistötoimikunta päätyi puoltamaan nimeä *Purserinkuja*. Myös nimiehdotus *Karhusaaren Purjetie* sai yhdeltä asukkaalta palautetta. Palautteessa todettiin, että *Purjetie* sijaitsee Skutholmenilla, joten tielle sopisi nimeksi *Skuutti*. Tämä nimiehdotus jouduttiin hylkäämään muun muassa siksi, että Helsingistä löytyy useita nimeä muistuttavia kadunnimiä. (10/2008, L2.) Muuten nimi olisi voinut alueen nimimaisemaan sopiakin, sillä *Karhusaaren* ryhmänimistä löytyy muitakin sellaisia nimiä, joihin ei sisälly paikan lajia ilmaisevaa nimenosaa lainkaan (esim. *Messipoika*). *Skuutti*-nimeä ehdottaneen asukkaan johdolla purjetieläiset pääsivät kuitenkin yhteisymmärrykseen uudesta nimiehdotuksesta *Isonpurjeentiestä*, joka kelpasi myös Helsingin nimistötoimikunnalle. (10/2008, L2.)

Nimiä *Puroniityntie* ja *-polku* ehdotettiin muutettavaksi Helsingin puolella Savelassa. Nimiehdotusta kommentoitiin sekä Sipoon että Helsingin suunnilta. Kommentoijina oli yksityisten henkilöiden lisäksi myös asukas- ja alueyhdistyksiä sekä Savelasta että Sipoon puolelta. Sipolaiset kannattivat oman nimensä säilyttämistä samoin perustein, jotka nimistötoimikunta oli nimen muuttamista Helsingissä ehdottaen ottanut huomioon. Savelalaiset taas vastustivat kotiseutunsa nimimuutosta. Osa ehdotuksia kommentoineista oli sitä mieltä, että nimiehdotukset *Vanha Puroniityntie* ja *-polku* eivät olleet toimivia. Täsmäntävää määrittä *Vanha* pidettiin negatiivisen kuuloisena. Jotkut kommentoijat mainitsivat sopimattomuuden syyksi myös, että *Puroniitynpolku* on nimenä vielä varsin nuori, ja tien talot rakennettu vasta 1980-luvulla. Kolme vastaaja ehdottikin, että Sipoon puolen *Puroniityn* -määriteosaiset nimet saisivat eteen määritteen *Uusi*, joka kuulostaa positiivisemmalla. Sosio-onomastisesti nimiä tutkittaessa on jo aiemmin saatu viitteitä siitä, että *vanha* koetaan nimenosana ikäväksi. Kaupunginosan nimi *Kannelmäki* on ruotsinkielisen nimen *Gamlas* äännekuvaeltu vastine, joka muodostettiin *Gamlasia* suomeksi käännettäessä. Nimi käännettiin ensin *Vanhaiseksi*, mutta silloisia kannelmäkelaisiä nimi ei miellyttänyt, vaan tilalle haluttiin jotakin kauniimman ja tuoreemman kuuloista. (Närhi 1996: 28.) Sopiva suomennos keksittiin lopulta alueen kadunnimisestä, joiden aihepiiri on kansansoittimet (Hk 1981: 168). Myöskään kadunnimisissä ei *vanhasta* ole aina pidetty (ks. esim. Aalto 2008: 214).

Jotkut täydentävän määriteosan *Vanha* sisältäviä nimiä vastustaneet kommentoijat ehdottivat teille itse muodostamia vaihtoehtoisia nimiä. Esimerkiksi *Savelanpurontietä* ja *-polkua*, *Longinpurontietä* ja *-polkua* (lähistöllä on oja nimeltä *Longinoja*) sekä *Purorannantietä* ja *-polkua* ehdotettiin. Savelalainen asukasyhdistys ja yksi yksityishenkilö olivat sitä mieltä, että kaikki alueliitoksen tuomat nimenmuutokset pitäisi tehdä liitosalueen puolella, koska siellä osoitteet muuttuvat muutenkin kaikilla ainakin postinumeron ja -toimipaikan osalta. (10/2008, 12, 10/2008, L2.)

Liitosalueella sijaitsevalle Rajatielle Helsingin nimistötoimikunta ehdotti uudeksi nimeksi *Vanhaa Rajatietä*. Nimiehdotuksesta lähetettiin määräaikaan mennessä vain kaksi kirjallista kommenttia, joten nimenmuutos ei tuntunut herättävän tien asukkaissa tai muuallakaan kovin suurta vastustusta. Itse asiassa toisessa kirjeistä oli käsitetty nimenmuutos siten, että Helsingin puolen Rajatien nimeä oltaisiin muuttamassa, ja vastustettiin sitä. Toinen kirje taas sisälsi ehdotuksen, että nimeksi sopisi *Vanhaa Rajatietä* paremmin *Uusi Rajatie*, koska tie lähtee Uudesta Porvoontiestä, ja lisäksi tie nimineen

on Helsingin kaupungissa uudempi kuin siellä jo ennalta sijaitseva Rajatie. (10/2008, L2.)

Nimiä *Koivuniementie* ja *-kuja* nimistötoimikunta esitti muutettavaksi Helsingissä Marjaniemessä. Nimiehdotuksissa oli vanhojen nimien eteen lisätty täydentävä määrite *Vanha*, koska Helsingin puolen nimillä on pitkä historia ja ne pohjautuvat vanhaan paikannimistöön. (8/2008, 6.) Nimiä kommentoitiin nimistötoimikunnalle yhteensä seitsemän kertaa. Suurin osa kommenteista tuli yksityishenkilöiltä, mutta myös yksi paikallinen seura ja yksi järjestö kommentoivat nimiehdotuksia. Paikallinen asukasseura ilmoitti palautteessaan hyväksyvänsä nimenmuutosehdotukset ja pitävänsä niitä perusteltuina. Yksittäisiltä asukkailta tulleissa nimiehdotuksia vastustavissa kommenteissa teille tarjottiin useita vaihtoehtoisia uusia nimiä: *Koivusuontietä* seudun tulva-alttiuden vuoksi, *Koivumaarintietä*, *Koivuniemen puistotietä*, *Koivuniityntietä* ja *-kujaa*, *Rauduskoivuntietä* ja *-kujaa* sekä lyhyden vuoksi *Koivukujaa* ja *-tietä*. Nimistötoimikunnan ehdotuksia pidettiin pitkinä ja vaikeina. Muutama vastaaja vastusti nimenmuutoksia tarjoamatta ehdotusten tilalle lainkaan omia nimiehdotuksia. Yhden vastaajan mielestä nimet voisi muuttaa mieluummin Sipoossa, toinen taas kannatti sitä, että *Koivuniemenkuja* voisi Marjaniemessä jäädä ennalleen, koska Sipoon puolelta ei täysin identtistä nimeä löydy.

Huvilakujan nimistötoimikunta halusi muuttaa liitosalueen puolella *Korsnäsin Huvilakujaksi* lisäämällä nimen sijainnin ilmaisevan tarkentavan määritteen vanhan nimen eteen (8/2008, 5). Nimi ei saanut palautetta tien asukkailta lainkaan, joten voitaneen olettaa, ettei asukkailla ollut suuria antipatioita nimeä kohtaan. Korsnäsin Huvilakuja on myös melko lyhyt tie, eikä siellä ylipäänsä ole kovin montaa asukasta. Kommentoimattomuuteen voinee vaikuttaa myös se, että täydentävä määrite *Korsnäsin* on pelkän sijaintipaikan ilmaisevana melko neutraali. Paikan lähellä asuvien ihmisten mielestä määrite voi kuulostaa ehkä jopa positiiviselta, sillä ainakin nimestyskierroksilamme saimme sellaisen kuvan, että alueella on hyvin kauniina pidettyä rantaa. Korsnäsin lahdella myös järjestettiin aikaisemmin esimerkiksi suosittuja tansseja, jotka voivat tuoda iloisia muistoja mieleen monille.

5.3 Palautekirjeiden sisällöstä ja muodosta

Vaikka nimistötoimikunnan saamista kirjeissä oli kovaakin kritiikkiä uusia nimiehdotuksia kohtaan, pysyivät kirjeet pääasiassa hyvän maun rajoissa. Monet palautteenanta-

jat tulivat nimenmuutoksissa hieman toimikuntaa vastaan ja ilmaisivat myös joitakin positiivisia mielipiteitä nimiehdotuksista tai niiden osista. Esimerkiksi *Karhuräme*-määräteosaisten nimien kovatkin vastustajat kommentoivat usein, että on hyvä, että Karhusuontie liitetään osaksi Landbontietä, sillä tiet oikeastaan ovat vain yksi ja sama tie. Samaten *Karhusuonkujan* perusosan muuttamista *tieksi* puollettiin, kuten myös muutettavien nimien ruotsinkielisten vastineiden säilyttämistä ennallaan. Nimistötoimikunnalle saapui lisäksi muutama palautekirje, joissa ei vastustettu mitään. Nämä palautteet tulivat erilaisilta yhdistyksiltä sekä Helsingistä että Sipoon puolelta. Palautteissa todettiin, että kulloinenkin yhdistys hyväksyy nimenmuutoksen vaikutusalueellaan tai kannattaa muutosehdotusta naapurikunnan puolella. (10/2008, L2.) Mielestäni tällaisten palautteiden tulo kertoo siitä, että asukasyhdistykset tuntevat vastuuta toiminta-alueensa asioista ja niihin osallistumisesta. Välillä tuntuu, että sanalla *palaute* tarkoitetaan joissakin tilanteissa pelkkää *kritiikkiä*, mutta on mukava huomata, että näin ei aina ole. Alue-liitostilanteessa valtaajaosapuolen asemassa työskennellessäkin oli usein sellainen olo, että kaikki ”toisella puolella” taitavat vastustaa ihan kaikkea, mutta nimenmuutoksia koskevissa palautekirjeissä tilanteen voi todeta olleen toinen.

Palautteiden mukaan mahtui kirjeitä, joissa penättiin korvauksia muuttuvasta osoitteesta yritykselle tai yksityishenkilölle aiheutuvista toimenpiteistä ja kustannuksista. Vaateet ovat mielestäni siinä mielessä varsin ymmärrettäviä ja oikeutettujakin, että osoitteenmuutoksesta aiheutuu usein vaivaa, ehkä mielipahaa ja harmistusta sekä etenkin yrityksille välillä varsin suuriakin kuluja. Useimmat, jotka ovat joskus muuttaneet, tietävät, että ainakaan muuttoilmoituksessa ilmoitettu osoitteenmuutos ei ohjaa kaikkea postia uuteen osoitteeseen ilmaiseksi kuin kuukauden ajan. Viimeistään tämän jälkeen muuttuneen osoitteen haltijan on huolehdittava itse, että posti tulee perille. Ainakin omille kavereille ja sukulaisille, lääkäreille, oppilaitoksille sekä erilaisille yrityksille täytyy vaihtunut osoite muistaa ilmoittaa erikseen, eikä kaikkia paikkoja voi aina tarkalleen muistaa.

Jossakin nimistötoimikunnan saamissa kirjeissä käsiteltiin muitakin asioita kuin uusia kadunnimiehdotuksia. Esimerkiksi yhdessä *Puroniityntien* nimen muuttamisesta Helsingin Savelassa koskevassa palautteessa toivottiin, että Savela saisi samassa yhteydessä kokonaan uuden nimen. Palautteen antajan mielestä Savelan nimeksi sopisi esimerkiksi *Puroniitty* tai *Jokivarsi*. Kumpikaan näistä ehdotuksista ei varmaankaan olisi kovin toteuttamiskelpoinen, sillä *Puroniityntie* nimenomaan alkuperäisten suunnitelmi-

en mukaan nimenomaan muutettiin Savelassa ja *Jokivarsi*-niminen kaupunginosakin löytyy jo naapurikaupungista Vantaalta. Ehdotuksesta voisi kuitenkin ehkä päätellä ainakin sen, että *Savela* ei nimenä miellytä ihan kaikkien korvaa. Ehkäpä siitä tulee mieleen ruskea tahraava savimaa ja muuta vastaavaa, ainakin itselleni käy niin, jos asiaa pidemmälle mietin. Tämäkin mielipide kuitenkin liittyy paikannimiin ja on siten suunnattu oikeille vastaanottajille. Todennäköisesti useimmat ihmiset eivät jaksakaan asiakseen ruveta valittamaan itseään häiritsevistä nimikysymyksistä minnekään. Tässä tapauksessa nimistötoimikunta lähestyi itse alueen asukkaita kirjeitse ja pyysi heiltä mielipiteitä, joten muut nimiaiheet kysymykset ja ehdotukset kuuluivat ehkä tavallaan luonnollisena lisänä pakettiin, kun suurelta yleisöltä alkoi saapua palautteita näinkin runsain määrin.

Nimistötoimikunnan saama asukaspalaute oli mielestäni pitkälti yllättävänkin rakentavaa ja perusteltua. Asukkaat kertoivat suoraan, mistä nimistä pitivät ja mistä eivät, ja useimmiten myös perustelivat mielipiteensä. Lisäksi monissa kirjeissä tarjottiin vaihtoehtoisia nimiehdotuksia, jotka myös perusteltiin, ja jotka olivat usein aivan käyttökelpoisia ja mahdollisia kadunnimiksi. Palautetta tuli paljon etenkin niistä nimistä, joista asukkaat eivät pitäneet. Tätä voitaneen perustella sillä, että alueliitostilanne oli etenkin liitosalueen asukkaiden mielissä niin pinnalla, että nimenvaihtoihin suhtauduttiin ehkä normaalia enemmän tunteikkaasti, kun kotiseutua uhkasivat monet muutkin muutokset. Helsingin nimistön suunnittelija Johanna Lehtosen mukaan osoitenimien muutoksista tiedotetaan asukkaille aina kirjeitse, mutta tällä kertaa toimikunta päätti laatia myös lehdistötiedotteen. Lisäksi liitosalueen nimiä oli käsitelty mediassa jo muutenkin, kun myös nimestämisestä julkaistiin lehdistötiedote ja sen myötä erilaisia lehtitekstejä, joten liitosalueen paikannimet olivat normaalia enemmän huomion kohteena.

5.4 Uusien kadunnimien vahvistaminen ja nimeämisperusteet

Helsingin uudet nimet, lukuun ottamatta *Koivuniemenkujaa* ja *-tietä* jotka vahvistettiin Marjaniemen uuden asemakaavan yhteydessä, virallistettiin kaupunginhallituksen erillisellä päätöksellä. Näin voitiin tehdä, koska maankäyttö- ja rakennuslakia muutettiin vuoden 2009 alussa. Muutosasetus (1129/2008) koski muutoksia paikannimissä. Ennen nimiä voitiin vaihtaa vain asemakaavaa muuttamalla, mutta nykyisin kuntalakea soveltamalla voidaan kadun tai muun yleisen alueen nimi tai kunnan osan ja korttelin nime-

rot vaihtaa myös kunnan erillisellä päätöksellä kajoamatta alueen asemakaavaan (55 §). Kuntien on kuitenkin yhä etenkin osoitenimien kohdalla huolehdittava riittävästä tiedotuksesta ja ylläpidettävä karttaa tai tietokantapalvelua, josta näkyvät kaikki ajantasaiset paikannimet. (kunnat.net.) Helsingissä toimittiin siis uuden asetuksen mukaan siten, ettei asemakaavamuutoksille syntynyt tarvetta. Katuosoitteiden nimenmuutokset, jotka oli samassa muodossa hyväksytty jo hallituksessa valmistelevana päätöksenä 8.12.2008, vahvistettiin kaupunginhallituksessa lopulta 2.2.2009 yhdessä uusien kaupunginosien nimien kanssa (ks. taulukko 3).

Alueliitoksen takia muutetuista nimistä kolme oli ryhmänimiä. Nimi *Purjekuja* muutettiin Sipoon liitosalueella siksi, että Helsingin Vuosaaresta löytyy useita *purjemääriteosaisia* soutu- ja purjeveneet -aihepiirin alle luokiteltuja kadunnimiä (Hk 1992: 239). Myös Sipoossa *Purjekuja* kuului purjehtimis-aiheiseen ryhmänimistöön Karhusaaren uudehkolla asuinalueella. *Matruusinkujasta* samaisella Karhusaaren alueella tuli taas *Purserinkuja*, sillä *Matruusinkuja* löytyi myös Helsingistä Katajanokan laiva-aiheisesta ryhmänimistöä, johon kuului niin ikään myös muita *matruusi*-alkuisia nimiä (Hk3 1999: 174). *Majakkakujakin* kuului Sipoon Karhusaaren nimistöön. Helsingissä nimi taas oli vahvistettu Länsisataman asemakaavassa, mutta itse nimeä ei ollut otettu käyttöön. Nimi päädyttiin muuttamaan tämän takia Länsisataman alueella Helsingissä (Liite 2).

Nimet *Karhusuontie*, *Karhusuonkuja* ja *Karhusuonpolku* päädyttiin muuttamaan liitosalueella, koska nimillä on Helsingissä pitkä historia. Nimi *Björnkärr*, joka uudemmissa liitynnäisnimissä on suomennettu *Karhusuoksi*, on ollut Helsingissä käytössä jo ennen vuotta 1946. (Hk 1992: 174.) Myös *Rajatie* päädyttiin muuttamaan liitosalueella, sillä tie muodosti siellä vanhan Sipoon ja Vantaan kunnanrajan, joka alueliitoksen myötä poistui käytöstä (10/2008, 11). Liitosalueen Rajatien nimi on Sipoon kunnalta saatujen tietojen mukaan vahvistettu vuonna 1982 (10/2008, 12). Helsingin Tapaninkylän Rajatie taas on tienä vanha ja sijaitsee vanhalla kylänrajalla. Nimi tielle on vahvistettu 1987, joten teiden nimet ovat melko samanikäiset. (Hk3 1999: 189) *Huvilakujakin* muutettiin liitosalueella, koska Helsingin kantakaupungin Ullanlinnassa sijaitseva kujun nimi on muodostettu läheisen Huvilakadun nimestä. *Huvilakatu* on ollut olemassa ruotsinkielisessä muodossa *Villagatan* jo vuodesta 1900 asti. Tällöin Ullanlinna oltiin suunniteltu huvilakaupunginosaa, mistä nimi on keksitty. (Hk2 1979: 35, Hk 1992: 101.)

Taulukko 3. Helsingin ja liitosalueen 2.2.2009 vahvistetut nimenmuutokset

Liitosalueella	
Vanha nimi	Uusi nimi
Huvilakuja - Villagränd	Korsnäs Huvilakuja - Korsnäs Villagränd
Karhusuonkuja - Björnmossegränden	Karhunevantie - Björnmossevägen
Karhusuonpolku - Björnmossestigen	Karhunevanpolku - Björnmossestigen
Karhusuontie - Björnmossevägen	Landbontie - Landbovägen
Matruusinkuja - Matrosgränd	Purserinkuja - Pursergränden
Purjetie - Segelvägen	Isonpurjeentie - Storsegelsvägen
Rajatie - Råvägen	Vanha Rajatie - Gamla Råvägen
Helsingissä	
Vanha nimi	Uusi nimi
Koivuniemenkuja - Björknäsgränden	Vanha Koivuniemenkuja - Gamla Björknäsgränden
Koivuniementie - Björknäsvägen	Vanha Koivuniementie - Gamla Björknäsvägen
Majakkakuja - Båkgränden	Ahdinkuja - Ahtigränden
Puroniitynpolku - Bäckängsstigen	Vanha Puroniitynpolku - Gamla Bäckängsstigen
Puroniityntie - Bäckängsvägen	Vanha Puroniityntie - Gamla Bäckängsvägen

Helsingin alueella muutettiin nimet *Puroniityntie* ja *-polku*. Sipoossa nimillä on pitkä historia, ja etenkin *Puroniityntie* on monen alueen asukkaan osoitenimenä. Lisäksi *Puroniityntietä* pidettiin nimistötoimikunnassa käyttökelpoisena esimerkiksi osa-alueiden nimiä muodostaessa, joten nimen ja sen kanssa samanalkuisen *Puroniitynpolun* annettiin jäädä ennalleen. Sipoon *Puroniityntie* on myös liitosalueen pisin yksityisen tienhoitokunnan hallinnoima tie, ja sen nimestä on myös muodostettu useita samanalkuisia propreja. Tien asukkaat kuuluvat myös yhteiseen asukasyhdistykseen, joka otti aktiivisesti kantaa nimen säilyttämispohdintoihin (10/2008, L2). Myös Helsingin Pukinmäen *Puroniityntie* otettiin käyttöön väliaikaisesti jo vuonna 1952 ja perustui vanhaan ruotsinkieliseen nimeen *Bäckängen*, mutta tiellä asuu vähemmän väkeä, eikä nimi ole alueen nimimaisemassa niin keskeinen kuin Sipoossa. (10/2008 11, Hk 1992: 179.) Myös *Koivuniemenkuja ja -tie* päädyttiin muuttamaan Helsingissä. Helsingin nimet on suomennettu ruotsinkielisestä kantanimestään *Björknäset*, joka on näkynyt kartassa jo vuonna 1751. Myös *Koivuniemenkuja ja -tie* ovat jo varsin vanhoja: tien nimi on vahvistettu vuonna 1949 ja kujan 1960. (Hk 1992: 209) Sipoon *Koivuniementie* päätettiin

kuitenkin säilyttää kulttuurihistoriallisista syistä: nimi on annettu kirjailija Zacharias Topeliuksen *Koivuniemi*-nimisen tilan mukaan. Vaikka Sipoosta ei löydy *Koivuniemenkujaa*, muutettiin nimi Helsingissä silti, sillä toisiaan muistuttavien kadunnimien tulisi löytyä kartalta toisiaan läheltä. Helsingin *Koivuniemenkuja ja -tie* saivat muutoksessa uuden määritteen *Vanha* ja Sipoon *Koivuniementie* säilytettiin ennallaan. (hel2.fi/liitos.)

5.5 Kadunnimenmuutosten onnistumisesta

Uudet kadunnimet luotiin monin eri tavoin. Helsingin nimistötoimikunnassakin vaikuttanut Pirjo Mikkonen on kirjoittanut yhdistyvien kuntien kadunnimenmuutoksista 2008, eli juuri samoihin aikoihin, kun vuoden 2009 alueliitoksen vaihtuvia kadunnimiä toimikunnassa pohdittiin. Mikkonen toteaa Kotuksen verkkosivujen Kuukauden kielijuttu -sarjassakin julkaistussa lyhyessä artikkelissaan, että myös kadunnimiä muuttaessa on tärkeää pohtia tarkasti nimenannon perusteita: nimiaiheiden olisi hyvä kummuta alueen luonnosta, käyttöhistoriasta tai vanhasta paikannimistöstä. Mikkosen mielestä kadunnimiä muutettaessa on noudatettava joitakin yleisiä periaatteita. Jos olemassa on useampia samoja nimiä, joista yksi on alueliitoksen takia vaihdettava, on Mikkosen mukaan tiettyjä seikkoja, joita on pohdittava muutettavaa nimeä valittaessa. Olemassa olevan nimen muutettavaksi valitsemista voi Mikkosen mielestä perustella, jos

1. kadunnimi on vain harvalla, tai ei ole kenelläkään postiosoitteena
2. nimi ei ole yritysten osoitteena
3. katu on lyhyt tai muuten vähäinen väylä, kuja, polku tms.
4. nimi on nuori
5. nimi kuuluu ns. ryhmänimiin eli se on keksitty aiheen mukaan, esimerkiksi *Kuusitie* on ryhmässä, jonka aiheena ovat puulajit – muita nimiä ovat vaikkapa *Tammitie*, *Koivutie* ja *Pihlajatie*
6. nimestä on aiemmin ollut hankaluuksia kirjoitustavan, ääntämisen tai taivutuksen takia (mm. muistonimet, jotka perustuvat vierasperäisiin sukunimiin).

On olemassa myös asioita, jotka Mikkosen mukaan puoltavat pohdinnan kohteena olevan nimen säilyttämistä. Mikkonen harkitsisi vanhan kadunnimen säilyttämistä ainakin silloin, jos

1. kadun varrella asuu enemmän asukkaita kuin muiden samannimisten katujen varsilla

2. kadun varrella on monia yrityksiä, joiden osoitteenmuutos tuottaisi sekä kuluja että työtä kuten verkkosivujen uusimista
3. katu on tärkeä väylä, esimerkiksi kaupunginosan sisääntulo- tai läpiajoväylä
4. nimellä on historiallista taustaa tai se on vakiintunut vuosikymmenien aikana
5. nimi on hyvin motivoitu (esim. *Myllytie* on muistoa vanhasta kylämyllystä, sen varrella on edelleen mylly tai *Kuusitie* kulkee kuusimetsikön halki)
6. nimi pohjautuu perinteiseen vanhaan paikannimistöön.

Yleisin yhtenäinen nimeämistapa, jota Helsingissä käytettiin, oli uuden täsmentävän määritteen lisääminen vanhan nimen eteen. *Koivuniementie* ja *-kuja* ja *Puroniityntie* sekä *-polku* Helsingin puolella sekä *Rajatie* liitosalueella muutettiin siten, että muutettavien nimien eteen lisättiin täsmentävä määrite *Vanha*. Myös liitosalueen *Huvilakujasta* muodostettu *Korsnäsin Huvilakuja*, joka sai uuden täsmentävän määritteensä sijaintinsa mukaan, erotettiin kadunnimikaimastaan samoin. Tällaisella nimenmuodostusmallilla onnistuttiin säilyttämään historiallinen, tuttu ja toimiva paikannimi ja välttyttiin samalla uuden nimen luomistyöltä. Myöskin alueen nimimaisema pysyy lähes entisellään, ja ihmisten osoitenimet muuttuvat vain vähän. Uusien nimien heikkouksina näkisin kuitenkin ainakin nimien pituuden (ks. myös Mikkonen 2008) ja vaikean kirjoitusasun. Kaksiosaiset nimet on helppo sekä kuulla, että käsittää ja kirjoittaa väärin. Esimerkiksi *Korsnäsin Huvilakujan* asukkaiden postilaatikoista löytyy toisinaan varmasti ainakin *Korsnäsin huvilakujalle*, *Korsnäsinhuvilakujalle* ja ehkä myös jopa *Korsnäsin-Huvilakujalle* osoitettua postia. Myös nimen *Korsnäs* yksikielisyys saattaa aiheuttaa ongelmia.

Asukkaiden nimiehdotuksista lähettämässä palautteista (10/2008, L2) näkyi, että pitkät, moniosaiset nimet eivät olleet kovin toivottuja osoitenimiä. Suurin osa nimiehdotuksista, joissa vanhojen nimien eteen oli lisätty täsmentävä määrite, sai eniten vastustavaa, perusteltua palautetta juurikin pituudestaan ja vaikeasta kirjoitusasusta. Moniosaisia nimiä sanottiin kommentteissa muun muassa ”kömpelöiksi”. Samanlaisia mielipiteitä on luettavissa myös Tiina Aallon Tikkurilan nimiä käsittelevässä artikkelissa (2008: 214–215). Aallon tutkimukseen vastanneet asukkaat antoivat kommentoivat pitkiä ja vaikealukuisia kadunnimiä negatiiviseen sävyyn. Tikkurilalan asukkaiden inhokinimiksi nousivat tutkimuksen perusteella *Vanha Soratie* ja *Malminmäentie*, jotka ovat molemmat varsin pitkiä, mutta koettiin toisaalta myös sisällöltään vähemmän miellyttäväksi.

Helsingin nimistötoimikunnan laatimien täydentävän määritteen *Uusi* tai *Vanha* sisältävien nimiehdotusten kohdalla monet palautetta antaneet olivat alkaneet pohtia määritteiden sopivuutta kullekin nimettävälle kohteelle. Moni paikka kun on joltakin kantilta katsottuna ihan uusi ja toisaalta taas vanha, ja paikannimenkin voi ajatella sinänsä olevan uusi, mutta tavallaan vanha. Täsmäntävillä määritteillä ”tuunattuja” nimiä siis kommentoitiin, pohdittiin ja vastustettiin, mutta sinänsä kommenteista ei uhkunut niin voimakasta vihaa tai inhoa uusia nimiä kohtaan kuin vaikkapa *Karhurämeen* -määriteosaisten nimiehdotusten kohdalla. Tämän voisi mielestäni ainakin oman aineistoni kohdalla tulkita siten, että vanhan nimen säilyminen kokonaan uuden nimen osana kuitenkin helpottaisi asukkaan nimenmuutokseen totuttelua ja uuden nimen hyväksymistä.

Liitosalueen Karhusuontie yhdistettiin jo olemassa olevaan Landbontiehen, joten Karhusuontielle Sipoossa ei tarvinnut keksiä uutta nimeä. *Karhunevantie* ja *-polku* muodostettiin korvaamalla suomenkielisissä nimissä *suo*-sana lähes synonyymisellä, tietynlaista suotyyppiä tarkoittavalla ilmauksella *neva*. *Karhusuo*-määriteosaiset ruotsinkieliset nimet pystyttiin säilyttämään ennallaan, sillä nimissä *suo* ei ollut ruotsiksi Helsingin nimien tapaan *kärr* vaan *mosse*. Mielestäni tämä oli mukava tapa toimia ja säästää Sipoon ruotsinkieliset nimet ennallaan. Ainakin itse uskoisin, etteivät *Björnmosse-* ja *Björnkärr*-alkuiset nimet mene (ruotsinkielisiltä) nimenkäyttäjiltä helposti sekaisin, sillä vastaavalla tavalla määriteosiltaan toisiaan muistuttavia nimiä voi yhdenkin kunnan nimistössä usein monia. Lisäksi myös nimien synonyymisyys vähentää mielestäni sitä riskiä, että nimien tulkittaisiin olevan kahden lähekkäin olevan paikan nimet. Vaikka nimien määriteosat tarkoittavat kutakuinkin samaa, kirjoitetaan ne eri lailla. Yksittäisiä väärintulkintoja voi kyllä aina sattua esimerkiksi siksi, että molempien nimien määriteosana on *björn*-alkuinen yhdyssana, mutta mielestäni näiden proprien kohdalla riski on aivan tavallisten suomalaisten kadunnimien tasolla.

Kaiken kaikkiaan pidän täsmäntävän määritteen lisäämistä vanhan nimen eteen vartenotettavana nimeämistapana. Täsmäntävillä määritteillä voi muokata nimiä monin tavoin. Mikkonen (2008) tarjoaakin Kuukauden kielijuttujen tekstissään nimeämismallin käyttöön muutamia varioinnin tapoja, joita nimenantajien olisi mahdollista käyttää: Samat nimet voisi Mikkosen mukaan erottaa kylännimen tai entisen sijaintikunnan nimen perusteella tai käyttämällä täsmäntävänä määritteenä ilmansuuntasanaa. Tällöin liitosalueen *Rajatiestä* voisi tulla vaikkapa *Östersundomin Rajatie*, *Sipoon Rajatie* tai

Itäinen Rajatie. Mielestäni kylännimiin ja ilmansuuntiin perustuvat täsmentävät määritteet toimivat monissa tilanteissa varmasti hyvin, mutta vanhan sijaintikunnan nimen käyttö määritteenä saattaa osoittautua hankalaksi. Näin tapahtuu ainakin silloin, jos vanha sijaintikunta ei liity alueliitoksessa toiseen kuntaan kokonaan, kuten Helsingin vuoden 2009 liitoksessa. Vaikka esimerkiksi *Turuntie* ja *Helsinginkatu* löytyvät useista Suomen kunnista, voi kadunnimi, jonka määritteenä on ehkä pienenkin naapurikunnan nimi, johtaa harhaan. Esimerkiksi monet aluehälytyskeskukset toimivat usean kunnan alueella, eikä pitkän ajan kuluttua voida olettaa, että ulkopaikkakunnaltakin mahdollisesti paikalle muuttanut väki edes tietää alueen aiemmista alueliitoksista. Uskoisin kuitenkin, että tällaiset sekaannukset voidaan välttää käsittelemällä jokaista nimeä yksittäistapauksena.

Aihepiirinimiä eli ryhmänimiä annetaan etenkin alueilla, joilla perinnäinen paikannimistö ei riitä kattamaan alueen kasvanutta nimien tarvetta (ks. esim. Ainiala 2008: 135). Liitosalueen purjehdus-aiheiset nimet ovat vielä melko uusia, mutta toimivat toisaalta monien ihmisten osoiteniminä (ks. kuva 6). Ryhmänimiä muokatessa nimistötoimikunta päätyi muuttamaan nimet toisiksi saman aihepiirin nimiksi, minkä uskoisin olevan useimmille alueen asukkaille mahdollisimman kivuton valinta. Vaikka oman osoitteen muuttuminen aiheuttaa aina asukkaalle sopeutumistyötä ja ilmoittelua eri viirastoihin ja laitoksiin, muistuttaa uusi nimi kuitenkin edes etäisesti vanhaa, eikä oma mielikuva omasta asuinympäristöstä välttämättä nimen takia kärsi. Aihepiirinimiä annettaessa on myös tärkeää, että tietylle alueelle muodostetaan ryhmänimistä yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus (ks. esim. Ainiala ym. 2008: 135). Saman aihepiirin mukaan nimettyjen kohteiden tulisi sijaita selkeästi samalla alueella, ja aihepiirinimien pitäisi olla selkeästi yhdistettävissä toisiinsa. Kaikkien saman alueen nimien ei tietenkään tarvitse olla ryhmänimiä, vaan niiden seassa voi olla muitakin nimiä, esimerkiksi historiallisia luontonimiä ja suurten väylien nimiä. Parhaiten ryhmänimistöt toimivat ainakin omasta mielestäni kuitenkin silloin, kun vaikkapa kokonainen asuinympäristö on saanut yhtenäisen nimi-ilmeen omalla aihepiirinimistöllään, ja aihepiirin nimet on helppo yhdistää sijaintialueeseensa, jos esimerkiksi asuu lähiseuduilla.

Liitosalueella *Matruusinkujasta* tehtiin *Purserinkuja* ja *Purjetiestä* *Isonpurjeentie*. Helsingin Länsisataman vasta asemakaavassa vahvistetusta nimestä *Majakkakuja* tuli *Ahdinkuja*. Mielestäni annetut nimet ovat oikein onnistuneita ja sopivat olemassa oleviin nimiaihepiireihin. Nimistötoimikunnan ja tien asukkaiden välisenä kompromissi-

ratkaisuna syntynyt nimi *Isonpurjeentie* poikkeaa kuitenkin suurimmasta osasta Karhusaaren alueen ryhmänimiä siten, että nimen määriteosa on yhdyssana, jonka molemmat osat on taivutettu genetiivimuodossa. Tämä saattaa johtaa siihen, että nimi voidaan kuulla tai kirjoittaa joissakin tilanteissa väärin. Näin kävi itse asiassa jo minulle itsellenikin – olin kirjoittanut nimen toistuvasti ja järjestelmällisesti *Isopurjeentienä* tutkielmani raakaversioon, ja huomasin vasta graduohjaajani vinkistä, että sana taipuu toisin. *Isopurje* tarkoittaa tietynlaista purjetta ja on varmasti purjehduksen harrastajille tuttu sana, mutta itselleni tuli nimen määriteosasta ensin mieleen vain suurikokoinen purje. Sanan *isopurje* voi Kielitoimiston sanakirjan mukaan taivuttaa kahdella tavalla: sijapäätte voidaan lisätä joko vain koko yhdyssanan loppuun tai sanan molemmat osat voidaan taivuttaa. Nopean Google-haun (17.12.2011) perusteella sanaa kuitenkin taivutetaan huomattavasti useammin vain lopusta, sanahauulla ”*isonpurjeen*” tuli hakukoneesta yhteensä 1780 tulosta ja ”*isopurjeen*” tuloksia oli 14 000. Helsingin nimistösuunnittelija Johanna Lehtosen mukaan nimistötoimikunnassa päädyttiin kuitenkin taivuttamaan nimen *Isonpurjeentie* määriteosa muodossa *Isonpurjeen-*, koska Helsingissä myös muut purjehdusaiheiset aihepiirinimet, joiden määriteosana on *Iso*-alkuinen yhdyssana (esim. *Isonmastontie* Rastilassa), on taivutettu samoin.

Isonpurjeentie voi myös olla sellainen nimi, jota ihmisten on vaikea sijoittaa Karhusaaren alueelle, sillä se ei kuulu muodoltaan aihepiirinimistöönään niin selkeästi kuin monet muut seudun ryhmänimet. Muiden Karhusaaren aihepiirinimien määriteosat ovat nominatiivimuotoisia silloin, kun määriteosan tarkoite on eloton (esim. *Kölikuja* ja *Mastokuja*). Nimien määriteosat ovat genetiivissä vain, jos määriteosa on tarkoitteeltaan elollinen, näissä aihepiirinimissä ammattinimike (esim. *Matruusinkuja* ja *Merikapteenintie*). Toisaalta alueen nimistä löytyy myös esimerkiksi *Messipoika* ja *Fokka*, jotka vain erityispiirrettä ilmaisevan nimenosan sisältävinä niminä eivät myöskään noudata alueen nimien tyypillisintä rakennuskaavaa.

Myös oikeastaan jo näitä kolmea edellä mainittua nimeä – *Matruusinkujaa*, *Purserinkujaa* ja *Isonpurjeentietä* – esimerkkinä käyttäen voidaan nähdä yksi hyvin tyypillinen aihepiirinimeämisen ongelma, eli päällekkäiset aihepiirit. Perinteisesti hyvinä nimiaihepiireinä on pidetty alueen omaperäisestä paikalliskulttuurista ja -historiasta kumpuavia aiheita (ks. esim. Ainiala ym. 2008: 135). Usein käy kuitenkin niin, että paikallishistoria muistuttaa monilla eri alueilla toistaan, ja paikkoihin päädytään valitsemaan samankaltaisia nimiaihepiirejä. Esimerkkitapauksessammekin liitosalueen Karhusaares-

sa on etenkin aiemmin harjoitettu eri merielinkeinoja ja saaren kärjessä on yhä paljon käytetty venesatama. Täten alueen nimistö on saanut aihepiirikseen purjehduksen.

Kuva 6. Karhusaaren aihepiirinimiä (hel.fi/palvelukartta)

Länsisataman alue taas on lähellä merta ja käyttötarkoitukseltaankin mereen liittyvä, ja sinne on valittu nimille meriteema. Alueiden nimiaihepiirit siis poikkeavat toisistaan hieman, mutta tämä ei tarkoita sitä, etteikö aihepiirien alle voitaisi keksiä samoja ja toisiaan huomattavasti muistuttavia nimiä.

Ryhmänimien aihepiirien limittäisyyttä on jouduttu viime vuosina pohtimaan paljon ainakin pääkaupunkiseudun nimistöstä vastaavan henkilöstön kesken. Pääsin itse osallistumaan syyskesällä 2007 kokoukseen, jossa aloitettiin Espoon, Vantaan ja Helsingin kesken hanke, jossa kartoitetaan kuntien yhteinen nimistö. Tarkoituksena on luoda yhteinen nimirekisteri kaikelle kuntien nimistölle, johon voisi syöttää myös varauksia uusien asemakaavojen nimiin ja nimiaihepiireihin. Jo kokouksessa kuitenkin huomattiin, että nimiaihepiirien varaaminen tietyn alueen käyttöön on lähes mahdotonta, koska samat nimet voi luokitella useisiin aihepiireihin. Kokouksessa puhuttiin myös siitä, että nimiaihepiirin on hyvä olla mahdollisimman tarkkarajainen ja tiivis. Keväällä 2011 Helsingin nimistösuunnittelija Johanna Lehtonen kertoo, ettei mainittavaa edistystä nimistörekisterin aikaansaamiseksi ole vielääkään tapahtunut. Kullakin kaupungilla on edelleen omanlaisensa systeemi nimiaineiston ylläpidossa, joten mitään nimiaineistoa ei ole edelleenkään saatu ajettua yhteen, yhtenäiseen ja yhteiseen rekisteriin. Helsingissä on käytössä Facta-kuntarekisterin nimistöosa, jota taas muut pääkaupunkiseudun

kunnat eivät käytä. Itse asiassa Vantaa nimenomaan luopui Factan nimistöosan käytöstä joitakin vuosia sitten. Aikaisemmin kaupungeilla on ollut käytössä yhteinen NiRe-rekisteri, mutta sille ei ole vielä löytynyt sopivaa, toimivaa korvaajaa.

Johanna Lehtosen mukaan syyskuussa 2010 Kauniaisissa pidetyssä pääkaupunkiseudun nimistötyöryhmän kokouksessa pohdittiin jälleen pääkaupunkiseudun yhteisen nimistörekisterin perustamista. Hanke todettiin erittäin vaikeaksi toteuttaa aineiston laajuuden ja nykyisten järjestelmien erilaisuuden vuoksi. Kokouksessa päädyttiin toistaiseksi sellaiseen ratkaisuun, että vuoden 2010 alusta lukien tapahtuneet nimi- ja aihepiirivaraukset toimitetaan muille kaupungeille tiedoksi, jottei päällekkäisvarauksia tapahtuisi. Jakelu toteutetaan sähköpostitse esimerkiksi taulukkomuodossa. Kokouksessa korostettiin myös pääkaupunkiseudun kuntien nimistöä päättävien työntekijöiden henkilökohtaista keskinäistä yhteydenpitoa suurissa nimiin liittyvissä hankkeissa.

Liitosalueella muuttui yhteensä seitsemän kadun nimi ja Helsingin puolella viiden. Suurin osa muutoksista toteutettiin nimistötoimikunnan alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti, mutta neljä nimiehdotusta vaihdettiin toisiin asukaspalautteiden takia. Vahvistetut nimet *Karhunevantie* ja *Karhunevanpolku* sekä *Isonpurjeentie* ja *Purserinkuja* olivat palautekirjeissä ehdotettuja, asukkaiden itse keksimiä nimiä. Mielestäni on mukavaa, että asukaspalautteet otettiin huomioon, ja asukkaat pääsivät itse vaikuttamaan kotiseutunsa kadunnimiin. Tietenkin palautteissa oli monia hyviäkin nimiehdotuksia, jotka eivät päässeet lopullisiin nimiin, mutta kaikki palautteet kuitenkin käytiin läpi, ja neljä perusteltua muutosta alkuperäisiin ehdotuksiin hyväksyttiin. Mikään kahdestatoista uudesta nimestä tuskin on kaikkien asukkaiden mieleen, mutta näissä nimenmuutoksissa kuitenkin nähtiin, että vaikutusmahdollisuuksia on.

Kaikki 12 kadunnimenmuutosta olivat sellaisia, jotka oli alueliitoksen takia pakko tehdä. Uudet kadunnimet olivat mielestäni hyvin onnistuneita, joskaan mikään uusista nimistä ei ole niin ihmeellinen tai uniikki, etteikö sen tilalle voisi kuvitella useampaa muutakin vaihtoehtoista nimeä. Nimien muuttamisesta tiedotettiin mielestäni asukkaille hyvin, minkä voi päätellä palautteen määrästäänkin. Jos kuitenkin haluttaisiin kerätä mielipiteitä nimiehdotuksista vieläkin laajemmilta kansanryhmiltä, olisi nimiehdotuksia voinut tarjota asukkaiden äänestettäväksi jo alun perin kullekin tielle useampia, ja palautteenannon ja äänestyksen olisi voinut halutessaan hoitaa kirjeen, sähköpostin ja puhelimen lisäksi jonkinlaisella helpolla verkkolomakkeella. Näin laajamittaisesti ei tietenkään tarvitsisi toimia yksittäisiä kadunnimiä muuttaessa, mutta näin jälkikäteen aja-

tellen vuoden 2009 alueliitoksen nimenmuutokset olisivat tarjonneet hyvän mahdollisuuden tutkia ihmisten todellisia mielipiteitä nimistä. Viime kädessä niin nimenmuutoksien kuin niiden suunnittelun ja niistä tiedottamisen voisi mielestäni todeta onnistuneen oikein mallikkaasti, etenkin kun otetaan huomioon, että uudet nimet piti keksiä ja vahvistaa hyvin nopeassa aikataulussa. En myöskään usko, että kaikkialla Suomessa on edes mahdollista pohtia uusia nimiä ja tiedustella asukkaiden mielipiteitä alueliitostilanteessa näin laajamittaisesti, sillä (koulutettua) henkilökuntaa ei yksinkertaisesti ole saatavilla.

6 Lopuksi

Tutkielmani ensijaisena tavoitteena oli kartoittaa alueliitoksen nimistösuunnittelulle tuomia haasteita ja kuvata, miten niihin on vastattu Helsingin vuoden 2009 liitostilanteessa. Lähestyin tutkimuskysymyksiäni taustoittamalla tutkimusaiheittani eri näkökulmista. Aluksi kerroin liitokseen liittyvästä nimienkeruutyöstäni, jonka jälkeen analysoin nimistötoimikunnan pöytäkirja-aineistoja ja nimenmuutosehdotuksia sekä asukkaiden toimikunnalle lähettämiä nimenmuutoksia koskevia kirjeitä. Tutkimukseni tarkoitus on olla kuvaus, joten tutkimustulokseni eivät ole muuttumattomia totuuksia, mutta mielestäni pro gradu -työtäni voi hyvinkin käyttää apuna, jos nimistösuunnittelu alueliitostilanteessa tai paikannimien muutokset ja ihmisten suhtautuminen niihin kiinnostavat tai jotenkin koskettavat.

Vuoden 2009 suuri alueliitos oli riitaisa ja paljon esillä mediassa. Tämä vaikutti myös alueen nimistösuunnitteluun monilla tavoilla. Liitosalueen asukkaat olivat kiinnostuneita kaikesta alueliitokseen liittyvästä, mikä sekä helpotti että vaikeutti alueen nimistösuunnittelutyötä. Nimiä kerätessä innokkaita haastateltavia oli helppo löytää, mutta asukkaat olivat haastattelujen alussa toisinaan vähän varpaillaan ja tiedustelivat usein meidän nimestäjien suhdetta kaupunkisuunnitteluvirastoon ja Helsingin päättäjiin. Yleensä nimihaastattelujen teko oli kuitenkin antoisaa ja haastatteluissa käsiteltiin nimen lisäksi myös liitosaluetta kotiseutuna sekä alueliitostilannetta yleisesti. Helsingin nimistötoimikunnan ja aluejakotyöryhmän laatimista nimiehdotuksista ja lopullisista nimistä saatiin niin suullisesti kuin kirjallisestikin paljon palautetta. Asukaspalaute oli pääsääntöisesti asiallista ja perusteltua, eivätkä muut alueliitokseen liittyvät kiistat tun-

tuneet vaikuttavan juurikaan palautteen sisältöön. Kaupunginosanimiehdotusten saamasta palautteesta suurin osa koski nimien kieltä, kadunnimiehdotuksista kommentoitiin eniten nimien miellyttävyyttä ja pituutta. Nimiehdotuksia käsittelevät palautteet otettiin nimenannossa huomioon, ja niiden perusteella muutettiin neljä kadunnimeä palautteenantajien ehdottamaan muotoon.

Mielestäni vuoden 2009 alueliitoksen nimistöä koskeviin haasteisiin vastattiin Helsingissä varsin hyvin. Nimestäjien lähettäminen liitosalueelle tarjosi asukkaille mahdollisuuden kertoa nimitietojaan, mutta tulla myös muuten henkilökohtaisesti kuulaksi alueliitostilanteessa. Helsingin nimistötoimikunta loi uudet nimiehdotukset ajoissa, ja niistä oli mahdollista antaa palautetta useiden eri kanavien kautta. Nimiehdotukset muodostettiin ja muutettavat nimet valittiin tarjolla olevia ohjeita noudattaen. Ehdotuksista ja asukkaiden kommentointimahdollisuuksista myös tiedotettiin kattavasti, ja palautteet otettiin lopullisessa nimenannossa huomioon.

Nimistönsuunnittelua ja -huoltoa alueliitostilanteessa oli antoisaa ja mukavaa tutkia. Jatkotutkimuksen kannalta kiinnostavinta olisi mielestäni tehdä vertailevaa tutkimusta siitä, kuinka nimistönsuunnittelu on hoidettu ja millaisiin ratkaisuihin on päädytty erilaisissa alueliitoksissa. Eri kunnissa uutta nimistöä luodaan ja suunnitellaan hyvin moninaisista lähtökohdista, mikä näkyy myös siinä, millaisiin valintoihin erilaisissa liitostilanteissa päädytään. Mielestäni voitaneen olettaa, että jokaisessa Suomen kunnassa ei toimita aivan niin säntillisesti kuin Helsingissä.

Tätä kirjoittaessa syksyllä 2011 on Suomessa edelleen menossa suuri alueliitosbuumi. Iso osa maamme kunnista on jo yhdistynyt lähimmän naapurinsa kanssa, mutta tulevaisuuden kunnista halutaan entistä suurempia. Esimerkiksi Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (HS 22.10.2011) ei näe, että vuoden 2009 suuri alueliitos olisi pääkaupunkimme viimeinen, vaan Pajusen visioissa tulevaisuuden Helsinkiin voitaisiin liittää jopa seitsemän nykyistä ympäröivää kuntaa. Liitos aloitettaisiin muodostamalla pääkaupungin neljästä kunnasta yksi Suur-Helsinki, johon muut lähikunnat liittyisivät myöhemmin. Erilaisia ohjenuoria ja toimintamalleja alueliitostilanteissa tarvitaan siis yhä. Entistä suuremmat monikuntaliitokset tuovat mukanaan enenevät määrät päällekkäisiä kadun- ja tiennimiä sekä muuttavat kuntien osa-aluejakoja, mikä myös lisää tarvetta erilaisille uusille nimille.

Alueliitos tuo miltei aina lukuisia haasteita kunnan nimistönsuunnittelulle ja -huollolle. Näihin haasteisiin on kuitenkin mahdollista vastata. Uudet kaupunginosat

ja muut osa-alueet voidaan nimetä selkein nimeämisperustein, ja muuttuvien kadunnimien suunnitteluun voidaan ottaa asukkaat mukaan. Alueliitoksen ei tarvitse tuhota liitosalueen vanhaa nimimaisemaa, vaan uutta nimistöä voidaan luoda alueen historiaa ja ominaispiirteitä avuksi käyttäen. Helsingin vuoden 2009 suuri alueliitos voi mielestäni toimia muille kunnille yhtenä mahdollisena esimerkkinä siitä, miten uusia nimiä voidaan luoda vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa. Nimenmuutoksista tiedottamisessa ja asukkaiden kohtaamisessa Helsingilläkin olisi vielä parantamisen varaa, mutta mielestäni syksyllä 2008 oltiin jo ihan hyvällä tiellä. Ehkäpä sitten, jos kaupunginjohtaja Pajusen visiot Helsingin tulevista jättimäisistä liitoksista toteutuvat, voi Helsingin nimistönsuunnittelu pyrkiä aiemmin hankitulla kokemuksella hoitamaan liitostilanteet entistä asiantuntevammin.

Lähteet

aalto.fi = Aalto-yliopiston verkkosivut osoitteessa <http://www.aalto.fi>. 9.7.11.

AALTO, TIINA 2001: Orvokki, lehdokki, vuokko ja moni muu – aihepiirinimeämisen teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Komppa, Johanna – Kaija Mallat – Toni Suutari (toim.): *Nimien vuoksi* s. 65–82. Kielen opissa 5. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

——— 2008: Osoitteena Osmankäämintie: tutkimus eräästä ryhmänimistöstä. – *Virittäjä* 208 s. 208–222.

AINIALA, TERHI 2001: Paikannimistön keruun tavoitteet ja tulokset. Teoksessa Mallat, Kaija – Terhi Ainiala – Eero Kiviniemi (toim.): *Kieli 14. Nimien maailmasta* s.7–22. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

AINIALA, TERHI – LAPPALAINEN, HANNA 2010: Miten Helsingistä puhutaan? – *Virittäjä* 114 s. 71–107.

AINIALA, TERHI – MINNA SAARELMA – PAULA SJÖBLOM 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

AK = Nurmijärven kunnan ylläpitämät Aleksis Kivi -aiheiset verkkosivut osoitteessa <http://www.aleksiskivi-kansalliskirjailija.fi/> 15.9.11.

BJARLAND, RAIJA – TERHO ITKONEN 1974: Kaksikielistyvän alueen nimistön kielellinen huolto. – *Kielikello* 8.

City = City-lehden keskustelupalstan keskustelu otsikolla ”Suomen kielen RUMIN sana?”. www.city.fi/keskustelut/view.php?id=29760. 22.4.2011.

ENBOM, STEN – BIRGIT LINDROOS – ODIN SJÖHOLM 2004: *Sipoon historian vaiheita: Entisajoista nykypäivään*. Sibbo hembygdsforskningsförening r.f.:n julkaisuja XVI. Sipoo: Sibbo hembygdsforskningsförening r.f.

eniro.fi = Fonectan Eniro-karttapalvelu osoitteessa <http://www.eniro.fi/> 10.7.2011.

eniro.se = Fonectan Ruotsin Eniro-karttapalvelu osoitteessa <http://www.eniro.fi/> 10.11.2011.

ESKELINEN, RIIKKA 2008: *Kaupunkinimistön funktiot: tutkimuskenttänä Helsingin Kallio*. Lisensiaatintyö. Helsingin yliopisto, suomen kielen ja kirjallisuuden laitos.

espoo.fi = Espoon kaupungin verkkosivut osoitteessa www.espoo.fi. 22.1.2011.

Fb = Verkkokeskustelu Facebook-ryhmän Suomen Rumin Sana seinältä <http://www.facebook.com/group.php?gid=70093438387> 22.1.2011

- GRANLUND, ÅKE 1956: *Studier över östnyländska ortnamn*. Helsinki: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- hel.fi/hist. = Helsingin kaupungin verkkosivujen Helsingin historiaa -osio osoitteessa http://www.hel.fi/wps/portal/Helsinki/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/helsinki/fi/Helsinki-tietoa+ja+linkkej_/Helsingin+historia. 21.4.2011.
- hel.fi/ksv = Helsingin Kaupunkisuunnitteluviraston verkkosivut osoitteessa www.hel.fi/ksv. 1.9.2010, 10.2.2011.
- hel.fi/palvelukartta = Pääkaupunkiseudun sähköinen palvelukartta osoitteessa www.hel.fi/palvelukartta. Helsingin kaupungin Talous- ja suunnittelukeskus, tietotekniikkaosasto, SITO Oy ja Affecto Finland Oy. 22.6.2011.
- hel2.fi/liitos = Helsingin kaupungin ylläpitämät vuoden 2009 alueliitosta käsittelevät internetsivut osoitteessa <http://www.hel2.fi/liitos/alueet.html>. 7.4.2010, 17.4.2010, 10.2.2011.
- HERRANEN, TIMO – KAI HOFFMAN – OIVA TURPEINEN 1997: *Helsingin historia vuodesta 1945 I: Väestö, Kaupunkisuunnittelu ja asuminen, Elinkeinot*. Helsinki: Edita.
- Hk = LEO A. PESONEN (toim.) 1981: *Helsingin kadunnimet*. 2., korj. p. Helsingin kaupungin julkaisuja 24. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Hk2 = LEO A. PESONEN (toim.) 1979: *Helsingin kadunnimet 2 – Helsingfors gatunamn* 2. Helsingin kaupungin julkaisuja 32. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Hk3 = JYRKI LEHIKONEN (toim.) 1996: *Helsingin kadunnimet 3 – Helsingfors gatunamn* 3. Helsinki: Helsingin kaupungin nimistötoimikunta.
- HS = Helsingin Sanomien verkkosivut osoitteessa www.hs.fi. 2.1.2011
- HT 1945 = Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1946/1947. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.
- HT 1946 = Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1948. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.
- HT 1966 = Helsingin kaupunki. Tilastollinen vuosikirja 1967. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.
- HT 2010 = Helsingin tilastollinen vuosikirja 2010. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.
- HORNBORG, EIRIK – EINO JUTIKKALA – RAGNAR ROSÉN – HEIKKI WARIS (toim.) 1950: *Helsingin kaupungin historia osa I. Vuoteen 1721*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

- HU = Helsingin Uutisten verkkosivut osoitteessa www.helsinginuutiset.fi. 2.1.2011
- ISOKOSKI, ALISA – ELINA SUOMALAINEN 2008: Keruukertomus Lounais-Sipoo ja Kaakkois-Vantaa. Luettavissa Kotuksen Nimiarkistossa.
- ISOTALO, KIRSI 2008: Pienimmän riesan periaatteella. – *Positio* 3/2008 s. 6–9. Helsinki: Maanmittauslaitos.
- ITKONEN, TERHO 1997: *Nimestäjän opas*. 3. uus. p. Apuneuvoja suomalais-ugrialaisten kielten opintoja varten. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- KEPSU, SAULO 2005: *Uuteen maahan: Helsingin ja Vantaan vanha asutus ja nimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1027. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kerrokartalla = Helsingin kaupungin eri virastojen yhteinen kuntalaisten osallistumiskanava osoitteessa <http://kerrokartalla.hel.fi/>. 15.10.2011, 17.12.2011.
- KHO = Korkeimman hallinto-oikeuden valitusten hylkäyspäätös Helsingin, Sipoon ja Vantaan kuntajaon muutoksesta. luettavissa osoitteessa <http://www.kho.fi/42155.htm>. 28.3.2011.
- Kielilaki 6.6.2003/423.
- Kielitoimiston sanakirja* (2008). Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 149. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone.
- KIVINIEMI, EERO 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomi 148. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOSKI, ARTO 2005: Kuntien yhdistyminen - rutiinilla vai taidolla? – *Kuntapuntari*. luettavissa osoitteessa http://www.stat.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_2_2005_kuntaliitokset.html Helsinki: Tilastokeskus 2/2005.
- kotus.fi = Kotimaistenkielten tutkimuskeskuksen verkkosivut osoitteessa www.kotus.fi. 22.3.2011. ja 29.4.2011
- kunnat.net = Kuntaliiton verkkosivut osoitteessa <http://www.kunnat.net> 18.4.10
- kvp = Helsingin kaupunginvaltuuston asiakirjat vuodelta 10.6.1981. Osa II: Kaupunginvaltuuston päätökset n:o 12–1981 n:o 18 ja n:o 19 (Valtioneuvoston päätökset eräiden tilojen siirtämisestä Helsingin kaupunkiin).
- lantmateriet.se = Ruotsin maanmittausviranomaisten verkkosivut osoitteessa www.lantmateriet.se. 23.11.2011

- LITZEN, AULIKKI – JUKKA VUORI 1997: *Helsingin maalaiskunnan historia. 1865-1945: Kunnallishallinnon uudistuksesta suureen alueluovutukseen. Vantaan kaupungin juuret*. Vantaa: Vantaan kaupunki.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132
- MIKKONEN, PIRJO 2008: Yhdistyvien kuntien samat tiennimet. Kuukauden kielijutut. Kotus. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2513>. 4.9.2010.
- MIKKONEN, PIRJO – MINNA SALONEN – TIINA MANNI-LINDQVIST (toim.) 2008: *Kielitoimiston nimiopas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 148. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- NÄRHI, EEVA MARIA 1996: Ratamestareita, Pasuunoita, Orpaanportaita. Aihepiirien käyttö nimistönsuunnittelussa. teoksessa Jyrki Lehikoinen (toim.) 1996: *Helsingin kadunnimet 3 – Helsingfors gatunamn 3*. Helsinki: Helsingin kaupungin nimistötoimikunta.
- PESONEN, A. LEO 1992 [1981]: Kadunnimistön tarkistus vuoden 1946 alueliitoksen johdosta ja nimistön laatiminen uusiin kaupunginosiin. teoksessa Leo A. Pesonen (toim.) 1981: *Helsingin kadunnimet* s. 69–86. 2., korj. p. Helsingin kaupungin julkaisuja 24. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- PÄRES-SCHULMAN, LEENA 2005: Kilpailu aluekeskuksen nimestä. Miksei *Matinportti* kelvannut uuden alueen etiketiksi Espoossa? teoksessa Ainiala, Terhi (toim.) 2005: *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 202–220. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- RINKINEN, NOORA: Tulossa. Savonlinnasta Helsinkiin muuttaneiden identiteetti paikanimistön käytön valossa. Tekeillä oleva pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- Rv = Östersundomin raidevaihtoehtojen vertailu. luettavissa osoitteessa www.hel2.fi/ksv/julkaisut/.../Ostersundomin_raidevertailu.pdf. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Sipoo = Sipoon kunnanhallituksen päätös uusista kylännimien suomennoksista. 15.1.1992
- sls.fi = Svenska litteratursällskapet i Finlandin verkkosivut osoitteessa www.sks.fi. 15.1.2011.
- SJÖHOLM, ODIN 2006a: *Ortnamn i Sibbo. Huso, Kärr och Granö*. Sipoo.
- 2006b: *Ortnamn i Sibbo. Östersundom och Gumböle*. Sipoo.
- Sp = Sipoon puolesta ry:n verkkosivut osoitteessa <http://www.nikrus.com/siba/index.html>. 8.6.2001

SPNK= *Suomalainen paikannimikirja*. 2007. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 146. Helsinki: Karttakeskus, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

STRANDBERG, JAN 2004: Ei sanat salahan joua: fennistiikan murteenkeruun historiaa 1868 - 1925. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

SUUTARI, TOINI 1999: Kaksikielisen haja-asutusalueen teiden nimeämisestä. Teoksessa Paikkala, Sirkka – Ritva Liisa Pitkänen – Peter Slotte (toim.): *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas* s. 72–87. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Artikkelijulkaistu myös Kiekkilkellossa 1/1999.

TORENSJÖ, ANNETTE 2011: Hur hittar vi vardagens namn i den urbana miljön?. Namn i stadsmiljö -symposiumissa 10.11.2011 pidetty esitelmä. Helsinki, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

TURPEINEN, OIVA – TIMO HERRANEN – KAI HOFFMAN 1997: *Helsingin historia vuodesta 1945 : 1: Väestö. Kaupunkisuunnittelu ja asuminen*. Helsinki: Helsingin kaupunki

Ukskoski, Laura 2011: *Kerro nimistä! Mielenpitoita Helsingin paikannimistä*. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.

PAIKKALA, SIRKKA – RITVA LIISA PITKÄNEN – PETER SLOTTE (toim.) 1999: *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Wiki1 = Wikipedian artikkeli ”Helsingin alueellinen laajeneminen”.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_alueellinen_laajeneminen#Mustanniementien_alue_ja_Alk.C3.A4rr_1982. 23.11.2011.

Wiki2 = Wikipedian artikkeli ”Helsingin alueellinen jako”.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_alueellinen_jako. 23.11.2011. Lainattujen tietojen oikeellisuuden tarkastaneet Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston suunnittelija Mauri Laine ja yleiskaavasuunnittelija Jussi Mäkinen.

Haastattelut

JL = Helsingin kaupungin nimistönsuunnittelija Johanna Lehtonen, haastateltu monesti vuosina 2008–2010

JM = Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavasuunnittelija Jussi Mäkinen, konsultoitu sähköpostitse 20.12.2011.

Koski, Arto = Kuntaliiton erityisasiantuntija, haastateltu puhelimitse 12.5.2011.

Aineistolähteet

Helsingin nimistötoimikunnan pöytäkirjat 3/2008, 7/2008, 8/2008, 9/2008, 10/2008, 11/2008, 1/2009 ja 10/2010 liitteineen.

Liite 1. Lehdistötiedote nimestyksestä

HELSINGIN KAUPUNKI
KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO

TIEDOTE 33/2008

25.8.2008

Pressmeddelandet på svenska längst ner!

Nimestäjät kiertävät ovelta ovelle Sipoossa

Kolme nimestäjää, eli paikannimien kerääjää, kiertää Helsinkiin liitettävillä alueilla Sipoossa ja Vantaalla 1.9.–3.10.2008. Nimestäjät haastattelevat asukkaita ja kirjaavat ylös vakiintuneita paikkojen nimiä. Kattavaa nimestystä ei ole aiemmin tehty Sipoossa, joten kyseessä on tärkeä kulttuuriteko. Nyt kerätyt nimet saattavat näkyä tulevaisuudessa alueen katukylteissä ja osoitteissa.

Nimestäjiä kiinnostaa kaikki tieto käytössä olevista tai käytöstä poistuneista paikannimistä. Keruun päämääränä on tallettaa alueelta kaikki mahdolliset paikannimet, kuten talon- ja tilannimet, peltojen, hakojen, ojiin, soiden ja metsien nimet, vesistökohteiden nimet, maankohoumien, kulmakuntien, leikki- ja kokoontumispaikkojen nimet. Nimen iällä tai käyttäjäkunnan laajuudella ei ole keruussa merkitystä; kaikki tiedot paikannimistä ovat yhtä arvokkaita.

Paikannimien keruu on yhteistyöprojekti Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen välillä ja siihen on palkattu kaksi Helsingin yliopiston suomen kielen ja yksi ruotsin kielen opiskelija. Kaikkiin koteihin Helsinkiin liitettävillä alueilla jaetaan tiedote, jossa kerrotaan nimestäjien kiertämisestä alueella. Jakelu tapahtuu aikana 25.8.–27.8.

Nimestystä on tehty 1800-luvulta lähtien ja erityisesti 1900-luvun alussa ylioppilaat kirjasivat ylös kotipitäjiensä nimistöä. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen Nimiarkistossa on nykyisin yli 2,6 miljoonaa nimeä, eli noin 95 % maamme suomen- ja saamenkielisistä perinteisistä paikannimistä. Nimiarkistossa on Sipoosta ja erityisesti liitosalueelta ja Vantaalta Västerkullan kiilasta hyvin vähän keruutietoja. Myös peruskartalla on tällä kohtaa hyvin vähän paikannimiä. Tuleva asemakaavoitus, nimistönsuunnittelu ja tutkimustyö vaativatkin tuekseen tämän hetken keruuaineistoa.

Nimestäjät kiertävät liitosalueella arkisin yleensä klo 13–19 välillä. Pyrkimyksenä on kiertää alue niin tarkkaan kuin mahdollista ja haastatella asukkaita karttojen ja ilmakuvien kera. Haastattelu kestää keskimäärin puolesta tunnista tuntiin eikä siihen tarvitse valmistautua etukäteen. Nimestäjiltä on mahdollista varata haastatteluaikoja 2.9. alkaen:

- Alisa Isokoski, p. 310 37431, alisa.isokoski@hel.fi
- Katariina Nurmi, p. 310 37303, katariina.nurmi@hel.fi (myös ruotsiksi)
- Elina Suomalainen, p. 310 37429, elina.suomalainen@hel.fi

Nimestäjät ovat tavattavissa ke 10.9. ja to 25.9. klo 15–19 Sakarinmäen koululla osoitteessa Knutersintie 924. Siellä on mahdollisuus osallistua haastatteluun tai varata haastatteluaikoja.

Valokuva nimestäjistä on ladattavissa osoitteessa: <http://www.hel2.fi/ksv/press/nimestajat/nimestajat.jpg>
kuvateksti: Katariina Nurmi (vas.), Alisa Isokoski ja Elina Suomalainen lähtevät haastattelemaan asukkaita alueen paikannimistä. Kuvaaja: Hanna Palo

Lisätietoja:

- nimestyksestä antaa nimestäjien lisäksi nimistönsuunnittelija Johanna Lehtonen, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, p. 310 37386, johanna.lehtonen@hel.fi
- liitosalueen kaavoituksesta antaa projektipäällikkö Matti Visanti, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, p. 310 37291, matti.visanti@hel.fi
www.hel.fi/ksv www.kotus.fi

Postiosoite
PL 2100
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hanna.palo@hel.fi

Käyntiosoite
Kansakoulukatu 3
HELSINKI 10
<http://www.hel.fi/ksv>

Puhelin
+ 359 9 310 37131

Liite 2. Tiedote muuttuvista kadunnimistä ja kaupunginosanimistä

Helsingin kaupunki

Katuosoitteiden ja kaupunginosien nimiin muutoksia

Helsingin kaupunginhallitus on 2.2.2009 vahvistanut 1.1.2009 voimaan tulleeseen osakunta-liitokseen liittyen seuraavat muutokset katujen ja teiden nimiin maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (1129/2008) 55 §:n perusteella kuntalain mukaisesti. Valmistelevana päätöksenä vastaavat nimet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 8.12.2008.

Vanha osoitenimi

Helsingissä:

Puroniitynpolku–Bäckängsstigen

Puroniityntie–Bäckängsvägen

Uusi osoitenimi

Vanha Puroniitynpolku–Gamla Bäckängsstigen

Vanha Puroniityntie–Gamla Bäckängsvägen

Aiemmin Sipooseen kuuluneella, Helsinkiin liitettyä alueella:

Huvilakuja–Villagränd

Karhusuontie–Björnmossevägen

Rajatie–Råvägen

Karhusuonkuja–Björnmossegränden

Karhusuonpolku–Björnmossestigen

Matruusinkuja–Matrosgränd

Purjetie–Segelvägen

Korsnäsin Huvilakuja–Korsnäs Villagränd

Landbontie–Landbovägen

Vanha Rajatie–Gamla Råvägen

Karhunevantie–Björnmossevägen

Karhunevanpolku–Björnmossestigen

Purserinkuja–Pursergränden

Isonpurjeentie–Storsegelsvägen

Valmistelevan päätöksen katunimimuutoksista seuraavat nimet vahvistettiin kaupunginhallituksessa 2.2.2009 hyväksymällä Vartiokylän (Marjaniemi) katualueen asemakaavan muutos nro 11857:

Vanha osoitenimi

Koivuniemenkuja–Björknäsgränden

Koivuniementie–Björknäsvägen

Uusi osoitenimi

Vanha Koivuniemenkuja–Gamla Björknäsgränden

Vanha Koivuniementie–Gamla Björknäsvägen

Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi 2.2.2009 seuraavan kadunnimimuutoksen Länsisatamassa:

Majakkakuja–Båkränden

Ahdinkuja–Ahtigränden

Uudet kaupunginosat

Kaupunginhallitus on 9.2.2009 vahvistanut, 8.12.2008 valmistelevana päätöksenä hyväksytyt, seuraavat muutokset kaupunginosaan:

Uusien kaupunginosien numerot ja nimet liitos-alueella ovat 55. Östersundom, 56. Salmenkallio (Sundberg), 57. Talosaari (Husö), 58. Karhusaari (Björnsö) ja 59. Ultuna. Samalla vahvistettiin pieni tarkistus kaupunginosarajaan kaupunginosassa 54. Vuosaari.

Kaupunginhallituksen kokouksen 2.2.2009 pöytäkirja ja kartat vahvistuneista katu- ja tiennimimuutoksista ovat nähtävillä kaupungintalon kirjaamossa (Pohjoisesplanadi 11–13) 10.2.2009 lukien ja 9.2.2009 kokouksen pöytäkirja ja kartat 17.2.2009 lukien. Kartat löytyvät myös kaupungin internetsivuilta www.hel2.fi/liitos.

Helsingissä 13.2.2009

Kaupunginhallitus